โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวันที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6

(Souvenir design for Mrigadayavan Palace inspired by the art and history of King Rama VI)

นางสาวณาฐิตา พฤกษาหอมหวล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2557

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 สามารถสำเร็จลุล่วงออกมาด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ดังนั้นผู้จัดทำโครงการจึงขอขอบพระคุณทุกๆท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการทำโครงการครั้งนี้เป็นอย่างดี ตลอดตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบลง

ขอขอบพระคุณคุณเกล้ามาศ ยิบอินซอย (ผู้อำนวยการสำนักงานมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน) ที่ได้มอบโอกาสให้เข้ามาพัฒนารูปแบบของที่ระลึกเพื่อจัดจำหน่ายในพระราชนิเวศน์ฯ

ขอขอบพระคุณ มูลนิธิชัยพัฒนา คุณภากมล รัตตเสรี กลุ่มหัตถกรรมหญ้าแฝก ที่ตำบลโคกปรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ คุณแม่สมพร คุณแม่ติ่ง คุณแม่ติ๋ม ที่ได้ให้คำปรึกษาและเป็นผู้ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาในการทำโครงการครั้งนี้

ขอขอบคุณพระคุณอาจารย์จารุพัชร อาชวะสมิต ที่คอยให้คำแนะนำในการทำงานต่างๆ เป็นอย่างดี และการเป็นที่ปรึกษาในหลายๆอย่าง ขอขอบคุณอาจารย์ปาณสาร สุขสงวน ที่ช่วยแนะแนวทางการออกแบบลวดลายผ้าของโครงการได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ รศ.ดร.อุไรวรรณ ภารดี (ปิติมณี ยากุล) ผศ. ผ่องศรี รอดโพธิ์ทอง และอาจารย์นฤดี ภู่รัตนรักษ์ ที่คอยให้ความรู้ คำแนะนำระหว่างการทำโครงการครั้งนี้

และสุดท้ายนี้ต้องกราบขอบคุณพระคุณ คุณพ่อสมชายและคุณแม่ดาริน พฤกษาหอมหวล คุณพ่ออธิธัช คุณแม่พัณณ์นิภา และคุณธนัช อินมิทิน ที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุมัติผล

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต

.....

รองศาสตราจารย์บุญสนอง รัตนสุนทรากุล
คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.อุไรวรรณ ภารดี (บิติมณียากุล)	ประธานและกรรมการ
ผศ. ผ่องศรี รอดโพธิ์ทอง	กรรมการ
อาจารย์ ปาณสาร สุขสงวน	กรรมการ
อาจารย์ จารุพัชร อาชวะสมิต	กรรมการ
อาจารย์ นฤดี ภู่รัตนรักษ์	กรรมการ

.....

อาจารย์ จารุพัชร อาชวะสมิต
อาจารย์ที่ปรึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวันที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 (Souvenir design for Mrigadayavan Palace inspired by the art and history of King Rama VI)
นักศึกษา	น.ส.ฌาฐิตา พฤกษาหอมหวล
รหัสประจำตัว	53020179
ปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
ภาควิชา	ศิลปอุตสาหกรรม
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

ทางมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน มีโครงการส่งเสริมฟื้นฟูและพัฒนาพระราชนิเวศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรสนิยมและวัฒนธรรมไทย บรรยากาศตามรูปแบบวิถีชีวิตของยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แสดงถึงสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์การผสมผสานในยุคสมัยนั้น

โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวันที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ที่จะถ่ายทอดรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีความร่วมสมัย สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และมีความสอดคล้องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการพักตากอากาศ โดยผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้น และส่งเสริม ให้เกิดความสน ใจในเรื่องราววัฒนธรรมในยุคนั้นมากขึ้น

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน นับเป็นสถานที่พักตากอากาศแห่งแรกของประเทศไทย โดยได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกลวดลายที่นำมาใช้ในการออกแบบ คือ รูปแบบของสถาปัตยกรรม โดยดึงลวดลายของช่องลม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมาผสมผสานกับเรื่องราวของดอกกุหลาบจากบทประพันธ์เรื่องมัทนะพาธา การใช้ลวดลายของช่องลมและดอกกุหลาบนั้นเป็นการบ่งบอกความเป็นตัวตนที่ชัดเจน มาใช้ในการจัดวางลาย โดยเทคนิคที่ใช้ได้แก่ เทคนิคสีน้ำ และการคอลลาจภาพ (collage) ร่วมกับการพิมพ์ดิจิตอลลงบนผ้า ส่วนวัสดุที่ใช้ ได้นำหญ้าแฝกซึ่งเป็นพืชปลูกเพื่อลดการกัดเซาะหน้าดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้เทคนิคการถัก สาน และทอขึ้นรูปผลิตภัณฑ์จากการออกแบบ สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่แสดงออกถึงรูปแบบประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 สอดคล้องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน สามารถนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อการจัดจำหน่าย และสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีความทันสมัย สามารถผลิตได้จริงในระบบอุตสาหกรรม ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	I
กิตติกรรมประกาศ	III
ใบอนุมัติผล	II
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	VIII
สารบัญภาพ	IX
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไข	3
1.4 ความเป็นไปได้ของโครงการ	4
1.5 ขอบเขตของการทำวิทยานิพนธ์	4
1.6 แนวทางการศึกษาวิจัย	5
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 การค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล	
2.1 ประวัติความเป็นมาข้อมูลเบื้องต้น	7
2.1.1 ข้อมูลประวัติความเป็นมาของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน	7
2.1.2 ข้อมูลลักษณะทางสถาปัตยกรรม	11
2.1.3 ข้อมูลพระที่นั่ง	13
2.1.4 ข้อมูลสวนในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน	22
2.1.5 ข้อมูลการแต่งกายของไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 – 8	27
2.2 ข้อมูลร้านสินค้าที่ระลึก	46
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุ	51
2.3.1 ชนิดของเส้นใย (Fibers)	51
2.3.2 เส้นใยเซลลูโลส (Cellulose fibers)	51

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมวิธี
- 2.4.1 หลักการจัดองค์ประกอบพื้นฐานในงานออกแบบ (Design principles) 66
- 2.4.2 แรงบันดาลใจในการออกแบบลายผ้า 66
- 2.4.3 การออกแบบลายพิมพ์ผ้า 67
- 2.4.4 เทคนิคการพิมพ์ผ้า 67
- 2.4.5 เทคนิคการต่อผ้า 74
- 2.4.6 การเย็บผ้า 76

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ 78
- 2.5.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทตะกร้าปิกนิก 78
- 2.5.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทหมอน 79
- 2.5.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทเสื่อ 80
- 2.5.4 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า 81
- 2.5.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทหมวก 82

บทที่ 3 การพัฒนาการออกแบบ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางที่ใช้ในการออกแบบในการออกแบบ 83

3.2 การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ 87

3.3 สรุปผลการออกแบบและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ 93

บทที่ 4 การนำเสนอผลการออกแบบ

4.1 รายละเอียดผลิตภัณฑ์ในโครงการ 94
- 4.1.1 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า 95
- 4.1.2 หมอนปิกนิก 96
- 4.1.3 เสื่อพับ 97
- 4.1.4 หมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel) 98
- 4.1.5 หมวกยอดแบน (Boater) 99
- 4.1.6 กระเป๋า 100
- 4.1.7 ตะกร้าทรงชะลอม 101

4.2 ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์ (Lookbook) 102

4.3 การประเมินราคาผลิตภัณฑ์ 115

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการออกแบบและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปการออกแบบ	119
5.2 ข้อเสนอแนะของนักศึกษา	120
5.3 ข้อเสนอแนะของกรรมการการตรวจวิทยานิพนธ์	121
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	123
ประวัติผู้เขียน	124

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไข	3
2.2 แสดงสมบัติทางกายภาพของฝ้าย	52
2.3 แสดงสมบัติทางเคมีของฝ้าย	53
2.4 แสดงสมบัติทางชีวภาพของฝ้าย	53
4.1 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	115
4.2 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมอนปิกนิก	116
4.3 แสดงการประเมินราคาต้นทุนเสื่อพับ	116
4.4 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)	117
4.5 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมวกยอดแบน (Boater)	117
4.6 แสดงการประเมินราคาต้นทุนกระเป๋า	117
4.7 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าทรงชะลอม	118

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่ หน้า

1.1 แสดงบรรยากาศภายนอกพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 2
1.2 แสดงบรรยากาศร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก 2
2.1 ภาพแสดงพระราชนิเวศน์มฤคทายวันในอดีต 7
2.2 ภาพแสดงพระราชนิเวศน์มฤคทายวันในอดีต 9
2.3 ภาพแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมภายในอาคารของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 12
2.4 ภาพแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมภายนอกอาคารของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 12
2.5 บรรยากาศของหมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ภายนอกอาคาร 13
2.6 บรรยากาศของหมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ภายในอาคาร 13
2.7 หอเสวยฝ่ายหน้าโต๊ะเสวยมีพระที่นั่งซึ่งเป็นเครื่องเรือนชิปเปนเดล (Cippendale furniture) ที่โทมัน ชิปเปนเดนเป็นผู้ออกแบบในปี ค.ศ. 1754 18
2.8 หอเสวยฝ่ายในใช้เป็นที่เสวยพระกายาหารในเวลามื้อเช้าและมื้อเที่ยง 22
2.9 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ 24
2.10 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ 24
2.11 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ 25
2.12 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ 26
2.13 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ 26
2.14 สมเด็จพระพันวสาอัยยิกาเจ้า ในฉลองพระองค์แขนยาวห่มสไบปักเต็มยศ 27
2.15 สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ 27
2.16 แบบเสื้อฝรั่งเข้ารูปแขนพองเล็กน้อย 28
2.17 พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ 28
2.18 เสื้อประดับลูกไม้ของฝรั่ง 29
2.19 แขนหมูแฮมแบบต่างๆ 29
2.20 เสื้อแขนหมูแฮมของฝรั่ง 30
2.21 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ 30
2.22 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ 31
2.23 แบบเสื้อฝรั่งจะเห็นว่าด้านข้างเป็นตัวS 31
2.24 เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ 32
2.25 แบบเสื้อคอเว้าของ 32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่ หน้า

2.26 ภาพแสดงเครื่องแต่งกายในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมเหสี และพระสนม 33
2.27 พระวรกัญญาปทาน พระองค์เจ้าวัลลภาเทวี เป็นผู้นำความนิยม 34
2.28 ผมบ๊อบ 35
2.29 การแต่งกายและทรงผมของหญิงสามัญชนในหัวเมืองภาคใต้ 35
2.30 ภาพแสดงแฟชั่นในยุค 1920 36
2.31 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฉลองพระองค์ชุดพลเรือน 36
2.32 ภาพแสดงแบบเสื้อสมัยต้นรัชกาล 37
2.33 ภาพแสดงแบบเสื้อของฝรั่ง 37
2.34 ภาพในหนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์แสดงเรื่องพระราชนิยมการไว้ผมยาว 38
2.35 ภาพแสดงแบบเสื้อสมัยต้นรัชกาล 39
2.36 พระวรกัญญาปทาน ผู้นำแฟชั่นการนุ่งซิ่น ภาพซ้ายไว้ผมมวยเสียบปิ่น 39
2.37 พระนางเธอลักษมีลาวัณทรงนุ่งซิ่น 40
2.38 แบบเสื้อคลุมตะโพกของฝรั่ง 40
2.39 แบบเสื้อคลุมตะโพก 3 ชุด เป็นชุดราตรีชายจะยาวกว่าชุดกลางวันสังเกตว่า ทั้งหมดเป็นเสื้อผ่าหน้าเหมือนกิโมโน 41
2.40 ภาพแสดงการแต่งกายของชาวฝรั่งเศส สมัยสงครามโลกครั้งที่1 42
2.41 แบบเสื้อถังเหล้า 42
2.42 แบบเสื้อปลายรัชกาลแขนจะเกือบคลุมไหล่ 43
2.43 สมเด็จพระปกเกล้าฯกับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในคราวเฉลิมพระราชมณเฑียร 43
2.44 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในฉลองพระองค์แบบตะวันตก 44
2.45 ครอบครัวข้าราชกาลสมัยรัชกาลที่7 44
2.46 ชุดเดรสแบบฝรั่ง 44
2.47 แบบทรงผมและหมวกของยุค 45
2.48 สตรีไทยในชุดแบบตะวันตก 45
2.49 แบบชุดสมัยสงครามโลก 46
2.50 แสดงบรรยากาศด้านนอกร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 47
2.51 แสดงบรรยากาศด้านในร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.52 แสดงสินค้าประเภทกระเป๋า	47
2.53 แสดงสินค้าประเภทเซรามิก	48
2.54 แสดงสินค้าประเภทเครื่องแก้ว	48
2.55 แสดงสินค้าประเภทเสื้อยืดและผ้านุ่ง	48
2.56 แสดงสินค้าประเภทเครื่องประดับ	48
2.57 แสดงสินค้าประเภทพวงกุญแจ	48
2.58 แสดงสินค้าประเภทหมวก	49
2.59 แสดงตัวอย่างสินค้าและราคา	50
2.60 แสดงลักษณะต้นฝ้าย	51
2.61 แสดงรูปร่างฝ้ายจากกล้องจุลทรรศน์	52
2.62 การเตรียมเส้นทั้งหมดมี 4 เส้น จะเริ่มพันหรือถักทางใดก็ได้แต่ในภาพทำจากซ้ายไปทางขวา2.61 แสดงกระเป๋าประเภท Briefcase	58
2.63 การเริ่มถักขวามือก่อนและขอได้โปรดสังเกตดูด้วยว่าจำนวนเลขกำกับเส้นนั้นสลับที่กันอยู่เสมอ	58
2.64 ขั้นตอนการถักจงสังเกตดูเลขประจำเส้นนั้นจะต้องสลับกัน เท่าที่เห็นอยู่นี้ก็จะนับได้เป็นเลข 3.4.2.1	58
2.65 ขั้นตอนการถัก การย้ายเส้นนั้นต้องย้ายขัดกันเสมอโดยไม่ทำซ้ำกันไปจนรบจำนวน 3 ครั้ง ก่อนและต่อมาเส้นที่ 4 ก็จะไปขัดกับเส้นไหนไม่ได้จึงจำจะต้องยกเส้นที่ 1 ลงขัด	58
2.66 แสดงถึงขัดเส้นต่างๆได้จนครบครั้ง ต่อไปผู้ปฏิบัติการก็จะมองเห็นแล้วว่าจะต้องจัดอย่างไรจึงจะได้ทำจากทางซ้ายไปทางขวาครั้งหนึ่งและจะทำขวามือไปทางซ้ายสลับกันไป	59
2.67 การขัดต่อเนื่องกันตลอดไปจนกว่าจะได้เว้นยาวตามต้องการขนาดของเส้นนั้นขึ้นอยู่กับเส้นหญ้าแฝกต้องการให้เส้นกว้างหรือแคบก็ต้องขึ้นอยู่ที่จัดเส้นหญ้าแฝกที่ใช้สานเป็นข้อแรก	59
2.68 การถักแบบ 3 เส้น	59
2.69 ขั้นตอนการถักแบบสี่เหลี่ยม	60
2.70 ขั้นตอนการเตรียมเส้นการถักตะกร้อ	60
2.71 ขั้นตอนการถักตะกร้อ	61
2.72 ขั้นตอนการพันไขว้	62
2.73 ขั้นตอนการพันลูกแก้ว	62
2.74 ขมวดเป็นรูปวงกลมเป็นที่รองของภาชนะ	63

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.75 ขมวดเป็นรูปทรงของภาชนะต่างๆ	63
2.76 ขั้นตอนการสานหมวก	64
2.77 วิธีการผูกมัดลายตะขาบ	65
2.78 แสดงหูหิ้วตะกร้าใส่ของ	65
2.79 การตีเกลียว	65
2.80 วิธีการทอ	66
2.81 แสดงการต่อลายแบบ square	69
2.82 แสดงการต่อลายแบบ brick	69
2.83 แสดงการต่อลายแบบ half-drop	69
2.84 แสดงการต่อลายแบบ diamond	69
2.85 แสดงการต่อลายแบบ triangle	69
2.86 แสดงการต่อลายแบบ ogee	69
2.87 แสดงการต่อลายแบบ hexagon	69
2.88 แสดงการต่อลายแบบ scale	69
2.89 แสดงเครื่องพิมพ์ดิจิตอลสิ่งทอ Colaris	71
2.90 แสดงเครื่องพิมพ์ดิจิตอลสิ่งทอ Artsix Gt	72
2.91 แสดงการทำงานของเครื่องพิมพ์ดิจิตอล	72
2.92 แสดงตัวอย่างงานต่อผ้า	74
2.93 แสดงลักษณะของงาน quilting (ต่อผ้า 3 ชั้น)	74
2.94 แสดงลักษณะของงาน patchwork (การต่อผ้า)	75
2.95 ภาพแสดงลักษณะของงาน applique (การปะผ้า)	75
2.96 แสดงการเนา	77
2.97 แสดงการด้นตะลุย	77
2.98 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยม	78
2.99 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยม	78
2.100 ตะกร้าปิกนิกทรงบ้าน	79
2.101 ตะกร้าปิกนิกทรงบ้าน	79
2.102 หมอนอิง	80
2.103 เสื่อแบบพับ	81
2.104 Bucket Bag	81
2.105 Nakagawa Masashich	81

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
	2.106 หมวกโบตเตอร์	82
	2.107 หมวกฟลอปี้	82
	3.1 แสดงภาพการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบของโครงการ	84
	3.2 แสดงภาพ Mood board ของโครงการ	85
	3.3 แสดงภาพลวดลายผ้า ใช้เทคนิคการลงสีน้ำ	86
	3.4 แสดงภาพสรุปลวดลายผ้า การนำลายทั้ง 2 ลายมาซ้อนทับให้เกิดลวดลายใหม่ โดยปริ้นดิจิตอลลงบนผ้าใยธรรมชาติ	87
	3.5 แสดงภาพลวดลายผ้า ใช้เทคนิคการลงสีน้ำ	88
	3.6 แสดงภาพสรุปลวดลายผ้า การนำลายทั้ง 2 ลายมาซ้อนทับให้เกิดลวดลายใหม่ โดยปริ้นดิจิตอลลงบนผ้าใยธรรมชาติ	89
	3.7 แสดงภาพการเสนอต้นแบบตะกร้าปิกนิก	90
	3.8 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบกระเป๋าปิกนิก	90
	3.9 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบหมวกทรงปีกกว้าง(Cartwheel) และหมวกยอดแบน(Boater)	91
	3.10 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบเสื่อพับ	91
	3.11 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบหมอนอิง	92
	3.12 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบตะกร้าทรงชะลอม	92
	3.13 ภาพแสดงเทคนิคการถักหญ้าแฝก	93
	4.1 ภาพแสดงรูปแบบตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	95
	4.2 ภาพแสดงรูปแบบหมอนปิกนิก	96
	4.3 ภาพแสดงรูปแบบเสื่อพับ	97
	4.4 ภาพแสดงรูปแบบหมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)	98
	4.5 ภาพแสดงรูปแบบหมวกยอดแบน (Boater)	99
	4.6 ภาพแสดงรูปแบบกระเป๋า	100
	4.7 ภาพแสดงรูปแบบตะกร้าทรงชะลอม	101
	4.8 ภาพแสดงหน้าปก LookBook	102
	4.9 ภาพแสดงภาพรวมตัวอย่างผลิตภัณฑ์	103
	4.10 ภาพแสดงภาพถ่ายตะร้าปิกนิกสี่เหลี่ยมผืนผ้า	104
	4.11 ภาพแสดงภาพถ่ายหมอนปิกนิก	105
	4.12 ภาพแสดงภาพถ่ายเสื่อพับ	106
	4.13 ภาพแสดงภาพถ่ายตะกร้าทรงชะลอม	107
	4.14 ภาพแสดงภาพถ่ายกระเป๋า	108
	4.15 ภาพแสดงภาพถ่ายหมวกฟลอปปี้	109

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.16 ภาพแสดงภาพถ่ายหมวกทรงโบตเตอร์ 110
4.17 ภาพแสดงบรรยากาศการใช้ผลิตภัณฑ์ 111
4.18 ภาพแสดงบรรยากาศการใช้ผลิตภัณฑ์ 112
4.19 ภาพแสดงหน้าหลัง LookBook 113
4.20 ภาพแสดงภาพถ่ายการจัดนิทรรศการ (Exhibition) 114

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

วัฒนธรรมการตากอากาศเป็นรสนิยมของชนชั้นสูงที่แพร่เข้ามาพร้อมกับชาวตะวันตก ช่วงเวลาแห่งความสมัยใหม่เริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เริ่มตระหนักถึงคุณโยชน์ของวิทยาการตะวันตก วัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ จึงหลั่งไหลเข้ามา รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจแบบฝรั่งก็ได้เริ่มเข้าสู่สยาม ในรัชกาลต่อมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) และชนชั้นนำของสังคมที่สำเร็จการศึกษาจากยุโรป ได้นำการพักผ่อนรูปแบบใหม่เข้ามาเผยแพร่ รวมทั้งได้ขยายเส้นทางรถไฟสายใต้ไปยังหัวเมืองชายทะเล และได้ปลูกบ้านพักตากอากาศเพื่อความสำราญโดยเฉพาะ “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ถือกำเนิดขึ้นในปลายรัชกาลที่6 ด้วยเช่นกัน

พระราชนิเวศน์มฤคทายวันเป็นวังฤดูร้อนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อำนวยการก่อสร้างและพระองค์ได้ทรงร่างแผนผังการก่อสร้างพระราชนิเวศน์ด้วยพระองค์เอง สร้างขึ้น ณ ตำบลห้วยทรายเหนือ (ปัจจุบันคือตำบลชะอำ) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานประทับพักผ่อนพระอิริยาบถและรักษาพระองค์ หลังจากทรงเสด็จสวรรคตลง พระราชนิเวศน์มฤคทายวันแห่งนี้ได้ถูกปล่อยทิ้งรางถึง 40 ปี หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กองบัญชา การตำรวจตะเวนชายแดนใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ฝึกการต่อต้านปราบปรามการก่อความไม่สงบ คือกองกำกับการที่ 1 กองบังคับพิเศษ ในพ.ศ. 2523 หน่วยราชการนี้ได้นามพระราชทานว่า "ค่ายพระรามหก" นอกจากนี้ได้จัดตั้งมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวันขึ้นโดยสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีได้ทรง พระกรุณาโปรดรับไว้ในพระอุปถัมภ์

ทางมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน มีโครงการส่งเสริมฟื้นฟูและพัฒนาพระราชนิเวศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยถือเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับรสนิยมและวัฒนธรรมไทย บรรยากาศตามรูปแบบวิถีชีวิตของยุคสมัยนั้น โดยมีองค์พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์ ที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ (เรือนไทยผสมยุโรป) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์การผสมผสานในยุคสมัยนั้น บริเวณด้านหน้าชายหาดจะเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชต่างๆ อาทิ หญ้าแฝก ป่านศรนารายณ์ ฝ้าย ใบเตยหนาม รากมะนาวผี เป็นต้น เพื่อเรียนรู้วิถีความเป็นไทย การจัดแสดงชุดเครื่องแต่งกายในสมัยนั้น และรูปถ่ายในห้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงประวัติ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสถาปัตยกรรมสวยงาม แห่งหนึ่ง และยังเป็นสถานที่น่าสนใจให้ความรู้ แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

ภาพที่ 1.1 แสดงบรรยากาศภายนอกพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

ที่มา http://www.weekendhobby.com

ภาพที่ 1.2 แสดงบรรยากาศร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากข้อมูลดังกล่าวจึงได้เกิดโครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งเป็นการออกแบบสิ่งทอที่เกิดขึ้นจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน การสร้างลวดลายผ้าจากการนำเอาลักษณะของสถาปัตยกรรมและบรรยากาศตามรูปแบบวิถีชีวิตของยุคสมัยนั้นและองค์ประกอบต่างๆ มาออกแบบให้แสดงถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ โดยที่ยังมีความสอดคล้องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เน้นใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ ให้เกิดประโยชน์ โดยใช้เทคนิคการถัก การสาน การทอผ้าแบบต่างๆ รวมทั้งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่สอดคล้องกับโครงการ และสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่แสดงออกถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับรัชกาลที่ 6 ในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

1.2.2 เพื่อส่งเสริมการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อการจัดจำหน่าย โดยใช้เทคนิคการถัก การสาน การทอผ้าแบบต่างๆ และสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

1.1 ตารางแสดงปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. รูปแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวยุคสมัยก่อน มักจะมีรูปแบบดั้งเดิม ใช้งานยาก ไม่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันและกลุ่มคนที่ใช้งานก็จะเป็นเฉพาะกลุ่ม	1. ปรับรูปแบบให้มีความร่วมสมัยเข้ากับยุคปัจจุบัน ให้ง่ายต่อการใช้งานและกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
2. เอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมและรสนิยมในในสมัยรัชกาลที่ 6 ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยว	2. นำเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมกับวิถีชีวิตของยุคสมัยนั้นมาเผยแพร่ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเพื่อจำหน่ายในพระราชนิเวศน์ทายวัน
3. ทางมูลนิธิฯ ต้องการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ นั้น มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ	3. ทดลองนำใบหญ้าแฝกที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯนั้น มาประยุกต์ใช้เทคนิคการถัก การสาน การทอผ้า การพิมพ์ลายแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ความเป็นไปได้ของโครงการ

1.4.1 ด้านการออกแบบ

รูปแบบของศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมวิถีชีวิต ที่แสดงออกถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับรัชกาลที่6 ในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งการนำเอารูปแบบดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบ เพื่อถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอของที่ระลึก เป็นทางเลือกที่น่าสนใจด้วยองค์ประกอบ และเรื่องราว

1.4.2 ด้านนโยบาย

1.4.2.1 มีโครงการส่งเสริมฟื้นฟูและพัฒนาพระราชนิเวศน์มฤคทายวันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1.4.2.2 ต้องการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อการจัดจำหน่าย โดยใช้เทคนิคการถัก การสาน การทอผ้า การพิมพ์ลายแบบต่างๆ และสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

1.4.3 ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าแก่ประเทศ ซึ่งโครงการนี้เป็นการสร้างทางเลือก ลักษณะรูปแบบของสิ่งทออีกรูปแบบหนึ่ง เป็นการขยายรูปแบบ กระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเสนอแนวทางเลือกใหม่แก่กลุ่มเป้าหมาย

1.4.4 ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม

ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการผลิตที่เป็นระบบหัตถอุตสาหกรรม

1.5 ขอบเขตของการทำวิทยานิพนธ์

1.5.1 กลุ่มเป้าหมาย

1.5.1.1 นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่ความชื่นชอบในประวัติศาสตร์และรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยก่อน

1.5.1.2 ผู้เข้าชมพระราชนิเวศน์มฤคทายวันและกลุ่มลูกค้าของร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกภายในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

1.5.1.3 กลุ่มคนอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่มีแนวความคิดเปิดรับสิ่งต่างๆ และชื่นชอบในประวัติศาสตร์รสนิยมและวัฒนธรรมไทย

1.5.2 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 โครงการออกแบบของที่ระลึกพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เกิดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์รสนิยมและวัฒนธรรมไทย โดยรูปแบบอิงกับสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมบรรยากาศตามรูปแบบวิถีชีวิตของยุคสมัยนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2 จากลักษณะสำคัญที่กล่าวมา ผู้จัดทำโครงการจึงได้เลือกผลิตภัณฑ์ที่จะออกแบบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความต้องการโดยรวมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันเป็นเซตปิกนิก ดังนี้

1.5.2.1 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า 1 เซต จำนวน 3 ใบ

1.5.2.2 หมอนปิกนิก 1 แบบ จำนวน 2 ใบ

1.5.2.3 เสื่อพับ 1 แบบ จำนวน 2 ผืน

1.5.2.4 หมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel) 1 แบบ จำนวน 1 ใบ

1.5.2.5 หมวกยอดแบน (Boater) 1 แบบ จำนวน 1 ใบ

1.5.2.6 กระเป๋า 1 แบบ จำนวน 1 ใบ

1.5.2.7 ตะกร้าทรงชะลอม 1 แบบ จำนวน 1 ใบ

1.6 แนวทางการศึกษาวิจัย

1.6.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ

1.6.1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

ศึกษารูปแบบ องค์ประกอบ รายละเอียดต่างๆ ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน วิถีชีวิตและรสนิยมที่เกี่ยวเนื่องกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากหนังสือ และสถานที่จริง

1.6.1.2 ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์

1. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิดของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน รวมทั้ง ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบบเดิมที่จัดจำหน่าย

2. ศึกษาด้านการผลิต วิธีการออกแบบ ประเภทของวัสดุ

3. ข้อมูลรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอของที่ระลึกในขอบเขตของโครงการรวมทั้งร้านค้าที่มีความใกล้เคียงกัน

1.6.1.3 ศึกษาวิธีการ เทคนิคที่ต้องการนำมาใช้ในการออกแบบ เช่น เทคนิคการถักการสาน การทอ การพิมพ์ลายแบบต่างๆ การจัดองค์ประกอบลายผ้า

1.6.1.4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ลักษณะการใช้งานผลิตภัณฑ์ รูปแบบ พฤติกรรมของกลุ่ม เป้าหมาย
2. ศึกษารูปแบบแนวโน้มในการออกแบบ

1.6.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ค้นคว้ามาวิเคราะห์เพื่อนำมาเลือกใช้เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบ

1.6.3 ขั้นตอนการออกแบบ และพัฒนาแบบ

1.6.3.1 ทดลองเทคนิคในการถัก การสาน การทอ การพิมพ์ลายแบบต่างๆ

1.6.3.2 ออกแบบรูปแบบของที่ระลึก

1.6.3.3 เลือกแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมและปรับปรุงแบบ

1.6.4 ขั้นตอนการผลิตต้นแบบ

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวันสามารถแสดงออกถึงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและรสนิยมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันได้อย่างชัดเจน

1.7.2 เกิดการกระตุ้น ความสนใจในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมากขึ้น รวมทั้งเกิดการถ่ายทอดรูปแบบทางวัฒนธรรมในสังคมสมัยใหม่

1.7.3 วัตถุดิบที่อยู่ในพื้นที่สามารถนำมาสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ทำให้เกิดรายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผล

2.1 ประวัติความเป็นมาข้อมูลเบื้องต้น

2.1.1 ข้อมูลประวัติความเป็นมาของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

(ปิ่น บุตรี, 2554) พระราชนิเวศน์มฤคทายวันเป็นวังฤดูร้อนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างขึ้น ณ ตำบลห้วยทรายเหนือ (ปัจจุบันคือตำบลชะอำ) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานประทับพักผ่อนพระอิริยาบถและรักษาพระองค์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับแรมที่พระราชนิเวศน์แห่งนี้สองครั้งคือ ระหว่างฤดูร้อนปี พ.ศ. 2467 เริ่มจากวันที่ 23 เมษายนทรงประทับอยู่นาน 3 เดือนและครั้งที่สอง ตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน ถึง 20 มิถุนายน พ.ศ. 2468 รวมเวลา 2 เดือนเศษ

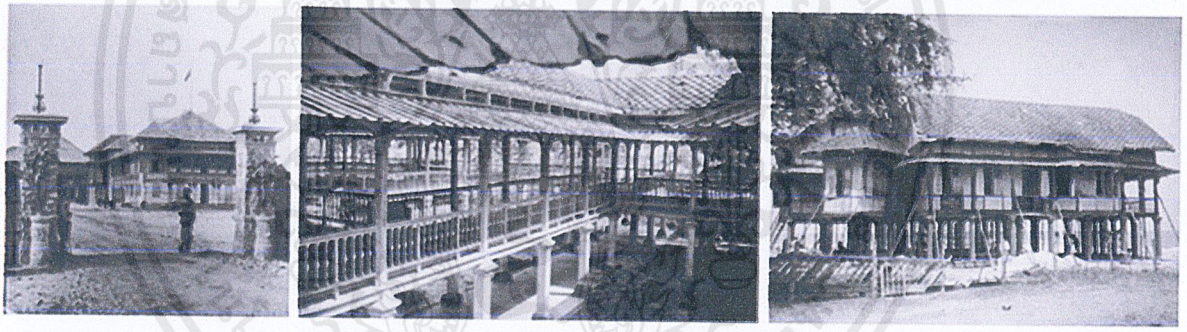

ภาพที่ 2.1 ภาพแสดงพระราชนิเวศน์มฤคทายวันในอดีต

ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

ก่อนหน้าที่จะมีการสร้างพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุ่น สุนทรเวช) แพทย์หลวงประจำพระองค์ ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาแนะนำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่6 ซึ่งทรงประชวรด้วยโรครูมาติซึ่ม เสด็จประทับ ณ สถานที่ถ่ายเทสะดวกแถบชายทะเล ซึ่งในขณะนั้นหัวหินเป็นสถานที่ตากอากาศที่เริ่มได้รับความนิยมแล้ว ตามบันทึกเรื่องที่ประทับชายทะเลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดยจมื่นอมร ดรุณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช) กล่าวถึงประราชปรารภว่า “ที่นั้นกำลังเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป ไม่อยากจะเข้าไปรบกวนความสนุกสบายของเขา” เพราะด้วยประเพณีดั่งเดิมนั้น เมื่อพระมหากษัตริย์ประทับแรมที่ใด บริเวณนั้นจะถูกกำหนดเป็นเขตพระราชฐาน คนทั่วไปจึงถูกกันออกและไม่สามารถเข้าใกล้สถานที่ได้ ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงทหารเรือสำรวจหาทำเลที่เหมาะสมเพื่อจะสร้างพระราชวังฤดูร้อน ครั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อมีรายงานกราบบังคมทูลว่า ที่ดินบางทะลุ อำเภอชะอำ มีหาดทรายสะอาด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ดำเนินการสร้างพระราชวังแบบเรียบง่ายขึ้นในปี พ.ศ. 2460 แล้วพระราชทานชื่อชายทะเลบริเวณพระราชวังนี้ว่า “หาดเจ้าสำราญ” นอกจากจะทรงใช้พระราชวังใหม่เป็นที่ประทับแรมเพื่อพระอนามัยแล้ว ยังใช้สำหรับทอดพระเนตรการซ้อมรบของเสือป่าจังหวัดเพชรบุรี จึงทำให้เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ” พระองค์ได้เสร็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานยังค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญในฤดูร้อนตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2461 พอหลังจากพุทธศักราช 2466 ก็มิทรงโปรดที่จะไปประทับอีก เนื่องจากพื้นที่กันดารและการเดินทางไม่สะดวก การเสด็จพระราชดำเนินครั้งหลัง รถไฟเล็กพระที่นั่งติดขัด จนต้องใช้แรงงานคนผลัดกันลากแทนรถจักรไอน้ำ ข้าราชบริพารผู้เคยถวายงานใกล้ชิดเล่าว่า “ต้องลำเลียงน้ำใส่ตุ่มดิน ผูกผ้าขาวปิดปากโอ่งตีตราประทับบนปมเชือกที่รัดตรงคอโอ่งด้วยดินสอพอง ส่งเข้าไปในราชฐานอยู่เป็นประจำ น้ำที่ได้มานี้ทางบ้านเมืองต้องส่งเจ้าพนักงานนำเรือไปบรรจุลงโอ่งที่ตอนต้นแม่น้ำเพชร จนได้ชื่อเรียกกันติดปากว่า ‘น้ำเพชร’ ” นอกจากนี้ยังทรงได้รับความรำคาญจากแมลงวันหัวเขียวที่ชุกชุมมาก เนื่องด้วยหาดเจ้าสำราญอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านชาวประมงบ้านแหลม พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างพระราชวังฤดูร้อนแห่งใหม่ขึ้น ให้มั่นคงถาวรกว่าพระราชวังที่หาดเจ้าสำราญและกว้างขวางพอสำหรับเหล้าข้าราชบริพารที่ตามเสด็จ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทางเมืองเพชรบุรีสำรวจหาสถานที่แห่งใหม่ พบว่าชายชายหาดที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ ซึ่งอยู่ระหว่างหาดเจ้าสำราญกับหัวหิน มีทำเลเหมาะสม สภาพเป็นป่าท่ามกลางภูเขา หาดทรายขาวสะอาด มีอ่างน้ำซับใต้ดินอุดมสมบูรณ์ และการเดินทางสะดวกเพราะอยู่ไม่ไกลจากสถานีรถไฟห้วยทรายเหนือ จากนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนิกชาวอิตาเลียน สังกัดกรมโยธาธิการ ออกแบบพระราชนิเวศน์ฯ ตามแบบที่กล่าวกันว่าทรงร่างด้วยฝีมือพระหัตถ์ของพระองค์เอง และมีพระบรมราชโองการให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการก่อสร้าง โดยมีช่างชาวจีนเป็นแรงงานหลัก และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อพระตำหนัก และอาคารที่พักข้าราชบริพารจากค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญมาปลูกสร้าง ณ สถานที่แห่งใหม่ด้วย พระราชนิเวศน์มฤคทายวันเริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2466 ต่อมาในปี พ.ศ. 2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมาประทับ และพระราชทานนามว่า “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ด้วยมีพระราชประสงค์จะรักษาความหมายของชื่อเดิม “ห้วยทราย” ที่เรียกกันในท้องถิ่นไว้ เนื่องจากป่าในท่องที่ตำบลห้วยทรายเหนือชุกชุมไปด้วยสัตว์ป่าประเภทเนื้อทราย กวางหรือที่ในภาษามคธเรียกว่า “มฤค” ซึ่งมักมากินน้ำตามลำห้วย ทั้งยังเป็นชื่ออันเป็นสิริมงคล เพราะตรงกับชื่อ “ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน” ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาตามพุทธประวัติ และด้วยเหตุนี้ทรงมีน้ำพระราชหฤทัยเมตตาต่อสัตว์ทั้งลาย จึงมีพระบรมราชโอการเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ประกาศให้เขตพระราชนิเวศฯ เป็นเขตอภัยทาน ห้ามมิให้ทำอันตรายแก่สัตว์ โดยกำหนดเขต ด้านตะวันออกชายฝั่งทะเล ตั้งแต่วัดบางทรายจดบ้านบ่อเคียะ ยาว 125 เส้น (5 กิโลเมตร) ด้านทิศเหนือจากฝั่งทะเลยื่นเข้าไปจดเขาเสวยกะปิ ยาว 190 เส้น (7.6 กิโลเมตร) ด้านใต้ยื่นจากชายทะเลขึ้นไปจดเขาสามพระยา ยาว 125 เส้น (5 กิโลเมตร)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีประราชประสงค์ที่จะทรงสร้างพระราชนิเวศน์มฤคทายวันโดยใช้ทุนทรัพย์น้อยที่สุด และโปรดให้มีลักษณะเรียบง่าย ไม่หรูหราวิจิตรเช่นพระราชวังแห่งอื่นๆ การออกแบบเน้นความโปร่งโล่ง สมกับเป็นที่ประทับตากอากาศที่เข้ากับสภาพธรรมชาติและภูมิอากาศชายทะเล โดยแบ่งเป็นหมู่ที่นั่ง 3 องค์ ที่มีอาคารประกอบรวม 16 หลัง เชื่อมต่อกันด้วยระเบียงทางเดินหลังคาคลุมเรียงกันไปตามแนวทิศเหนือใต้ หันหน้าสู่ชายทะเลเป็นแนวขนาน เพื่อให้พระที่นั่งได้รับลมทะเลเวลากลางวัน และลมจากภูเขากลางคืน ส่วนบริเวณโดยรอบโปรดให้คงสภาพป่าในพื้นที่ไว้ตามธรรมชาติ ไม่ต้องพระราชประสงค์ให้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สิ้นเปลือง หากแต่ให้คงไว้ซึ่งพันธุ์ไม้พื้นเมือง เช่น ต้นข่อย ต้นแจง และต้นมะนาวผี ฯลฯ

หลังจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จสวรรคตลง พระราชนิเวศน์มฤคทายวันแห่งนี้ได้ถูกปล่อยทิ้งรางถึง 40 ปี หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กองบัญชา การตำรวจตะเวนชายแดนใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ฝึกการต่อต้านปราบปรามการก่อความไม่สงบ คือกองกำกับการที่ 1 กองบังคับพิเศษ ในพ.ศ. 2523 หน่วยราชการนี้ได้นามพระราชทานว่า "ค่ายพระรามหก" นอกจากนี้ได้จัดตั้งมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวันขึ้นโดยสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีได้ทรง พระกรุณาโปรดรับไว้ในพระอุปถัมภ์

ทางมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน มีโครงการส่งเสริมฟื้นฟูและพัฒนาพระราชนิเวศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยถือเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับรสนิยมและวัฒนธรรมไทย บรรยากาศตามรูปแบบวิถีชีวิตของยุคสมัยนั้น โดยมีองค์พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์ ที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ (เรือนไทยผสมยุโรป) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์การผสมผสานในยุคสมัยนั้น บริเวณด้านหน้าชายหาดจะเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชต่างๆ อาทิ หญ้าแฝก ป่านศรนารายณ์ ฝ้าย ใบเตยหนาม รากมะนาวผี เป็นต้น เพื่อเรียนรู้วิถีความเป็นไทย การจัดแสดงชุดเครื่องแต่งกายในสมัยนั้น และรูปถ่ายในห้องแสดงประวัติ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสถาปัตยกรรมสวยงามแห่งหนึ่ง และยังเป็นสถานที่น่าสนใจให้ความรู้ แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

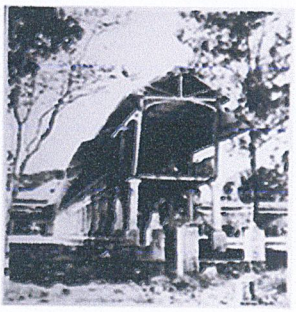
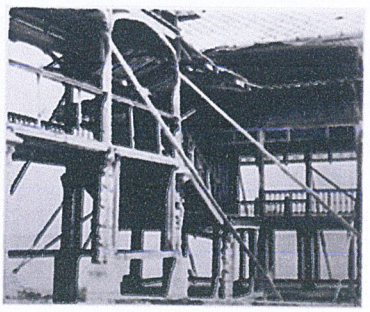

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 ภาพแสดงพระราชนิเวศน์มฤคทายวันในอดีต
ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

เมื่อพบสถานที่แปรพระราชฐานฤดูร้อนแห่งใหม่แล้ว ใน พ.ศ. 2466 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมมอบหมายให้ นายเอกอล มันเฟรดดี (Mr. Ercole Manfredi) หรือนายเอกฤทธิ์ หมั่นเฟ้นดี สถาปนิกชาวอิตาเลียนซึ่งรับราชการในกรมโยธาธิการเป็นผู้ออกแบบรายละเอียดตามแบบที่ทรงร่างอันประกอบด้วยพระที่นั่งที่ประทับอยู่ตรงกลาง ทางด้านซ้ายมีท้องพระโรง โรงละคร และเรือนที่พักและที่ทำการของคนสนิทฝ่ายหน้า ส่วนทางด้านขวาเป็นที่ประทับของพระบรมราชินีและเรือนข้าราชบริพารฝ่ายใน ต่อมามีพระบรมราชโองการให้เจ้าพระยายมราช (ปั้นสุขุม) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อำนวยการก่อสร้างโดยใช้ช่างชาวจีนดำเนินการในทันที

การออกแบบพระราชฐานมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น มีความงดงามตามสมัยนิยม และตามพระราชนิยม การตอบสนองความต้องการใช้สอยของพระราชนิเวศน์ ความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศท้องถิ่นในเขตร้อน การวางผังบ้านเรือนผู้ตามเสด็จต้องคำนึงถึงระบบไฟฟ้าและประปาตลอดจนนำวัสดุส่วนหนึ่งที่ย้ายมาจากพระราชฐานที่หาดเจ้าสำราญมาใช้ กำหนดการก่อสร้างให้สำเร็จอย่างรวดเร็ว และมีความปลอดภัย ผลจากการแก้ไขและตอบสนองข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้รูปแบบของพระราชนิเวศน์ทั้งองค์มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยความเรียบง่ายและรายละเอียดที่มีลักษณะเดียวกันทั้งหมด พระราชนิเวศน์สร้างด้วยไม้สักทอง ประกอบด้วยพระที่นั่งขนาดใหญ่ 3 องค์ และเรือนไม้รวม 16 หลัง กระจายออกไปและเชื่อมต่อกันด้วยระเบียงทางเดินไม้มีหลังคาคลุมเพื่อกันแดดกันฝน เรียงกันในทิศเหนือ-ใต้ หันหน้าสู่ทะเล ทำให้อาคารทุกหลังได้รับลมทะเลในเวลากลางวันและลมจากเขาในเวลากลางคืน พื้นที่ส่วนที่ประทับและที่อยู่อาศัยทั้งหมดยกพื้นสูงในระดับเดียวกันบนเสาคอนกรีตเสริมเหล็กทรงสี่เหลี่ยม 1,046 ต้น ทุกอาคารเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว เพดานสูงและมีช่องลมใต้ชายคาเป็นไม้ฉลุลวดลายตะวันออกซึ่งเป็นแบบที่นิยมในประเทศตะวันตกตั้งแต่สมัยโรแมนติคจนถึงสมัยอาร์ต เดโก (Art Deco) และอาร์ต นูโว (Art Nouveau) รอบทุกห้อง เพื่อให้อากาศร้อนที่ลอยสูงไหลออกไปได้สะดวกและเป็นช่องระบายอากาศ เมื่อต้องปิดหน้าต่างประตูยามกลางคืน หลังคาเป็นทรงปั้นหยามุงด้วยกระเบื้องว่าวสี่เหลี่ยมสามารถกันแดดและฝนได้ในทุกทิศดีกว่าหลังคาทรงจั่วธรรมดาและมีเกล็ดระบายอากาศร้อนออกจากช่องระหว่างฝ้าเพดานและหลังคานอกจากนี้มีการทำชายคากันสาด 2 ชั้นรอบอาคารเพื่อกันฝนสาดเข้าทางช่องหน้าต่างและประตู การยกพื้นชั้นที่ประทับสูงตลอดจนการปราบพื้นที่รอบพระราชนิเวศน์ เป็นมาตรการความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย ง่ายต่อการรักษาความสะอาด ผู้อยู่เวรรักษาพระราชวังสามารถมองเห็นความเป็นไปของทุกส่วนของพระราชนิเวศน์ด้วยมีบันไดทางขึ้นขั้นบนถึง 25 แห่ง รอบฐานเสาแต่ละต้นมีมีร่องสำหรับใส่น้ำเพื่อกันมดไม่ให้ไต่ขึ้นไปชั้นบน นอกจากนี้ การเทพื้นคอนกรีตภายใต้อาคารและระเบียงทางเดินใช้เป็นเส้นทางของข้าราชบริพารสู่อาคารต่างๆ ซึ่งมีบันไดขึ้นลงสำหรับแต่ละหลังไม่รบกวนกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านเทคนิคการก่อสร้างมีการนำระบบพิกัด (Modular System) มาใช้ในการคำนวณการสร้างอาคาร ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน (Plan และ Elevation) มีการก่อสร้างแบบแยกส่วน ได้แก่ ชุดฝาของอาคาร ราวลูกกรงระเบียง และองค์ประกอบไม้อื่นๆ ทำเสร็จแล้วนำมาวางบนเสาคอนกรีตให้น้ำหนักอาคารชั้นบนกดทับโดยไม่มีการยึดด้วยวัสดุอื่นใด เว้นแต่ส่วนที่อยู่ใกล้ทะเล เช่นศาลาลงสรง จะมีการยึดด้วยแผ่นเหล็ก โดยฝังแผ่นเหล็กเป็นแกนยึดกับเสาไม้บนหัวคอนกรีต สิ่งสำคัญซึ่งยึดอาคารไว้ไม่ให้พังลงมาและสามารถทนแรงลมฝนพายุได้คือ ฝ้าเพดานของอาคารชั้นบน ทำเป็นแผ่นคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อให้เกิดน้ำหนักกดทับอาคาร เพื่อป้องกันการไหวตัวของอาคารเมื่อมีลมพายุปะทะแรงๆ ในส่วนที่ต้องใช้ฝ้าเพดานคอนกรีตเสริมเหล็กแผ่นใหญ่จะมีการใช้เหล็กเส้นโยงติดกับโครงสร้างหลังคาและฝ้าเพดาน ด้านงานระบบพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมีโรงกำเนิดไฟฟ้าของตนเอง ซึ่งจะจ่ายไฟเฉพาะเวลาค่ำไปจนถึงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าพระที่ ในสมัยนั้นเป็นระบบไฟฟ้า 110 โวลท์ ที่มีการวางระบบได้อย่างสมบูรณ์มากทั้งในด้านความสวยงามและความปลอดภัย การเดินสายไฟหลัก แบ่งแยกกันระหว่างชั้น สายไฟหลักชั้นบนเดินซ่อนบนฝ้าคอนกรีตทั้งหมด วงที่ต่อแยกลงสู่อาคารเดินสายไฟฟ้าในรางไม้มีฝาครอบสู่สวิทช์และปลั๊ก ส่วนชั้นล่างเดินสายไฟตามแนวพื้นใต้ระเบียงทางเดินและมีรางไม้ครอบเช่นกันแต่ละอาคารมีเบรกเกอร์คุมกระแสไฟฟ้าแยกจากกันและมีจุดคุมกระแสไฟฟ้าของหมู่อาคารแต่ละหมู่อีกชั้นหนึ่งส่วนของสายไฟฟ้าที่ต้องเดินสายลอดผ่านไม้จะใช้หลอดกระเบื้องเคลือบสวมเป็นฉนวนไว้ ปลั๊กไฟฟ้าเป็นปลั๊กกระเบื้องเคลือบคลุมด้วยฝาไม้ ท้องพระโรงพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์มีปลั๊กไฟฟ้าซ่อนไว้ที่พื้นตรงโคนเสาคอนกรีตแต่ละต้น มีฝาทองเหลืองปิดเปิดได้เมื่อต้องการใช้งานและเก็บเข้าที่ ปัจจุบันมีการบูรณะระบบตามรูปแบบเดิมเพียงแต่เปลี่ยนเป็นระบบ 220 โวลท์เพื่อใช้กับระบบไฟฟ้าของภาครัฐในปัจจุบัน ระบบประปาในพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมีการน้ำจ่ายโดยใช้แรงโน้มถ่วงจากถังคอนกรีตหกเหลี่ยม ซึ่งตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพระราชนิเวศน์ฯ ซึ่งปัจจุบันยังสามารถเก็บกักน้ำได้ นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำจืดอีกในบริเวณพระราชนิเวศน์และที่พักของผู้ตามเสด็จ ห้องน้ำบนหมู่อาคารพระที่นั่งจัดแบบตะวันตกมีการปูแผ่นดีบุกแล้วเทคอนกรีตทับบนไม้ที่มีระดับลดต่ำกว่าพื้นอาคาร ก่อนติดตั้งเครื่องสุขภัณฑ์ที่สั่งมาจากต่างประเทศ

2.1.2 ข้อมูลลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันเป็นแบบไทยประยุกต์ (เรือนไทยผสมยุโรป) สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง เป็นอาคารแบบเปิดโล่งสองชั้น ใต้ถุนสูง พื้นล่างเทคอนกรีต หลังคาหมู่พระที่นั่งเป็นทรงปั้นหยาแบบไทย มุงด้วยกระเบื้องว่าวสี่เหลี่ยมสามารถกันแดดกันฝนได้ทุกด้านดีกว่าหลังคาทรงจั่วธรรมดา เพดานสูง มีเกล็ดระบายอากาศร้อนออกจากช่องระหว่างฝ้าเพดานกับหลังคา หน้าต่าง บานกระทุ้ง ตีเกล็ดเพื่อให้รับลม บนเพดานระเบียงทางเดินที่ทอดยาวเชื่อมต่อถึงกัน ฉลุเป็นช่องลมโดยตลอดตัวอาคารที่ยกสูงทำให้ลมพัดผ่านสะดวก นอกจากช่วยถ่ายเทอากาศและแก้ปัญหาความชื้นจากดินสู่อาคารแล้ว ยังช่วยป้องกันอันตรายจากสัตว์ร้ายและผู้ตรวจยามก็สามารถเห็นพระที่นั่งได้สะดวกทั่วถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 ภาพแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมภายในอาคารของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

นอกจากนี้ยังมีเสารองรับน้ำหนักตัวอาคาร รวมทั้งสิ้น 1,080 ต้น ทั้งหมดตั้งช่วงห่างเท่ากันเรียกว่าระบบพิกัด (Modular System) เสาทุกต้นทำการหล่อขอบฐาน และยกขอบขึ้นเป็นรางหล่อน้ำที่เรียกว่าบัวขอบ เพื่อหล่อน้ำกันมดและแมลงขึ้นอาคาร ช่วงต่อระหว่างเสาคอนกรีตชั้นล่างเท่านั้น เว้นแต่ส่วนที่อยู่ติดกับทะเล เช่น ศาลาลงสรง จะมีการยึดด้วยแผ่นเหล็ก โดยฝังแผ่นเหล็กเป็นแกนยึดกับเสาไม้บนหัวคอนกรีต สิ่งสำคัญซึ่งยึดอาคารไว้ไม่ให้พังลงมา และสามารถทนแรงลมฝนพายุได้คือ ฝ้าเพดานของอาคารชั้นบน ทำเป็นแผ่นคอนกรีตเสริมเหล็กให้เกิดน้ำหนักกดทับอาคาร เพื่อป้องกันการไหวตัวของอาคารเมื่อมีลมพายุปะทะแรงๆ ในส่วนที่ต้องใช้ฝ้าเพดานคอนกรีตเสริมเหล็กแผ่นใหญ่ จะมีการใช้เหล็กเส้นโยงติดกับโครงสร้างหลังคาและฝ้าเพดาน

ภาพที่ 2.4 ภาพแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมภายนอกอาคารของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

หมู่พระที่นั่งทั้ง 3 องค์ มีความยาว 399 เมตร แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ท้องพระโรง เขตที่ประทับฝ่ายหน้าและเขตที่ประทับฝ่ายใน มีชื่อเรียกตามลำดับว่า หมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์หมู่พระที่นั่งสมุทรพิมานและหมู่พระที่นั่งพิศาลสาคร แม้อาคาร 16 หลังของพระที่นั่งทั้ง 3 องค์จะมีระเบียงทางเดินเชื่อมถึงกันโดยตลอด แต่มีการสัญจรระหว่างพระที่นั่งแต่ละองค์ก็ไม่รบกวนกัน เนื่องจากมีบันไดขึ้นลงรวมถึง 23 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 ข้อมูลพระที่นั่ง

1. หมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์

ภาพที่ 2.5 บรรยากาศของหมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ภายนอกอาคาร

ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

ภาพที่ 2.6 บรรยากาศของหมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ภายในอาคาร

ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

หมู่พระที่นั่งสมสรเสวกามาตย์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ โดยชื่อ “สโมสรเสวกามาตย์” มีความหมายที่บ่งบอกถึงหน้าที่การใช้งาน คือใช้เป็นสโมสรของข้าราชบริพารและข้าราชาร (เสวก = ข้าราชบริพาร, อำมาตย์ = ข้าราชการ) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้หมู่พระที่นั่งฯ นี้เป็นท้องพระโรงสำหรับทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ รวมทั้งศาสนพิธี เช่น การพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลในโอกาสต่างๆ บางโอกาสใช้เป็นที่ทรงกีฬาตอนบ่าย เช่น แบคมินตัน รวมทั้งเป็นโรงทรงซ้อมและเล่นละครในตอนค่ำอีกด้วย

หมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ เป็นอาคารโถงสูงสองชั้น รูปสี่เหลี่ยมพื้นผ้า เปิดโล่งถึงกันทั้งชั้นบนและล่างโดยไม่กั้นฝ้า ฝ้าเพดานทำเป็นช่องสี่เหลี่ยม เขียนสีลวดลายประดับ และตกแต่งด้วยช่อไฟ ทั้งสี่มุมของพระที่นั่งทั้งชั้นล่างและด้านบนมีห้องควบคุมระบบไฟของเวทีละคร และเป็นห้องที่นักแสดงใช้พักรอเข้าฉาก

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชนิเวศน์มฤคทายวันมีโรงไฟฟ้าเป็นของตนเอง โดยเป็นระบบไฟฟ้า 110 โวลต์ ปัจจุบันไม่เหลือสภาพเดิมแล้ว ต่อมาเมื่อมีการบูรณปฏิสังขรณ์จึงได้เปลี่ยนเป็นระบบ 220 โวลต์ แต่ยังคงรักษาลักษณะรูปแบบเดิมเพื่อสามารถใช้กับระบบไฟฟ้าแยกส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันระหว่างอาคารชั้นล่างและชั้นบน ระบบสายไฟฟ้าชั้นบนเดินซ่อมบนฝ้าเพดานทั้งหมด ส่วนระบบสายไฟฟ้าด้านล่างเดินในรางไม้ครอบตามแนวพื้นใต้ระเบียงทางเดิน แต่ละอาคารมีฟิวส์คุมกระแสไฟฟ้าแยกจากกัน มีจุดคุมกระแสไฟฟ้าของแต่ละหมู่อาคารอีกครั้งหนึ่ง ส่วนของสายไฟฟ้าที่ต้องเดินสายลอดผ่านไม้ใช้หลอดกระเบื้องเคลือบสามเป็นฉนวนไว้ ส่วนเต้ารับตามผนังและเสาต่างๆ นั้นทำด้วยกระเบื้องเคลือบคลุมด้วยฝาไม้ ในส่วนของท้องพระโรงพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์บริเวณตรงพื้นโคนเสาคอนกรีตแต่ละต้นมีปลั๊กไฟฟ้าซ่อนไว้ โดยมีฝาทองเหลืองสำหรับเปิดปิดเมื่อต้องการใช้งานและเก็บเข้าที่

ส่วนบันไดวนภายในที่ห้องมุมด้านเหนือนั้น ใช้สำหรับนักแสดงเดินขึ้นไปแสดงบนเฉลียงโดยการแสดงละครจะแสดงบริเวณทิศเหนือบนเวทีที่ยกพื้นขึ้นมา ผู้แสดงหันหน้าไปทางทิศใต้ ซึ่งเป็นด้านที่นั่งของผู้ชม ส่วนเจ้านายฝ่ายในจะประทับชมละครที่ชั้นบน ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดที่จะทรงซ้อมละครหลังเสวยพระกายาหารค่ำ แต่ถ้าพระองค์ไม่โปรดที่จะซ้อมละคร จะเสด็จขึ้นไปทอดพระเนตรการแสดงละครของพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชบริพารที่ประทับชั้นบน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้แสดงละครที่พระที่นั่งสโมสรเสวากามาตย์หลายครั้งและหลายเรื่อง โดยมีครั้งสำคัญซึ่งพระองค์ทรงร่วมแสดงและใช้บทพระราชนิพนธ์ของพระองค์คือ

- ละครร้องเรื่อง “พระร่วง” ได้ทรงจัดแสดงเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2467 เนื่องในงานเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงบทสามัญชนเป็น “นายปั้น ปืนยาว” เจ้าพระยารามราฆพ แสดงเป็น “พระร่วง” และโปรดให้นางสาวเครือแก้ว อภัยวงศ์ (ต่อมาคือ เจ้าจอมสุวัทนา พระสนมเอกและพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรวาชเทวี ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นตามลำดับ) แสดงเป็นสาวใช้ของนางจันทร์ ส่วนนางจันทร์แสดงโดยท่านผู้หญิงสุธรรมมนตรี (กิมไล้ สุจริตกุล) ซึ่งการแสดงครั้นนั้นมีบทเจรจาโต้ตอบระหว่างนายมั่น ปืนยาวกับสาวใช้ของนางจันทร์ด้วย

- ละครสลับลำเรื่อง “วิวาหพระสมุท” ได้ทรงจัดแสดงเมื่อวันที่ 23 และ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2468 (ปีสุดท้ายในรัชกาลที่6) โดยพระองค์ทรงแสดงเป็น “ท้าวมิดัส”

ส่วนอัฒจันทร์ที่อยู่ตรงโถงทางเข้านั้น จัดเป็นทางเสด็จขึ้นลงพระราชนิเวศน์จากหมู่พระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยเฉพาะ ทางขึ้นและทางลงแยกกันคนละทาง โดยพระองค์จะทรงพระดำเนินทักษิณาวรรต คือเลียบขวาเวียนตามเข็มนาฬิกาให้ราวบันไดอยู่ทางพระหัตถ์ขวา เพราะตามประเพณีทั้งทางพุทธและพราหมณ์ถือว่าเป็นลักษณะอันยังให้เกิดสิริมงคล

บริเวณพื้นที่อัฒจันทร์มีหมุดใช้สำหรับยืดลาดพระบาท (พรมรองทางทรงพระดำเนิน) ซึ่งทุกที่ที่พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนิน (ในสถานที่ที่อำนวย) ต้องมีการลาดพระบาทเสมอเนื่องจากมีคติความเชื่อเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ตามสมมติเทพว่าคืออวตารของพระผู้เป็นเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์สามองค์ได้แก่ พระอิศวร พระพรหม และพระนารายณ์ ประมวลอยู่ในพระองค์เดียว ทั้งนี้ คติพราหมณ์เชื่อว่าพระอิศวรนั้นหากทรงย่างพระบาทลงบนผืนโลกที่ใดก็เกิดไฟลุกท่วมในที่ที่พระบาทอย่างก้าวลง การย่างพระ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บาทของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นปางหนึ่งของพระอิศวรสู่พื้นโลกนั้นจึงต้องมีพรมรองรับอยู่เสมอ

ชั้นบนของพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ เป็นที่สำหรับเสด็จออกว่าราชการ รับพระราชอาคันตุกะ และประกอบพระราชพิธีต่างๆเช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการบำเพ็ญพระราชกุศลในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจิ พระบรมราชินี (ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกพระนามว่า สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา) เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2467 และเนื่องในวันคล้ายวันเกิดครบ 20 ปีของเจ้าจอมสุวัทนา เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2468 นอกจากนี้ยังใช้สถานที่เข้ารับพระราชทานน้ำพระมหาสังข์และเงินขวัญถุงแก่คู่บ่าวสาวที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์อีกด้วย

ในห้องพระราชพิธียังประดิษฐานพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมรูปส่วน “พระเจ้า” (เป็นราชาศัพท์หมายถึงส่วนพระเศียร) เป็นผลงานของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ประติมากรรม
ชาวอิตาเลียนที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทในวงการศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของประเทศ โดยด้านหลังของพระบรมรูปมีอักษรสลักว่า เฟโรซี 1926

นอกจากนี้ยังมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายองค์ เช่น ทางซ้ายมือเป็นพระบรมฉายาลักษณ์ทรงฉลองพระองค์เครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ประทับเหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์ ณ พระบรมมหาราชวัง เนื่องในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช พุทธศักราช 2454 ส่วนพระบรมฉายาลักษณ์ด้านขวามือ พระองค์ทรงฉลองพระองค์เครื่องมหาพิชัยยุทธ สีแดงเลือดนก ทรงพระแสงดาบคาบค่ายที่พระหัตถ์ซ้าย เนื่องในการเสออกทรงประกอบพระราชพิธีพิชัยสงครามตัดไม้ข่มนาม เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 ก่อนที่จะทรงส่งกองทัพสยามเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1

2. หมู่พระที่นั่งสมุทรพิมาน

หมู่พระที่นั่งสมุทรพิมานเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นส่วนของข้าราชบริพารฝ่ายชาย หรือฝ่ายหน้า แต่เดิมนั้นมีความเข้าใจผิดว่าเขตที่ประทับฝ่ายหน้ามีพระนามว่าหมู่พระที่นั่งพิศาลสาคร เนื่องจากการบูรณะของกรมศิลปากรเมื่อปี พ.ศ. 2526 ได้พบป้าย “พระที่นั่งพิศาลสาคร” ติดอยู่ในบริเวณนี้ ทำให้เข้าใจว่าที่ประทับฝ่ายในนั้นมีพระนามว่าหมู่พระที่นั่งสุมทพิมาน แต่ในการพระราชทานนามของหมู่พระที่นั่งต่างๆ นั้น โดยทั่วไปจะให้นามมีความสัมผัสคล้องจองกัน ในที่นี้คือ สมุทรพิมาน พิศาลสาคร สโมสรเสวกามาตย์ ซึ่งไม่เคยปรากฏว่ามีพระราชวังหรือวังใดที่นำเอานามของส่วนที่เป็นฝ่ายในขึ้นก่อน อีกทั้งความหมายของคำว่า สมุทพิมาน นั้นก็คือ “วิมานที่อยู่ในมหาสมุทร” ซึ่งอาจสื่อความหมายถึงพระนารายณ์ซึ่งศาสนาพราหมณ์เชื่อว่าบรรทมอยู่ในทะเลน้ำนมคือเกษียรสมุทร โยมีพญานาคเป็นบรรจถรณ์ที่ประทับ ตรงตามความเชื่อที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าพระมหากษัตริย์ไทยคือองค์อวตารของพระนารายณ์ที่อวตารลงมาเป็นพระรามาธิบดี และจากจดหมายเหตุราชกิจรายวันก็ได้มีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่าวถึงตอนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ที่พระราชนิเวศน์ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินออกจากพระที่นั่งสมุทพิมานไปประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ ดังนั้นหมู่ที่นั่งสมุทพิมานจึงน่าจะเป็นนามของที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หมู่พระที่นั่งสมุทพิมานประกอบไปด้วยอาคาร 7 หลัง ดังต่อไปนี้

อาคารด้านหน้าสุดคือ เรือนพักของเจ้าพระยารามราฆพ (หม่อมหลวงเฟื้อ พึ่งบุญ) ผู้สำเร็จราชการมหาดเล็ก ประกอบด้วย ห้องทำงาน ห้องรับแขก ห้องนอน และห้องน้ำ สำหรับใช้ในระหว่างอยู่เวรถวายอารักขา และถวายงานรับใช้ใกล้ชิดจึงอยู่ใกล้พระที่นั่งสมุทรพิมานองค์ที่สองอันเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนบ้านพักของเจ้าพระยารามราฆพนั้น อยู่ในส่วนของพระราชฐานชั้นกลาง บริเวณชายฝั่งด้านทิศเหนือของพระราชฐานที่ประทับ

พลเอก พลเรือเอก เจ้าพระยารามราฆพ (หม่อมหลวงเฟื้อ พึ่งบุญ) เกิดเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2433 เป็นบุตรของพระยาประสิทธิ์ศุภกจพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) เมื่อครบ 18 ปี ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งนายเวรขวา มีหน้าที่ดูแลเครื่องเสวยและปฏิบัติราชกิจทั่วไป เจ้าพระยารามราฆพเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ ผู้สำเร็จราชการมหาดเล็ก องคมนตรี อุปนายกเสือจ้าอยู่หัว พลเอกกองทัพบก พลเรือเอกกองทัพเรือ การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยารามราฆพมีเรือนพักอยู่ในหมู่พระที่นั่งแห่งนี้ด้วยนั้น เป็นเพราะพระราชนิเวศน์แห่งนี้มีลักษณะเป็นเรือนอาคารโปร่งโล่ง ยากแก่การรักษาความปลอดภัย จึงจำเป็นต้องมีราชองครักษ์คอยอารักขาอย่างใกล้ชิด

อาคารถัดไปจากซ้ายมือคือ พระที่นั่งสมุทรพิมานองค์ที่สอง เป็นส่วนที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย ห้องสรง ห้องแต่งพระองค์ ห้องพระบรรทม และห้องทรงพระอักษร ตามลำดับ

ห้องสรง สุขภัณฑ์ในห้องสรงส่วนใหญ่สั่งมาจากต่างประเทศ เป็นของเดิมทั้งหมด ประกอบด้วยอ่างน้ำสไตล์วิคตอเรียนจากประเทศอังกฤษที่มีฝักบัวอยู่ด้านบน และโถลงพระบังคนที่เรียกว่า “ชักโซ่” (โถฝาไม้สีน้ำตาล) ซึ่งต่างจากโถชักโครกทั่วไปตรงที่มีระบบปั่นน้ำขึ้นไปอยู่ที่โถด้านบนและชักโซ่ดึงลงมา แล้วยังมี “โถชำระ” (โถสีขาว) สามารถเลือกหมุนน้ำได้ 3 ระดับ คือ เบา กลาง แรง หลังจากการชำระหลังทรงลงพระบังคน การกระจ่ายน้ำประปาในพระราชนิเวศน์ฯ ใช้ระบบแรงโน้มถ่วง คือสูบน้ำขึ้นไปเก็บบนหอคอนกรีตหกเลี่ยม ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของพระราชนิเวศน์ฯ นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำจืดประมาณ 10 บ่อที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดขึ้นในบริเวณพระราชนิเวศน์ฯ และที่พักของผู้ตามเสด็จ ปัจจุบันยังอนุรักษ์ไว้ดงเดิม

ส่วนพื้นห้องเป็นหินอ่อนจากประเทศอิตาลี หลังจากการบูรณะแล้วมีทั้งของเดิมและของใหม่ซึ่งของเดิมนั้น หินอ่อนมีสีทองเข้มกว่าของใหม่ เนื่องจากมีแร่ทองผสมอยู่ด้วย อันเป็นลักษณะเฉพาะของหินอ่อนจากประเทศอิตาลี

ห้องแต่งพระองค์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สรงน้ำเสร็จแล้วก็เสด็จ ออกจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระทวารด้านข้าง มีมหาดเล็กพระภูษาเตรียมฉลองพระองค์ไว้ ภายในแสดงเครื่องแต่งกายชุดราตรีสโมสร (ทักซิโด้) ซึ่งเป็นการจำลองฉลองพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่6 และจัดแสดงฉลองพระองค์เสื้อกุยเฮงสีขาว พระภูษาโสร่งไหมหางกระรอก และผ้าซับพระพักตร์ พระองค์ทรงโปรดที่จะเหน็บซับพระพักตร์ไว้ที่บั้นพระองค์ โดยจะทรงเปลี่ยนสีตามวัน เช่น วันจันทร์โปรดที่จะใช้สีเหลือง วันอังคารโปรดที่จะใช้สีชมพู เป็นต้น (ซับพระพักตร์และฉลองพระบาทที่จัดแสดงเป็นของเดิมที่ทรงใช้ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเก็บรักษาไว้และพระราชทานมาจัดแสดง) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดแต่งพระองค์ด้วยสีตามวันสีเดียวกันทั้งหมด ซึ่งแตกต่างกับการแต่งกายในสมัยรัชกาลที่5 ที่นิยมแต่งกายด้วยสีที่ตัดกัน ดังนี้

"วันจันทร์ นุ่งเหลืองห่มน้ำเงินอ่อน หรือนุ่งน้ำเงินห่มจำปาแดง วันอังคาร นุ่งสีปูน (แดง) หรือม่วงเม็ดมะปรางห่มโศก หรือนุ่งโศกห่มม่วงอ่อน วันพุธ นุ่งสีตะกั่วหรือสีเหล็กห่มจำปา (อาจเป็นสีเหลืองนวล) วันพฤหัสบดี นุ่งสีเขียวใบไม้ห่มเลือดนก หรือนุ่งแสดห่มเขียวอ่อน วันศุกร์ นุ่งน้ำเงินแก่ห่มเหลือง วันเสาร์ นุ่งม่วงเม็ดมะปรางห่มโศก วันอาทิตย์ นุ่งเขียวห่มแดงหรือนุ่งผ้าลายสีเลือดหมูห่มโศก"

ห้องพระบรรทม ภายในมีแท่นพระบรรทมแบบสี่เสา (Four Poster) ด้านข้างแท่นพระบรรทมประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรก อันเป็นปางประจำพระชนมวาร เพราะทรงพระราชสมภพในวันเสาร์ (1 มกราคม 2423) เชิงเทียนไว้สำหรับปักเทียนขี้ผึ้ง ใช้เมื่อพระองค์โปรดพักโรงไฟฟ้าแล้วจุดเทียนหรือตะเกียงแทน ด้วยในสมัยนั้นยังต้องใช้เครื่องปั่นไฟฟ้าซึ่งต้องมีกำหนดเวลาหยุดเครื่อง

ห้องทรงพระอักษร หรือห้องทรงงาน ภายในจัดแสดงอย่างเรียบง่าย ประกอบด้วยโต๊ะทรงงานและพระเก้าอี้ตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออกสู่ทะเล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดทรงงานเวลากลางคืน บางครั้งเข้าบรรทมเวลา 3.00 น. จมื่นอมรดรุณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช) ได้บันทึกไว้ว่า มหาดเล็กในกองราชเลขานุการในพระองค์มีหน้าที่จัดโต๊ะทรงพระอักษรพระองค์โปรดที่จะใช้ดินสอดำรูปคล้ายม้วนบุหรี่ซิการ์ที่มียางลบสีขาวติดที่หัวดินสอต้องเหลาให้แหลมทุกแท่ง ส่วนปากกาเป็นปากกาลูกลื่นแบบสมัยก่อน คือ แบบมีลวดสปริงสอดไว้ตรงกลางรูต้องเตรียมถวายทั้งหมึกดำและหมึกแดง สำหรับกระดาษนั้น จัดเตรียมถวายไว้เป็นเล่มแบบสมุดฉีก แต่เย็บเล่มแข็งแรง เป็นกระดาษเนื้อที่ดีที่มีเส้นบรรทัดแบบเดียวกับกระดาษฟุลสแก๊ป เมื่อทรงเขียนจบ จะนำไปเย็บเข้าเล่ม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดการทรงพระอักษรอย่างยิ่ง แม้ในยามประชวรก็ยังทรงพระอักษรแทบทุกวัน กล่องใส่กระดาษทรงพระอักษร มีพระปรมาภิไธยทำด้วยผ้าสีม่วงเข้ม อันเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพและปักดิ้นเป็นรูปครุฑพ่าห์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ไทยมาแต่โบราณ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าพระมหากษัตริย์ไทยนั้นถือเป็นอวตารของพระนารายณ์ มีครุฑเป็นเทพพาหนะประจำพระองค์

บริเวณตรงข้ามกับพระที่นั่งสมุทรพิมานองค์ที่สองคือ หอเสวยฝ่ายหน้า ใช้เป็นที่เสวยพระกระยาหารมื้อค่ำแบบตะวันตก โดยชาวต่างชาติทำหน้าที่เป็นต้นเครื่อง (ผู้ประกอบอาหาร) และในการพระราชทานเลี้ยง โปรดให้ตั้งโต๊ะเสวยที่ใช้ฉลองพระหัตถ์มีดและช้อนส้อม มีโต๊ะเสวยซึ่งออกแบบมาจากโต๊ะเสวยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมอัยกาธิราชชุดเก้าอี้เป็นแบบชิปเปน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เตลของประเทศอังกฤษ ส่วนเครื่องต้นเป็นแบบตะวันตกครบชุด มีออเดิร์ฟ ชุดปลา ชุดเนื้อ และเครื่องเสวยอื่นๆ เหล้าชนิดต่างๆ ต่อด้วยเครื่องหวาน ผลไม้ ชาหรือกาแฟ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จลงโต๊ะเสวยในเวลาประมาณ 9 ล.ท. (9.00 น. หลังเที่ยงหรือ 21.00 นาฬิกา) ในการเสวยพระกระยาหารค่ำนี้โปรดทรงฉลองพระองค์ราตรีสโมสรแบบชุด "ไวท์ไท" ประกอบด้วย ฉลองพระองค์เสื้อเชิ้ตปกแข็งสีขาว ฉลองพระองค์ชั้นรอง (เสื้อกั๊ก) สีขาว ฉลองพระองค์ชั้นนอกสีดำ ชายเสื้อด้านหลังยาว พระสนับเพลาสีดำคลิปผ้าแถบต่วนสีดำและทรงผูกหูกระต่ายสีขาว

ภาพที่ 2.7 หอเสวยฝ่ายหน้า
โต๊ะเสวยมีพระที่นั่งซึ่งเป็นเครื่องเรือนชิปเปนเดล (Cippendale furniture)
ที่โทมัน ชิปเปนเดนเป็นผู้ออกแบบในปี ค.ศ. 1754

พระที่นั่งสมุทพิมานองค์แรก เดิมเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ในปีพุทธศักราช 2468 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าจอมสุวัทนา (ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี) ซึ่งกำลังมีครรภ์ได้ 5 เดือน มาพำนักที่พระที่นั่งสมุทรพิมานองค์แรก เพื่อประสงค์จะได้ดูแลเจ้าจอมสุวัทนาอย่างใกล้ชิด การที่ทรงผ่อนผันกฎระเบียบเรื่องเขตของฝ่ายหน้าฝ่ายในนั้น เนื่องจากพระองค์ทรงโสมนัสพระราชหฤทัยเป็นอย่างมากที่เจ้าจอมสุวัทนา จะให้กำเนิดพระราชกุมารพระองค์แรกในอีกไม่ช้า

ภายในพระที่นั่งสมุทพิมานองค์แรก จัดแสดงเครื่องเรือน เครื่องใช้ อาทิ โต๊ะเครื่องพระสำอาง แท่นบรรทม (เป็นของเดิมที่พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีทรงเคยใช้ขณะประทับ ณ วังรื่นฤดีและเป็นพระมรดกมาถึงสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ โดยพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานให้พระราชนิเวศน์มฤคทายวันยืมเพื่อจัดแสดง) และมีชุดรับแขกทำมาจากเขี้ยวสิงโตทะเล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถัดจากพระที่นั่งสมุทพิมานองค์แรก เมื่อเดินเลี้ยวซ้ายไปจะเห็นอาคารด้านในสุดของหมู่พระที่นั่งสมุทพิมาน คือเรือนพักของพระยาอนิรุทธเทวา พระยาอนิรุทธเทวา (หม่อมหลวงฟื้น พึ่งบุญ) เป็นน้องชายของเจ้าพระยารามราฆพ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมมหาดเล็ก มีหน้าที่ดูแลมหาดเล็กห้องพระบรรทม และมหาดเล็กกองตั้งเครื่อง และมักจะเป็นผู้เวรกลางคืน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีเรือนพัก เช่นเดียวกับเรือนพักข้าราชบริพารชั้นผู้ใหญ่หลังอื่นๆ เพื่อพร้อมจะปฏิบัติงานได้ต้องตามพระราชประสงค์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2468 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระที่นั่งสมุทพิมานองค์แรกซึ่งเดิมเป็นที่ประทับ ให้เป็นที่พักของเจ้าจอมสุวัทนา (พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี) เรือนหลังนี้จึงกลายเป็นที่พักของข้าราชบริพารฝ่ายในเพื่อรับใช้ดูแลเจ้าจอมสุวัทนา ซึ่งขณะนั้นกำลังมีครรภ์ ดังนั้นพระยาอนิรุทธเทวา มหาดเล็กห้องพระบรรทมและพนักงานพระภูษาจึงย้ายลงไปอยู่ที่เรือนข้าราชบริพาร ปัจจุบันได้ทำการบูรณะซ่อมแซมอาคารบริวารดังกล่าวให้คงสภาพดีดังเดิม และได้จัดนิทรรศการจำลองชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชบริพารทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน

ภายในเรือนพักของพระยาอนิรุทธเทวา ประกอบไปด้วยห้องนอน ห้องรับแขก และห้องน้ำ เช่นเดียวกับเรือนพักของเจ้าพระยารามราฆพ สังเกตว่าห้องน้ำของเรือนพักพระยาอนิรุทธเทวาจะแจกต่างจากห้องสรงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและห้องสรงของพระนางเจ้าสุวัทนาฯ กล่าวคือห้องสรงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและห้องของพระนางเจ้าสุวัทนาฯ จะปูด้วยพื้นหินอ่อน แต่ห้องน้ำของพระยาอนิรุทธเทวาเป็นเพียงพื้นปูนฉาบสีแดงเท่านั้น เนื่องจากในสมัยก่อนจะถือเรื่องการทำเทียมเจ้านายอย่างมาก แม้แต่ห้องสรงของพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ก็ยังตกแต่งอย่างเรียบง่ายแตกต่างจากห้องสรงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทางซ้ายมือของพระที่นั่งสมุทพิมานองค์แรกเป็นระเบียงหลังคาคลุมที่ทอดตัวยาวสู่ชายหาดด้านหน้า ตัวอาคารที่อยู่ปลายสุดของระเบียงนั้นคือ ศาลาลงสรงฝ่ายหน้า

ศาลาลงสรงฝ่ายหน้า เป็นศาลาลงสรงน้ำทะเลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศาลาอยู่ทางด้านตะวันออก ทอดตัวยาวคู่กับศาลาลงสรงฝ่ายใน (ที่สำหรับลงสรงน้ำทะเลของพระมเหสีและข้าราชบริพารฝ่ายใน) มีระเบียงทางเดินหลังคาคลุมจากเรือนที่ประทับสู่ศาลาลงสรงริมทะเล ซึ่งมีเฉลียงสำหรับประทับรับลมกับห้องสำหรับเปลี่ยนฉลองพระองค์ รวมทั้งห้องเก็บของส่วนพระองค์ เช่น พระเก้าอี้ผ้าใบ พระองค์จะทรงลงสรงน้ำทะเลเวลาประมาณ 5 โมงเย็น โดยจะฉลองพระองค์แตกต่างจากผู้อื่น ข้าราชบริพารเล่าว่า “ทรงฉลองพระองค์ผ้าฝ้ายสีแดงแขนสั้นแค่ข้อศอก เอวปล่อยไม่มีรังดุม แต่ผูกไว้ด้วยผ้าสีเดียวกัน สำหรับพระสนับเพลาเป็นกางเกงสามส่วนสีแดง การที่ฉลองพระองค์สีแดงเมื่อลงสรงนี้เจ้านายโปรดใช้กันมาแต่สมัยก่อน ส่วนข้าราชบริพารก็สวมกางเกงขาสั้นสีเทา น้ำตาลหรือดำตามแบบที่ใช้เล่นกีฬา และส่วนใหญ่สวมเสื้อคอปกสีขาว ทุกคนจะกระจายกันล้อมรอบพระวรกายราว 30 – 40 นาย เพื่อถวายการอารักขาและกันแมงกะพรุน” ปัจจุบันพระราชนิเวศน์มฤคทายวันไม่อนุญาตให้ผู้มาเยี่ยมชม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดินเข้าไปยังศาลาลงสรงทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในได้ เนื่องจากโครงสร้างบริเวณนี้ชำรุดมาก

บนหลังคาศาลาลงสรงฝ่ายหน้ามีเสาไม้เป็นรูปกากบาทสำหรับชักโคมไฟในยามค่ำเพื่อให้เหล่าพระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าข้าราชบริพารที่มีตำหนักหรือบ้านพักอยู่ใกล้พระราชนิเวศน์ฯ ทราบว่าเมื่อชักโคมสีเหลือง หมายถึงเวลาที่พระเจ้าอยู่หัวกำลังทรงแต่งพระองค์ เพื่อเสด็จออกเสวยพระกายาหารต่ำ เป็นสัญญาณให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชบริพารที่อยู่เรือนนอกได้เตรียมตัวเข้าเฝ้าทูลละลองธุลีพระบาทหรือร่วมโต๊ะเสวย แต่เมื่อชักโคมสีเขียวขึ้น หมายความว่าพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประกอบพระราชกรณียกิจแล้ว ไม่สมควรที่ผู้ใดจะเข้ามาในเขตพระราชฐานที่ประทับ

3. หมู่พระที่นั่งพิศาลสาคร

จากหมู่พระที่นั่งสมุทพิมานจะมีระเบียงยาวสำหรับเข้าสู่หมู่พระที่นั่งพิศาลสาคร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีพระบรมราชินี หมู่พระที่นั่งนี้กลายเป็นเขตพระราชฐานฝ่ายใน เป็นที่ต้องห้ามสำหรับบุรุษ ยกเว้นพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า (ชาย) ที่ยังไม่ได้ผ่านการโสกันต์หรือเกศากันต์ (โกนจุก เมื่ออายุประมาณ 12 ขวบ) เท่านั้น

ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น เขตพระราชฐานฝ่ายในจะมีโขลนซึ่งเปรียบเสมือนตำรวจวังหรือทหารมหาดเล็กฝ่ายหญิง ทำหน้าที่ตรวจตราและรักษาความปลอดภัย จึงสันนิษฐานได้ว่าที่พระราชนิเวศน์แห่งนี้ก็น่าจะมีโขลนเป็นผู้ทำหน้ารักษาความปลอกภัยด้วยเช่นกัน ตลอดระเบียงทางเดินของฝ่ายในจะมีมุขยื่นออกมาทั้งด้านหลังระยะๆ สันนิษฐานว่าเป็นที่ยื่นของโขลนและที่ใช้เป็นที่ทำงานของข้าหลวงฝ่ายใน

อาคารหลังแรกของหมู่พระที่นั่งพิศาลสาครคือ ห้องรับแขก เดิมใช้เป็นที่ประชุมของฝ่ายใน ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นที่ทำการเรียนการสอนดนตรีไทย ภายในประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทยหลายชนิด โดยมีเครื่องดนตรีไทยหลายชิ้นสำคัญคือ ระนาดเอกของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (ระนาดเอกที่คลุมด้วยผ้าสีม่วง) ซึ่งเคยทรงเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรพระราชนิเวศน์ฯ และทรงงานที่ค่ายพระรามหก โดยทรงร่วมทรงดนตรีพร้อมกับเหล่าข้าราชการตำรวจ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในการฟื้นฟูและทำนุบำรุงงานศิลปกรรมแขนงต่างๆ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมมหรสพ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการสืบสานงานดนตรีและศิลปะการแสดงสาขาต่างๆ ของไทย โดยพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับดนตรีเป็นอย่างมาก ดังที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ เรื่องเวนิสวาณิช ว่า

“ชนใดไม่มีดนตรีกาล ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก

อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ เขานั้นเหมาะคิดขบถอัปลักษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรืออุบายมุ่งร้ายฉมังนัก *มโนหนักมืดมัวเหมือนราตรี*

และดวงใจย่อมดำสกปรก *ราวนรกชนเช่นกล่าวมานี่*

ไม่ควรใครไว้ใจในโลกนี้ *เจ้าจงฟังดนตรีเถิดชื่นใจ”*

พระราชนิเวศน์มฤคทายวันจึงจัดโครงการเยาวชนดนตรีไทยวงประจำพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เพื่อตอบสนองพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ โดยจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานข้าราชการตำรวจตระเวนชานแดน ตลอดจนบุตรหลานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ศึกษาดนตรีไทยกับคณะครูผู้เชี่ยวชาญและมีโอกาสได้แสดงความสามารถพิเศษ การจัดการเรียนการสอนของโครงการดนตรีไทยนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ อดีตอธิบดีกรมศิลปากรพร้อมคณะทีมงานข้าราชการกรมศิลปากรคุณครูจากบ้านปลายเนิน และคุณครูจากวงดนตรีสตรีเมืองเพชรบุรี สำหรับเพลงที่ใช้บรรเลงนั้น จะมีทั้งบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น เพลงตับวิวาหพระสมุท เพลงโยสลัม ฯลฯ และบทเพลงอื่นๆ ร่วมรัชสมัย

หอเสวยฝ่ายใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้ามาเสวยพระกายาหารยังหอเสวยฝ่ายใน ในเวลามื้อเช้าและมื้อเที่ยง ทรงโปรดเสวยพระกระยาหารแบบไทย คือประทับนั่งบนพระสุจหนี่ (ผ้าปูลาดสำหรับประทับ) ทรงฉลองพระองค์แบบเรียบง่ายโดยทรงฉลองพระองค์ด้วยเสื้อกุยเฮงสีขาวกับภูษาโสร่งหางกระรอก พระกระยาหารเป็นเครื่องต้นแบบไทยและเสวยด้วยพระหัตถ์ ในการตั้งเครื่องเสวยจะมีพนักงานฝ่ายในเป็นคนเชิญเครื่อง เครื่องต้นจะบรรจุในพระสุพรรณภาชน์ 3 องค์ ทอดองค์ใหญ่ไว้ตรงกลางตรงกับที่ประทับ ส่วนองค์ที่มีขนาดย่อมรองลงมาอีกสององค์จะทอดไว้เคียงข้างองค์กลาง จัดให้ล้อมเป็นรูปครึ่งวงกลม เครื่องเสวยมักเป็น เครื่องทอด ผัด แกงเผ็ด แกงจืดกับหม้อเกาหลา เครื่องจิ้มพร้อมเครื่องเคียงและมีกระเพาะปลาทอดจิ้มน้ำพริกเผาเครื่องเสวยอยู่ด้วยเสมอ หลังเสวยพระกายาหารเสร็จพระองค์ทรงล้างพระหัตถ์ด้วยน้ำสบู่ เช็ดพระหัตถ์และโปรดใช้น้ำหอมกลิ่นลาเวนเดอลูบพระหัตถ์เพื่อระงับกลิ่นคาว จากนั้นพนักงานจะส่งต่อพระสุพรรณภาชน์บรรจุเครื่องต้นหวานมาถวาย เครื่องต้นหวานโดยส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยผลไม้ตามฤดูกาล กับเครื่องต้นหวานชนิดน้ำใส่โถแก้ว 2-3 ชนิด เครื่องเสวยทั้งหมดจะประกอบขึ้นที่ห้องเครื่อง ซึ่งเป็นอาคารโรงปูนอยู่บริเวณชั้นล่างทาง ทิศตะวันตกของพระราชฐานที่ประทับ เมื่อต้นเครื่อง (ผู้ประกอบอาหาร) ปรุงพระกายาหารเรียบร้อยแล้วจะมีพนักงานเทียบเครื่องทำหน้าที่ชิมรสและตรวจสอบความปลอดภัย จากนั้นใช้ฝาชีหุ้มผ้าตาดเงิน ตาดทองครอบแล้วคลุมด้วยถุงผ้าเยียรบับ ประทับตราด้วยแป้งดินสอพอง แล้วจึงยกเครื่องเข้ามาที่ฝ่ายใน โดยยกขึ้นทางบันไดผ่านห้องวรภาชน์ เข้าสู่หอเสวยฝ่ายในตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.8 หอเสวยฝ่ายใน
ใช้เป็นที่เสวยพระกายาหารในเวลามื้อเช้าและมื้อเที่ยง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระที่นั่งพิศาลสาครเป็นที่ประทับของพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรมราชินี

พระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรมราชินี เดิมมีพระนามว่า ประไพ สุจริตกุล เป็นธิดาของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (บลื้ม สุจริตกุล) กับท่านผู้หญิงกิมไล้ ในปี พ.ศ. 2464 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับคุณประไพเป็นสนมเอก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นอินทราณี ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น พระวรราชชายาเธอ พระอินทรศักดิศจี และเมื่อพระครรภ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรมราชินี ในภายหลัง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกพระนามว่า สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา

พระที่นั่งพิศาลสาครประกอบด้วยห้องรับแขก ห้องบรรทม ห้องแต่งพระองค์ ห้องสรง และเฉลียงที่รับลมทะเลได้เป็นอย่างดี ภายในมีการจัดแสดงเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นการจำลองการแต่งกายของสตรีในรัชกาลที่6 คือจะนิยมนุ่งซิ่นยาวแทนโจงกระเบนและเครื่องประดับด้วยร้อยไข่มุกยาว

2.1.4 ข้อมูลสวนในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

สวนศกุนตลา สร้างขึ้นตามแรงบันดาลใจจากพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 เป็นสวนที่มีพื้นที่สนามขนาดกว้างใหญ่ ทอดยาวตามแนวชายหาดเหมาะที่จะใช้จัดกิจกรรมอเนกประสงค์ต่างๆ เช่น การแสดง การจัดเลี้ยง หรือ การละเล่นต่างๆ แปลงต้นไม้ทั้งสองฝั่งของสนามจะรวบรวมพันธุ์ต้นเข็มชนิดต่างๆ สีต่างๆ มาปลูกไว้ให้เป็นจุดดึงดูดความสนใจจากผู้มาเยี่ยมชม อีกทั้งยังมีพันธุ์ไม้ที่รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ถึง เช่น มะลิซ้อน คัดเค้า ลำดวน และต้นปัตตาเวียหลากสี ที่พระองค์ทรงเป็นผู้นำเข้ามา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปลูกในประเทศไทย

สร้างขึ้นตามแรงบันดาลใจจากพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 เป็นสวนที่มีพื้นที่สนามขนาดกว้างใหญ่ ทอดยาวตามแนวชายหาดเหมาะที่จะใช้จัดกิจกรรมอเนกประสงค์ต่างๆ เช่น การแสดง การจัดเลี้ยง หรือ การละเล่นต่างๆ แปลงต้นไม้ทั้งสองฝั่งของสนามจะรวบรวมพันธุ์ต้นเข็มชนิดต่างๆ สีต่างๆ มาปลูกไว้ให้เป็นจุดดึงดูดความสนใจจากผู้มาเยี่ยมชม อีกทั้งยังมีพันธุ์ไม้ที่รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ถึง เช่น มะลิซ้อน คัดเค้า ลำดวน และต้นปัตตาเวียหลากสี ที่พระองค์ทรงเป็นผู้นำเข้ามาปลูกในประเทศไทย

สวนวิวาหพระสมุท เป็นสวนที่มีทางเดิน และมีกระถางดอกไม้หอมหลากสีสันสวยงามตั้งเรียงเป็นแนวยาว ซึ่งทางเดินนี้จะเชื่อมสวนศกุนตลากับสวนมัทนะพาธาเข้าด้วยกนเพื่อที่ผู้ที่ประสงค์จะเดินชมสวนสามารถเลือกได้สะดวกขึ้น โดยไม่ต้องเข้าไปในส่วนของพระที่นั่ง จากทางเดินนี้ยังมองเห็นกลุ่มพระที่นั่งต่างๆ อย่างชัดเจน เป็นบริเวณที่เหมาะสำหรับถ่ายรูปเพื่อเป็นที่ระลึกอีกบริเวณหนึ่ง

จุดเด่นของสวนนี้อีกอย่างหนึ่ง คือ บริเวณสระน้ำที่จะมีลวดลายต้นไม้ปลูกตามบนผิวน้ำ ลวดลายนี้จะถูกอัญเชิญลวดลายของช่องลมบนพระองค์พระที่นั่งลงมาทำขึ้นบนผิวน้ำ เพื่อสร้างความสวยงามเพิ่มเติมให้กับบริเวณส่วนนี้ของพระราชนิเวศน์ สระน้ำนี้ยังมีหน้าที่กักเก็บและระบายน้ำฝนเมื่อเวลาที่มีพายุในหน้ามรสุม และจะสร้างความชุมชื้นให้กับสวนในเวลาหน้าแล้ง เพราะจะมีน้ำพุเล็กๆ ประดับอยู่หลายจุดในสระน้ำแห่งนี้

สวนมัทนะพาธา เป็นสวนที่จะสะท้อนเรื่องราวความรักในบทพระราชนิพนธ์ "ตำนานดอกกุหลาบ" ของล้นเกล้า รัชกาลที่ 6 และเนื่องจากบริเวณนี้สามารถมองเห็นได้จากด้านบนของเฉลียงพระที่นั่งที่เชื่อมต่อกันตลอดโดยรอบ จึงเหมาะที่จะเป็นสวนที่มีลวดลายเรขาคณิต ที่จะช่วยสร้างภาพโดยรวมให้สวยงามและน่าสนใจ มีบ่อน้ำพุขนาดใหญ่เป็นจุดศูนย์กลางลานกว้างรอบๆ บ่อน้ำพุจะมีพื้นที่ใหญ่พอที่จะจัดกิจกรรมและงานเลี้ยง ได้อย่างสะดวกสบายและยังเป็นจุดที่จะมองเห็นสถาปัตยกรรมอันสวยงามของพระที่นั่งองค์ต่างๆ ได้อีกด้วย

ต้นกุหลาบที่จะปลูกลงในสวนนี้จะเป็นกุหลาบพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ ที่ดูแลง่าย เช่น กุหลาบมอญ กุหลาบป่า เป็นต้น และจะมีต้นมีที่มีดอกหอมละมุนชนิดอื่นๆ ปลูกเป็นแนวผสมอีกหลายชนิด เช่น ต้นพุดต่างๆ คือ พุดซ้อน พุดกุหลาบ พุดตะไล พุดสามสี และพุดพวง

สวนสาวิตรี เป็นสวนที่ต่างจากสวนอีกทั้ง 3 สวนที่ผ่านมาโดยสิ้นเชิง คือ ไม่มีรูปทรงที่ลงตัวเป็นลายเรขาคณิตแต่ที่ทางเดินที่อ้อมค้อมวกวน และพื้นที่รูปทรงแปลกตาสะท้อนให้เห็นปริศนาธรรมของความไม่แน่นอนของชีวิตและความตายเฉกเช่น บทพระราชนิพนธ์สาวิตรี นั้นเอง แต่ในความวุ่นวายและสับสนนี้แฝงด้วยความสงบนิ่งและความแน่วแน่ในจิตวิญญาณ ที่ก้าวล่วงข้ามสภาวะต่างๆ ไปได้อยู่

ต้นไม้ที่ใช้ปลูกในสวนนี้ จะใช้ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่เองบ้างแล้วและเสริมด้วยต้นไม้ที่ใบไม่ทึบมากนักในบาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จุด สวนนี้อยู่ ในบริเวณที่เป็นมุมลึกที่สุดของงะระราชนิเวศน์ แต่ก็สามารถทำให้น่าสนใจสำหรับผู้มาเยือนได้ อีกทั้งยังอยู่ติดกับชายหาด จึงยังจะเป็นสวนที่น่ามาเดินเล่นอีกสวนหนึ่ง

ภาพที่ 2.9 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ

สวนกวาง/สวนป่า เป็นสวนของพระราชนิเวศน์ ที่ไม่จำเป็นต้องมีการจัดตบแต่งอะไรเพิ่มเติมมากนัก กล่าวคือ มีต้นไม้ใหญ่จำนวนมากขึ้นอยู่ทั่วไปที่สวยและสง่างามมากอยู่แล้ว อาจมีการปลูกต้นไม้เล็กๆ ที่สามารถขึ้นในที่ร่มพันธุ์ต่างๆ ได้ เช่น ใบพลูต่างๆ และใบเฟิร์นบางชนิด ที่ไม่ต้องการรับน้ำหนักมากนัก หรือจะปล่อยเป็นพื้นที่โล่งแห้ง และเลี้ยงกวาง 1 คู่ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ในบริเวณนี้เคยเป็นพื้นที่ที่มีสัตว์ป่าอาศัยชุกชุมอยู่ในอดีต และเป็นที่ที่ให้เด็กๆ ได้สนใจกับสัตว์ได้ด้วย

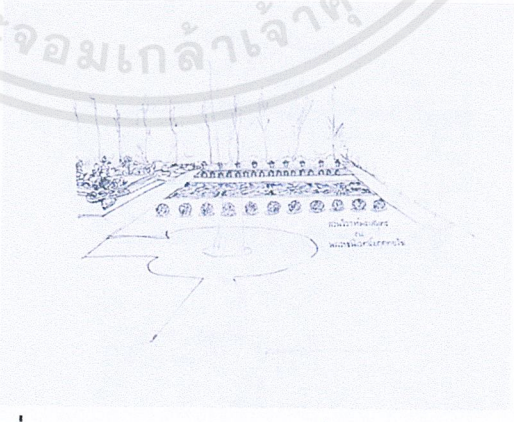

ภาพที่ 2.10 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

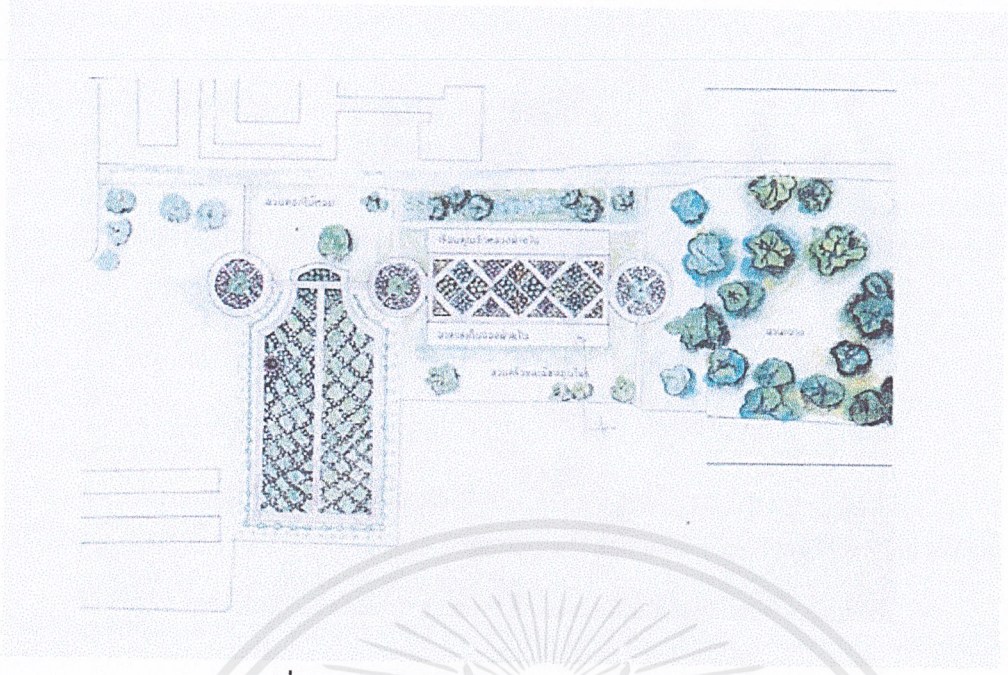

ภาพที่ 2.11 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ

สวนดอกไม้หอม แปลงดอกไม้ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ และเหมาะสมแต่จะมีจุดเด่น คือ ปลูกดอกไม้หอมหลากพันธุ์ไม้เลื้อยห้อยไปตามแนวเชือกที่ขึงไว้รอบๆ สวน เพื่อสะดวกในการเก็บดอกไม้มาทำงานดอกไม้สดพร้อมพวงมาลัยต่างๆ

สวนครัว สวนนี้สร้างขึ้นจากแนวคิดที่จะทำให้พระราชนิเวศน์ มีกิจกรรมด้านต่างๆ ที่มีชีวิตชีวา เช่น การครัว งานดอกไม้สด และการดนตรี โดยจะใช้พื้นที่ระหว่างเรือนข้าหลวงและอาคารเก็บของฝ่ายใน ยกแปลงขึ้นใหม่และทำทางเดินตัดเป็นช่องลายเรขาคณิตสลับไปมา เพื่อเกิดแปลงปลูกผัก ผลไม้ แปลงเล็กๆ ที่จะเดินเข้าไปตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลพืชได้ง่ายๆ

สวนเวนิสวานิช สวนสุดท้ายบริเวณทางออกพระราชนิเวศน์ สร้างเป็นทรงกลม มีน้ำพุอยู่กลางลานกรวด เพื่อวางเก้าอี้นั่งเล่นสำหรับผู้ชมแวะพักรับประทานอาหารและเครื่องดื่มมีความรู้สึกเป็นส่วนตัว พื้นผิวของถนนและทางเดินต้องทำให้ผู้ที่มาชมสวนและพระราชนิเวศน์เดินได้สะดวกและคำนึงถึงผู้ที่จะต้องใช้รถเข็นด้วย จึงทำได้หลายรูปแบบดังนี้

1) พื้นที่ใช้ก้อนหินตัดเป็นลูกเต๋าวางเรียงกันเป็นแนวอัดด้วยทรายให้แน่น
2) พื้นปูนซีเมนต์ที่ใช้เม็ดกรวดกดเข้าไปขณะยังเปียก ให้เป็นลวดลายสวยงาม
3) พื้นผิว “กรวดล้าง” อย่างหยาบ โดยเลือกสีของกรวดให้เข้ากับพระราชนิเวศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

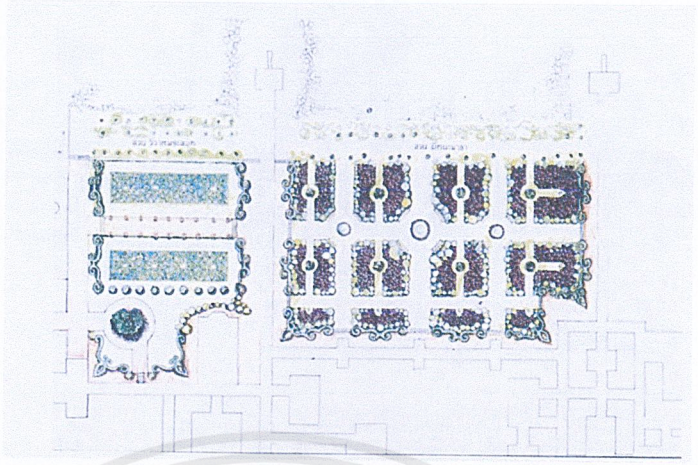

ภาพที่ 2.12 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ

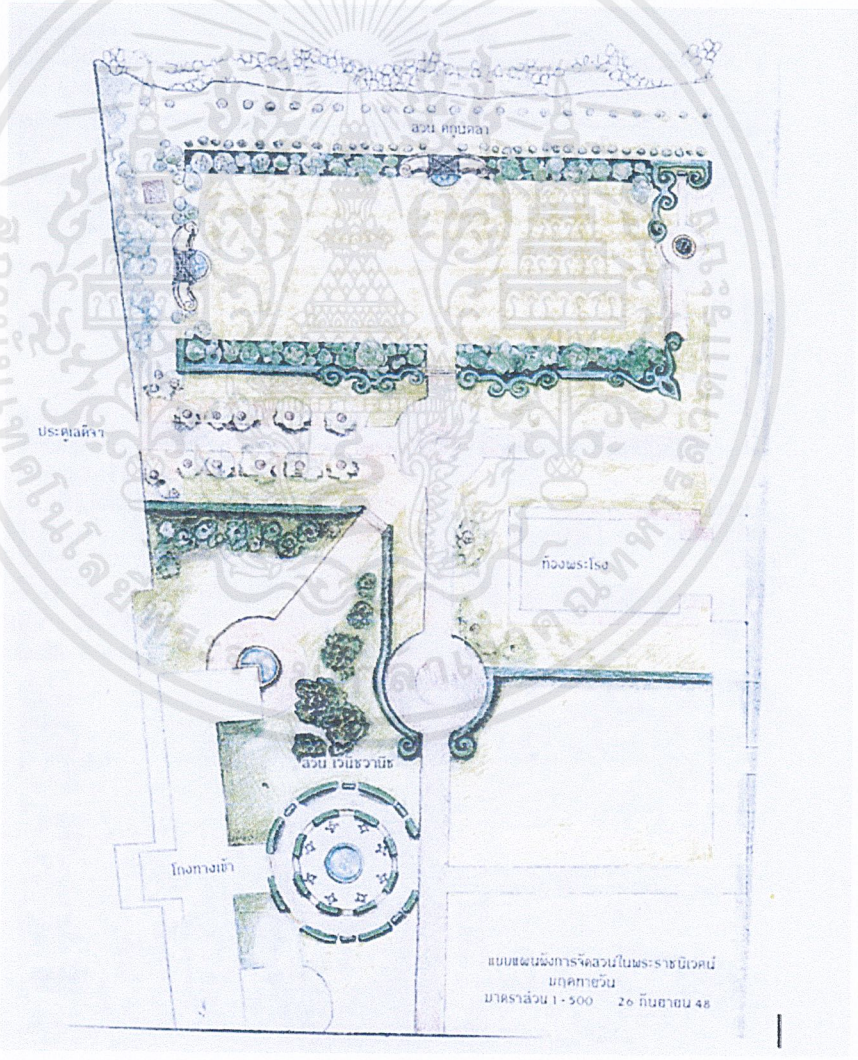

ภาพที่ 2.13 ภาพแสดงแปลนสวนในพระราชนิเวศน์ฯ

ที่มา : ห้องสมุดพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.5 ข้อมูลการแต่งกายของไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 - 8

รัชกาลที่ 5 สวมเสื้อห่มสไบทับ ยุคก่อนหน้าสตรีไทยห่มสไบตัวเปล่า ช่วงต้นรัชกาลเมื่องานราชาภิเษก ปี พ.ศ. 2416 โปรดเกล้าให้สวมเสื้อเลิกนุ่งจีบ เปลี่ยนมานุ่งโจง จะนุ่งจีบเมื่อแต่งเต็มยศใหญ่เท่านั้นช่วงนี่สตรีไทยหันมาไว้ผมยาวตามพระราชดำริของรัชกาลที่5 นำโดยเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ ลักษณะของเสื้อนั้นเป็นเสื้อฝรั่งเข้ารูปเป็นแบบเรียบๆ ห่มสไบอัดกลีบแถบกว้าง

ภาพที่ 2.14 สมเด็จพระพันวสาอัยยิกาเจ้า ในฉลองพระองค์แขนยาวห่มสไบปักเต็มยศ
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.15 สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.16 แบบเสื้อฝรั่งเข้ารูปแขนพองเล็กน้อย
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เสื้อประดับลูกไม้ เป็นเสื้อที่มีการระบายลูกไม้เริ่มใช้เมื่อใดไม่ทราบแน่ชัดน่าจะราว พ.ศ. 2425 แต่คาดว่าเข้ามาพร้อมกับห้างฝรั่งซึ่งก่อนหน้าสตรีไทยใส่เสื้อเรียบๆ เท่านั่น เมื่อเสื้อมีการประดับลูกไม้มากขึ้นสไบแพรจึงแคบลงกลายเป็นสายสะพายไปโดยปริยาย ส่วนผมนั้นตัดสั้นเป็นทรงเรียกทรงดอกกระทุ่มจะหวีแสกหรือเสยก็ได้

ภาพที่ 2.17 พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.18 เสื้อประดับลูกไม้ของฝรั่ง

ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

เสื้อแขนพองแบบขาหมูแฮม จัดว่าเป็นสัญลักษณ์ของยุคนั้นเลยก็ว่าได้ ภาษาอังกฤษเรียก leg o' mutton sleeve จริงๆน่าจะแปลว่าขาแกะแต่เดาว่าคนไทยกินหมูมากกว่าแกะจริงเรียกเป็นขาหมูแฮม เริ่มฮิตกันในปี 1895 (พ.ศ. 2438) เริ่มหายไปราวปี 1906 (พ.ศ. 2449) เสื้อแขนหมูแฮมนั้นมีมากมายหลายแบบสุดแต่จะประดิษฐ์คิดค้น

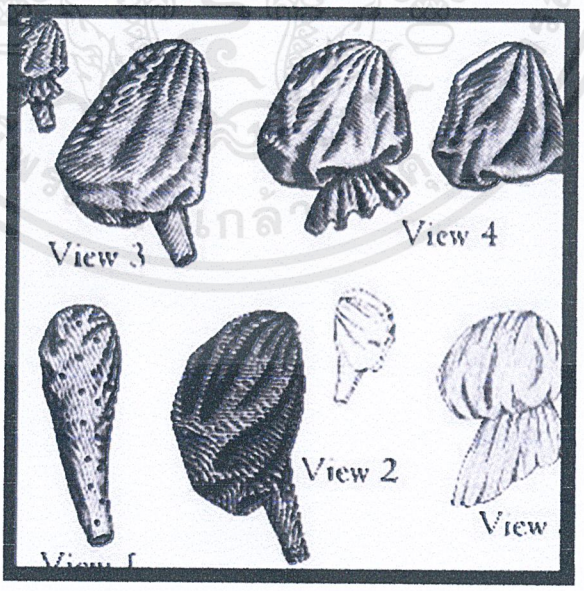

ภาพที่ 2.19 แขนหมูแฮมแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.20 เสื้อแขนหมูแฮมของฝรั่ง
ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

ภาพที่ 2.21 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสื่อทรงเอส ช่วงปี 1900 (พ.ศ. 2457) แฟชั่นเสื้อมีคอสูงขึ้นและแขนเริ่มลีบลง ในตะวันตกเรียกว่า Alexandra bodice หรือ princess line เกิดจากช่างภาพวาดการ์ตูนล้อเลียน queen Alexandra ให้มีเอวคอดอกใหญ่เป็นตัวเอส (S) สมัยนี้นิยมเสื้อที่ผลิตผ้าสีขาวปักลวดลายฉลุลาย

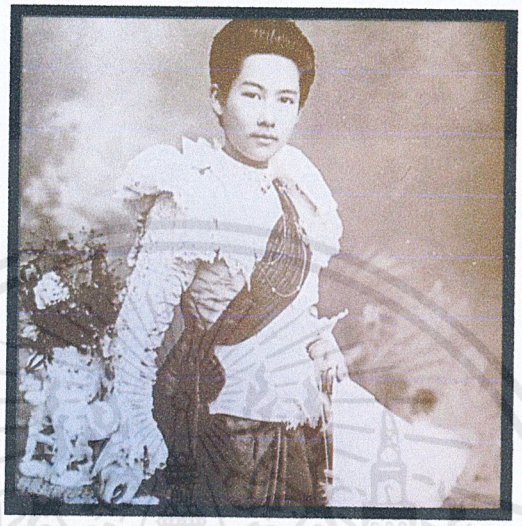

ภาพที่ 2.22 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.23 แบบเสื้อฝรั่งจะเห็นว่าด้านข้างเป็นตัวS
ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสื้อคอเว้าช่วงปี 1905 (พ.ศ.2462) ปลายรัชกาลเริ่มนิยมเสื้อคอเว้าลึกและความยาวของแขนเสื้ออยู่ระดับศอกแต่มีการระบายลูกไม้ให้ฟูฟ่องส่วนสายสะพายแนบตัวนั้นเริ่มหย่อนลงเนื่องจากความฟูของระบายผ้านั่นเองเรียกว่าสายสะพายแพรและไม่นิยมอัดกลีบผ้า ทรงผมช่วงนี้นิยมตีผมป่องคล้ายมวยญี่ปุ่นและเริ่มมีการไว้ผมยาวบ้างแต่ไม่นิยมเท่าไร

ภาพที่ 2.24 เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.25 แบบเสื้อคอเว้าของ
ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ประเทศไทยได้มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น ทำให้คนไทยในยุคนั้นรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้การแต่ง กายของคนไทยมากอยู่พอสมควร แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยเช่นกัน ในช่วงต้นรัชกาลการแต่ง กายของผู้หญิงยังคงนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อระบายลูกไม้ คล้ายกับสมัยของรัชกาลที่5 แต่คอจะลึกกว่า และนิยมแขน เสื้อเย็บเป็นชั้นๆ ยาวลงมาเสมอศอก ไม่ต้องพองมาก และไม่รัดปลายแขน นิยมสะพายแพรพาดไหล่ทับเสื้ออีกที หนึ่ง โดยปล่อยชายยาวลงมาแล้วรวบชายผ้าไว้ข้างลำตัว ทิ้งชายยาว ติดเข็มกลัดตรงหัวไหล่ ผ้าที่ใช้เป็นแพร สะพายมักใช้ผ้าแพรพิมพ์ดอก ผ้าแพรบาง หรือผ้าลูกไม้อย่างสมัยก่อนก็ยังนิยมใช้กันอยู่ ซึ่งการสะพายแพรนี้ พัฒนามาจากการห่มสไบเฉียงตามลักษณะการแต่งกายแบบสตรีไทยแต่โบราณ ส่วนผู้ชายยังคงนุ่งผ้าม่วงโจง กระเบน สวมเสื้อราชประแตน เช่นเดียวกับสมัยรัชกาลที่5

ภาพที่ 2.26 ภาพแสดงเครื่องแต่งกายในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมเหสี และพระสนม
ที่มา : http://www.reurnthai.com/index.php?topic=4656.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ยังได้เริ่มมีการใช้เครื่องสำอางแบบตะวันตกกันมากขึ้น ส่วนทรงผมมีการไว้ผมยาวปล่อยสยายแล้วใช้ผ้าคาดศีรษะ หรือบางทีก็เกล้ามวยแบบฝรั่ง หรือบางทีก็นิยมไว้ผมโป่ง คือปล่อยผมให้ยาวแล้วตลบเป็นมวยไว้ที่ท้ายทอย ถ้าคนที่ผมสั้นจะใส่ช้องผมไว้ข้างในเพื่อดันให้ผมมวยนั้นโป่งออกมา จึงเรียกว่า “ผมโป่ง” หรือ “ผมญี่ปุ่น” เพราะคล้ายกับการไว้ผมของผู้หญิงญี่ปุ่น **ในสมัยนี้ นิยมใช้เครื่องประดับคาดที่ศรีษะ ผู้ริเริ่มคือ พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า วัลลภาเทวี พระวรกัญญาปทาน เครื่องประดับคาดที่ศรีษะนี้ มีตั้ง แต่เป็นผ้าชิ้นเล็กยาวปักดิ้น ผ้าพื้นธรรมดา ทองคำขาวประดับเพชร ไข่มุก สร้อย หลายสาย แล้วแต่จะเห็นว่าแบบใด เข้ากับตัวเสื้อเครื่องประดับอื่นๆ ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นิยม** เครื่องประดับ ที่มาจาก ตะวันตก เช่น นาฬิกาข้อมือ สร้อยคอเล็ก ห้อยล๊อกเก็ต แทนการห้อยจี้ อันเป็น เครื่องประดับ แบบไทย แต่เดิม และนิยมขัดฟันจนขาว ไม่กินหมากอย่างก่อน

ภาพที่ 2.27 พระวรกัญญาปทาน พระองค์เจ้าวัลลภาเทวี เป็นผู้นำความนิยม
ที่มา : http://9thaidress.blogspot.com/2013/09/5.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.28 ผมบ๊อบ
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.29 การแต่งกายและทรงผมของหญิงสามัญชนในหัวเมืองภาคใต้
ที่มา : http://pantip.com/topic

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

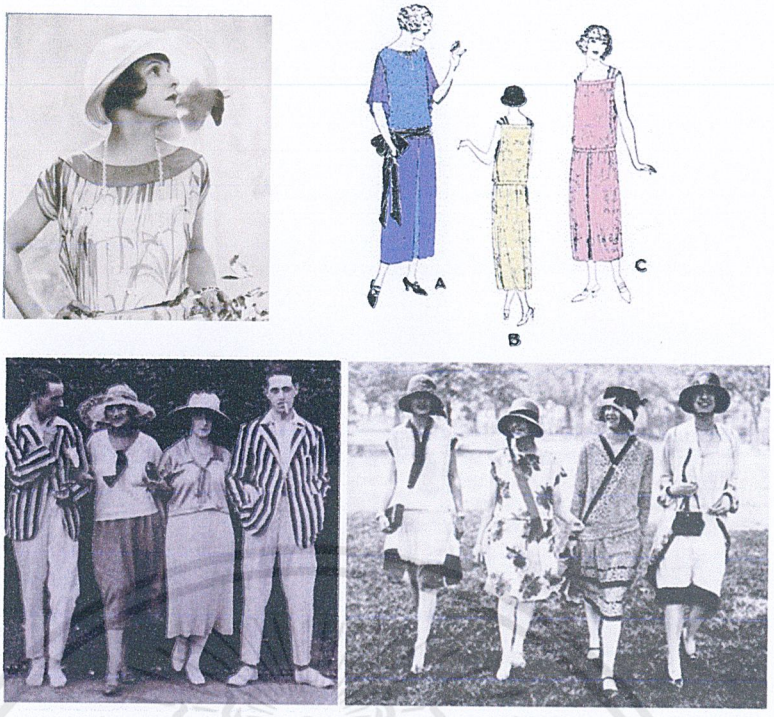

ภาพที่ 2.30 ภาพแสดงแฟชั่นในยุค 1920

ซึ่งตรงกับช่วงปลายรัชกาลที่ 6 การนุ่งผ้าซิ่นในรัชสมัยนี้จะคล้ายทรงกระโปรงตรงๆ ของผู้หญิงฝรั่ง เป็นการนุ่งแบบครึ่งน่อง หรือยาวคลุมน่อง แต่ไม่ยาวกรอมเท้าอย่างการนุ่งซิ่นของเจ้านายทางเหนือ ในสมัยรัชกาลที่5 จึงพอจะอนุมานได้ไหมว่า พระราชนิยมมาจากแนวแฟชั่นแบบตะวันตก

ส่วนผู้ชายเริ่มนุ่งกางเกงแบบฝรั่ง และมีการปรับปรุงการแต่งกายทั้งทหารและพลเรือน เพื่อให้สอดคล้องกับสากลนิยม ผมตัดแบบยุโรป

ภาพที่ 2.31 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฉลองพระองค์ชุดพลเรือน

ที่มา : http://www.reurnthai.com/index.php?topic=4656.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเสื้อช่วงแรกยังคงพัฒนาต่อจากสมัยรัชกาลที่ 5 และมีผู้สวมใส่ในช่วงแรกๆและในหมู่ผู้สูงอายุ ลักษณะเป็นเสื้อคอเว้าลึกแต่ข้างในจะเป็นเสื้อคอสูง สะพายผ้าแพร นุ่งโจง

ภาพที่ 2.32 ภาพแสดงแบบเสื้อสมัยต้นรัชกาล

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.33 ภาพแสดงแบบเสื้อของฝรั่ง

ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในยุโรปมีกระแสแฟชั่นที่เรียกว่า orientalism ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากศิลปะเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะญี่ปุ่น โดยมีดีไซน์เนอร์ Paul Poiretเป็นผู้นำ โดยเฉพาะเสื้อกิโมโน เสื้อในยุคนี้นิยมผ่าหน้าและมีความยาวคลุมสะโพก นุ่งกับโจงกระเบนเอวสูงเหตุที่นุ่งโจงกระเบนเอวสูงเพราะเอวของเสื้อแบบกิโมโนนั้นอยู่สูงอันเป็นกระแสแฟชั่นในยุโรป ภายหลังเมื่อเริ่มนุ่งซิ่นกันความยาวของซิ่นจะสูงประมาณเหนือตาตุ่มและนิยมเอาสายสร้อยมาคาดผม สายสะพายแพรเริ่มหายไปในช่วงนี้เพราะเสื้อตัวหลวมขึ้น ภายหลังนั้นนิยมนุ่งซิ่นอันแบบพระราชนิยมในรัชกาลที่ 6 (เกล้ามวย นุ่งซิ่น และฟันขาวเป็นแบบพระราชนินมของรัชกาลที่ 6 เรื่องการนุ่งซิ่นนั้นมาทีหลังสุดราวปี พ.ศ. 2463 โดยมีพระวรกัญญาปทานเป็นผู้นำความนิยมในการนุ่งซิ่นนั้นจำกัดแค่ในหมู่ชาวราชสำนักและพวกข้าราชการเท่านั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงนุ่งโจงห่มผ้าแถบกันอยู่ ส่วนการไว้ผมยาวนั้นคือไว้ผมให้ยาวกว่าทรงดอกกระทุ่มในรัชกาลที่5 ซึ่งให้ไว้ยาวดัดลอนออกไปทางฝรั่ง ภายหลังนิยมไว้ผมบ๊อบกันตามอย่างตะวันตก)

ภาพที่ 2.34 ภาพในหนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์แสดงเรื่องพระราชนิยมการไว้ผมยาว
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.35 ภาพแสดงแบบเสื้อสมัยต้นรัชกาล

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.36 พระวรกัญญาปทาน ผู้นำแฟชั่นการนุ่งซิ่น ภาพซ้ายไว้ผมมวยเสียบปิ่น

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.37 พระนางเธอลักษมีลาวัณทรงนุ่งซิ่น

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.38 แบบเสื้อคลุมตะโพกของฝรั่ง

ที่มา : http://www.thaitopwedding.com/Misc/dress_history-9.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Posted by ODIA@pantip

ภาพที่ 2.39 แบบเสื้อคลุมตะโพก 3 ชุด
เป็นชุดราตรีชายจะยาวกว่าชุดกลางวันสังเกตว่าทั้งหมดเป็นเสื้อผ่าหน้าเหมือนกิโมโน
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ช่วงนี้กินเวลาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ค.ศ. 1918 ถึงประมาณปี 1925 (พ.ศ. 2461 - 2468) ช่วงนี่นี้สตรีมีบทบาทมากขึ้นกว่าเดิมเพราะผู้ชายต้องออกไปรบในสงครามเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็เรียบง่ายและมีความทะมัดทะแมงมากขึ้นถึงสงครามจะมีแต่ในยุโรปแต่ส่งผลต่อแฟชั่นในประเทศไทยถึงแม้สตรีไทยจะอยู่เย้าเฝ้าเรือนไม่ได้ทำงานแบบสตรียุโรป แบบเสื้อใหม่นั้นศัพท์แฟชั่นเรียกเสื้อทรงถังเหล้า (barrel shape) ถึงจะมีการเข้ารูปแต่ก็เป็นแบบหลวมๆ ผ้าซิ่นในช่วงนี้จะนุ่งยาวประมาณตาตุ่ม ช่วงนี้สตรีไว้ผมบ๊อบสั้นกัน

แบบเสื้อถังเหล้าใส่กันเรื่อยมาจนถึงประมาณกลางยุค 1920 (พ.ศ. 2463) เสื้อนั้นจะหลวมมากขึ้นและแจนจะเป็นแขนลำปกปิดหัวไหลเล็กน้อย ระดับของผ้าซิ่นจะค่อยๆสูงขึ้นๆ ช่วงนี้สตรีไทยมีการนำชุดเดรสฝรั่งมาใส่ในงานกลางคืนกันแล้ว ในสมัยที่เกิดสงครามโลกครั้งที่1 ประเทศไทยเราอยู่ในสมัยรัชกาลที่6 หลังจากสงครามโลกแล้ว ผู้หญิงจะมาแต่งตัว นุ่งกระโปรงรัดรั้งอย่างเดิมไม่ได้ เพราะในช่วงสงครามผู้หญิง จะต้องแต่งตัวแบบสบายๆ และเศรษฐกิจหลังสงครามตกต่ำ จึงมีการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นใหม่ในปี ค.ศ. 1920 ซึ่งเรียกว่า The Gay Twenties หรือแฟชั่นปี 1920 The Gay Twenties เป็นเสื้อที่เก๋สวมใส่สบาย ทรงหลวม ตัวยาวแค่สะโพก กระโปรง คลุมเข่าเรียกว่า Gasby สำหรับชุดราตรียาว นิยมผ้าต่วนดำ ทรงกระโปรงจะบานตรงชาย เล็กน้อย เปิดผ่าด้านหลัง เริ่มมีชุดอาบน้ำที่ทำจากผ้าเจอร์ซี่ ถุงน่อง เสื้อยกทรง “brassiere” กระโปรงชั้น ใน “petticoat” ทำด้วยผ้าเจอร์ซี่ ชุดสลิป มีสเตย์รัดหน้าท้อง ช่วงหลังสงครามจะเป็นชุดชุดลำตัวตรง หน้าอกแบนเป็นไม้กระดาน กระโปรงสั้นลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแต่งกายของชาวฝรั่งเศสสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

ภาพที่ 2.40 ภาพแสดงการแต่งกายของชาวฝรั่งเศส สมัยสงครามโลกครั้งที่1
ที่มา : http://www.dek-d.com/board/view/3162274/

ภาพที่ 2.41 แบบเสื้อถังเหล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.42 แบบเสื้อปลายรัชกาลแขนจะเกือบคลุมไหล่
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

รัชกาลที่ 7 ช่วงแรกช่วงแรกของรัชกาลนั้นกินเวลาในช่วงกลางยุค 20 (พ.ศ. 2468) แบบเสื้อนั้นพัฒนาต่อจากการแต่งกายในปลายรัชกาลที่๖แต่มีข้อแตกต่างคือจะนุ่งสั้นกว่าโดยชายซิ่นสูงกว่าพื้นประมาณ 20 เซนติเมตร หรืาจสั้นกว่านั้น ช่วงปี พ.ศ. 2472 – 2473 ชายผ้าซิ่นนิยมยุ่งยาวอีกครั้ง และนิยมเสื้อแขนกุด เป็นทรงตรงไม่เน้นหน้าอกไม่มีรอยเว้าและสะโพกชายเสื้อมักไปตกที่ราวสะโพก สตรีสมัยนี้นิยมไว้ผมสั้นบ๊อบ ช่วงนี้สตรีไทยเริ่มนำชุดเดรสแบบตะวันตกมาใส่ในตอนกลางวันกันแล้ว

ภาพที่ 2.43 สมเด็จพระปกเกล้าฯกับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในคราวเฉลิมพระราชมณเฑียร
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.44 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในฉลองพระองค์แบบตะวันตก

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.45 ครอบครัวข้าราชกาลสมัยรัชกาลที่7

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

ภาพที่ 2.46 ชุดเดรสแบบฝรั่ง

ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วงปลายรัชกาล

ช่วงปลายรัชกาลนั้นอยู่ในยุค 30 ของตะวันตก (พ.ศ. 2473) สมัยนี้เริ่มมีการใช้ผ้าใยสังเคราะห์อย่าง ไนลอน เรยอง และมีการใช้ ซิป รูปแบบของเสื้อนั้นเอาแบบอย่างมาจากตะวันตกและใส่กับผ้าถุงแบบไทย โดยจะสังเกตุว่าเสื้อจะมีการเข้ารูปเน้นสัดส่วนมากและส่วนเว้าขยับขึ้นจากราวสะโพกมาที่ราวเอว ยุคนี้เริ่มมีการนำชุดกลางวันแบบฝรั่ง

รัชกาลที่ 8 กินเวลาถึงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงเวลาที่สำคัญคือยุครัฐนิยม อันจะส่งผลอย่างมากต่อการแต่งกายของชาวไทยจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลจอมพลป. ออกรัฐนิยมเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการแต่งกาย เช่น การให้สวมหมวก การสวมเสื้อและนุ่งกางเกงของผู้ชาย การนุ่งผ้าถุงและกระโปรง สวมรองเท้า ยกเลิกการนุ่งโจงกระเบน ห้ามสตรีตัดผมสั้น (ทรงดอกกระทุ่ม) บางครั้งเรียกช่วงนี้ว่า มาลานำไทยไปสู่อำนาจ แต่หลังจากยุคนี้การสวมหมวกก็หายไป และการนุ่งโจงยังคงมีอยู่บ้างตามชนบท โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เคยชิน

ภาพที่ 2.47 แบบทรงผมและหมวกของยุค
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

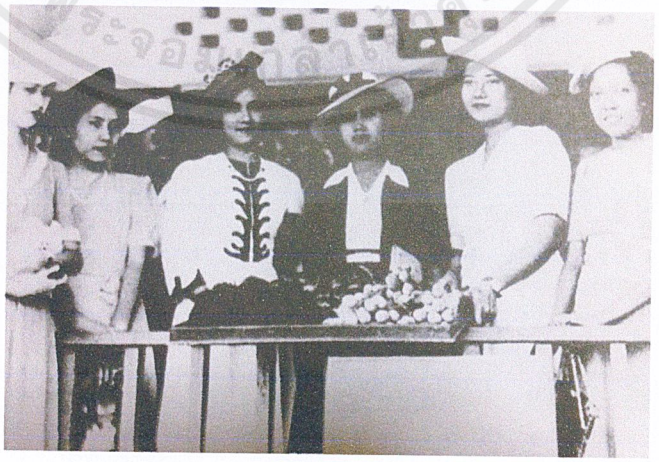

ภาพที่ 2.48 สตรีไทยในชุดแบบตะวันตก
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.49 แบบชุดสมัยสงครามโลก
ที่มา : http://pantip.com/topic/30532682

2.2 ข้อมูลร้านสินค้าที่ระลึก

ร้านสินค้าที่ระลึกของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรก คือ ด้านนอกร้านจะจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งน้ำดื่มที่จำหน่าย จะเป็นพวกน้ำผลไม้สูตรโบราณทำจากวัตถุดิบของทางพระราชนิเวศน์ฯ เป็นต้น

ส่วนที่2 ด้านในร้านจะจำหน่ายสินค้าที่ระลึกต่างๆภายในร้านมีการออกแบบให้มีความร่วมสมัยด้วยแรงบันดาลใจจากสิ่งต่างๆที่แสดงถึงความเป็นไทย วิถีชีวิตและศิลปะ ในจังหวัดเพชรบุรีที่เกี่ยวเนื่องกับรัชกาลที่6 ซึ่งมีการออกแบบเฉพาะสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พร้อมสินค้าสำหรับเลือกซื้อไปเป็นของที่ระลึก โดยมีความสอดคล้องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน สินค้าที่จัดจำหน่ายได้แก่

1. เครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อยืด ผ้านุ่ง หมวก ผ้าพันคอ กระเป๋า เป็นต้น
2. อุปกรณ์เครื่องเขียน เช่น สมุดบันทึกขนาดต่างๆ กระเป๋าใส่ดินสอ ดินสอ เป็นต้น
3. ของที่ระลึกอื่นๆ เช่น พวงกุญแจ เข็มกลัด เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.50 แสดงบรรยากาศด้านนอกร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

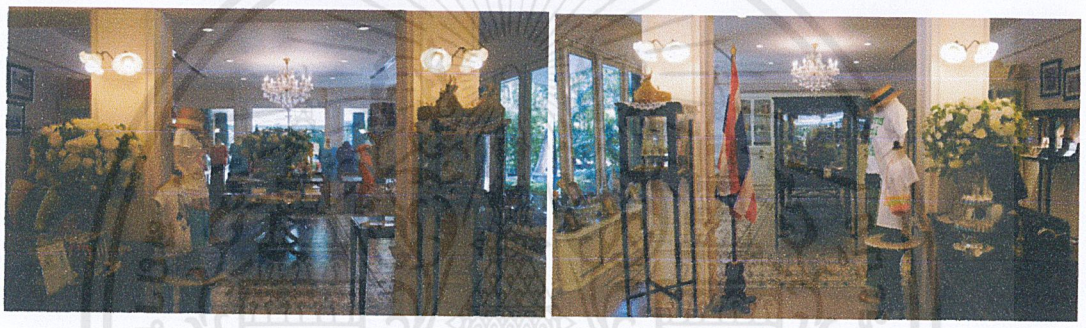

ภาพที่ 2.51 แสดงบรรยากาศด้านในร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

ตัวอย่างสินค้าภายในร้าน

ภาพที่ 2.52 แสดงสินค้าประเภทกระเป๋า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

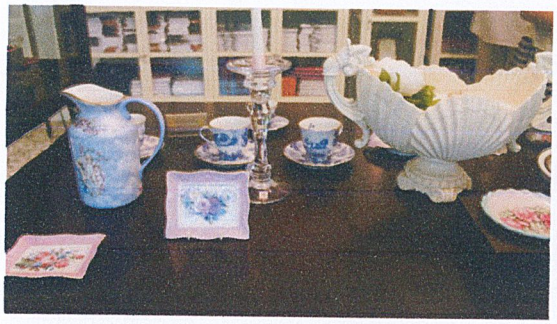

ภาพที่ 2.53 แสดงสินค้าประเภทเซรามิก

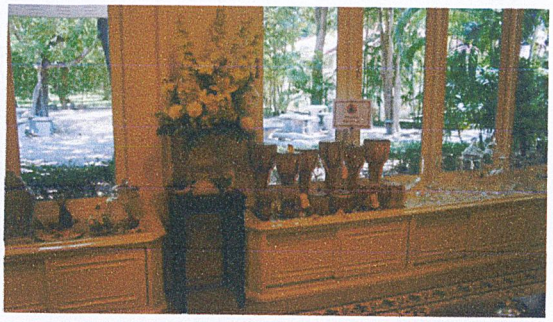

ภาพที่ 2.54 แสดงสินค้าประเภทเครื่องแก้ว

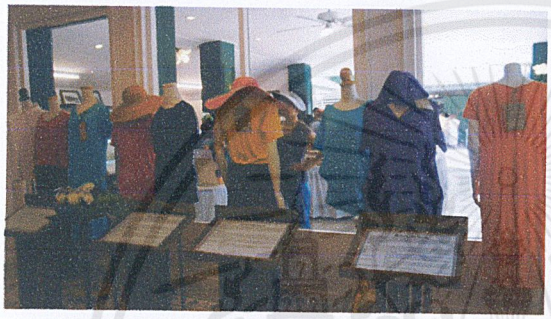

ภาพที่ 2.55 แสดงสินค้าประเภทเสื้อยืดและผ้านุ่ง

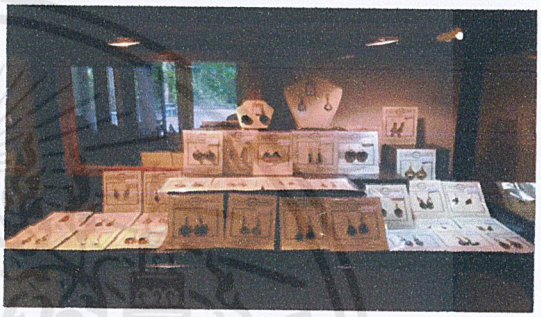

ภาพที่ 2.56 แสดงสินค้าประเภทเครื่องประดับ

ภาพที่ 2.57 แสดงสินค้าประเภทพวงกุญแจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

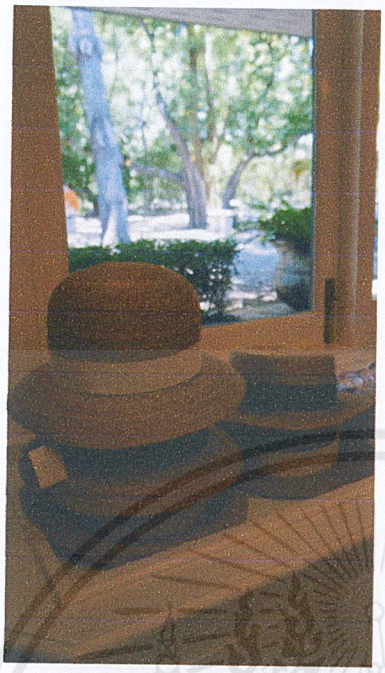

ภาพที่ 2.58 แสดงสินค้าประเภทหมวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างสินค้าและราคา

กระเป๋าหนีบ
ราคา 280 บาท

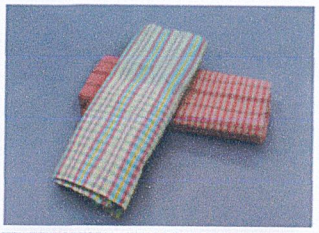

ผ้าขาวม้า
ราคา 350 บาท

ตุ๊กตากวาง
ราคา 250 บาท

ถุงผ้า
ราคา 25 บาท

ยาหอม
ราคา 45 บาท

หมวกสานจากชาวนา
ราคา 450 บาท

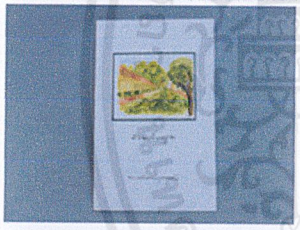

สมุด
ราคา 65 บาท

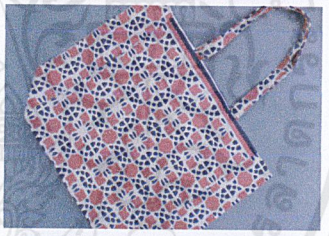

กระเป๋าลายช่องลม
ราคา 790 บาท

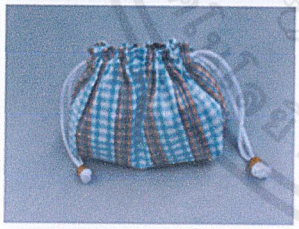

กระเป๋าหูรูด
ราคา 320 บาท

พวงกุญแจลายช่องลม
ราคา 150 บาท

ตะกร้าสาน
ราคา 1,200 บาท

ผ้าเช็ดหน้า 7 สี 7 วัน
ราคา 95 บาท

ภาพที่ 2.59 แสดงตัวอย่างสินค้าและราคา
ที่มา : http://www.mrigadayavan.or.th

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุ

2.3.1 ชนิดของเส้นใย (Fibers)

(ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์, 2552) เส้นใย หมายถึง วัสดุหรือสารใดๆ ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ที่มีอัตราส่วนระหว่างความยาวต่อเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ หรือมากกว่า 100 สามารถ ขึ้นรูปเป็นผ้าได้ และต้องเป็นองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของผ้า ไม่สามารถแยกย่อยในเชิงกลได้อีก

ประเภทของเส้นใย สามารถแยกประเภทของเส้นใยได้หลายแบบขึ้นอยู่กับลักษณะการแบ่ง ในที่นี้จะแบ่งตามแหล่งกำเนิดของเส้นใยซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ เส้นใยธรรมชาติ และเส้นใยประดิษฐ์ ในกลุ่มของเส้นใยธรรมชาติก็ยังแบ่งย่อยได้อีกเป็นเส้นใยที่มาจากพืช จากสัตว์ และจากแร่ ส่วนใยประดิษฐ์สามารถแยกเป็นเส้นใยที่ประดิษฐ์จากธรรมชาติ เส้นใยสังเคราะห์ และเส้นใยที่ประดิษฐ์จากวัสดุอื่นๆ

2.4.1.1 เส้นใยธรรมชาติ (Natural fibers) เส้นใยพืช เช่น ฝ้าย ลินิน ปอ รามี ป่าน นุ่น เส้นใยสัตว์เช่น ขนสัตว์ (Wool) ไหม (Silk) ผม (Hair) แร่

2.4.1.2 เส้นใยประดิษฐ์ (Man – made fibers) ประดิษฐ์จากธรรมชาติ เช่น เรยอน อะซิเทต เส้นใยสังเคราะห์ เช่นโอเลฟิน โพลีเอสเทอร์ โพลีอรามิด ไนลอน แร่ และเหล็ก เช่นโลหะ แก้ว เซรามิก และกราไฟต์

2.3.2 เส้นใยเซลลูโลส (Cellulose fibers)

2.3.2.1 เส้นใยฝ้าย

ภาพที่ 2.60 แสดงลักษณะต้นฝ้าย

ที่มา : http://www.ndoae.doae.go.th/Data_plant/puifai2010.htm

1. รูปร่างและส่วนประกอบทางเคมีฝ้ายเป็นเส้นใยที่นิยมมากที่สุดในกลุ่มเซลลูโลส มีอัตราการผลิตและการใช้งานสูง ฝ้ายมาจากปุยฝ้ายของพืชในตระกูล Gossypium เส้นใยฝ้ายเป็นใยสั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Staple) มีความยาวทั่วไปเฉลี่ย 0.3 – 5.5 ซม. สีของใยฝ้ายมีตั้งแต่ขาวไปจนถึงเหลือง เทา ใยฝ้ายมีส่วนประกอบเป็นเซลลูโลส 87-90 % และสารประกอบอื่นๆ คือไขมันและความชื้น เซลลูโลสของฝ้ายเป็นโมเลกุลใหญ่

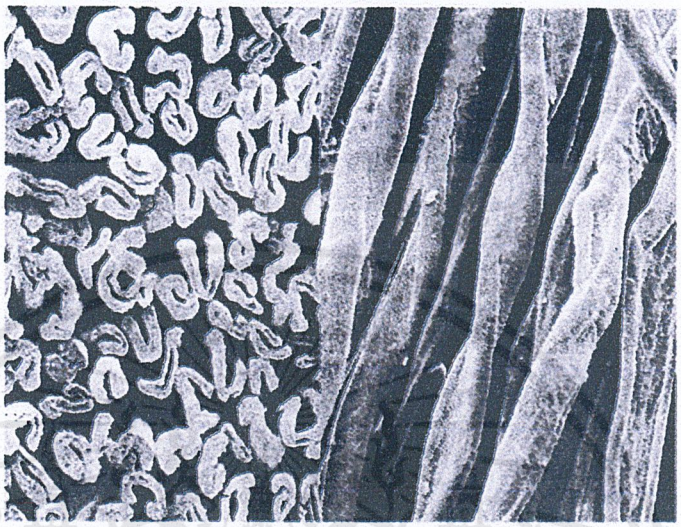

ภาพที่ 2.61 แสดง รูปร่างฝ้ายจากกล้องจุลทรรศน์
ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552: 64)

2.สมบัติทางกายภาพ

ตารางที่ 2.2 แสดงสมบัติทางกายภาพของฝ้าย

คุณสมบัติ	
การสะท้อนแสง	ไม่ดีนัก มีความมันต่ำ นอกจากฝ้ายที่ผ่านการขุบด่างเส้นใยจะพองกลม ทำให้มีความมันเพิ่มขึ้น
ความเหนียว	ขณะแห้งมีความเหนียว 3.0 -5.0 กรัม/เดนเยอร์ เมื่อเปียกความเหนียวเพิ่มเป็น 3.6 – 6.0 กรัม/เดนเยอร์
การยืดตัว	ยืดได้สูงสุดจนถึงจุดขาด 3-7 %
การหดกลับ	ถ้าเส้นใยยืดออกไป 2 % เมื่อปล่อยแรงจะหดกลับได้ 70%
ความคืนตัว	ต่ำ ผ้าฝ้ายจึงยับง่าย
ความคงทนต่อการขัดถู	พอใช้จนถึงดี
ความคงรูป	ไม่ดีนัก ผ้าฝ้ายที่ไม่ได้ผ่านการตกแต่งสำเร็จด้วยด่าง เมื่อซักฟอกจะหดตัว
การดูดความชื้น	ดูดความชื้นได้ต่างกันตามสภาวะดังนี้ ฝ้ายดิบที่สภาวะมาตรฐาน 8.5% ที่ความชื้นสัมพัทธ์ 95 -100 15 – 25% ฝ้ายขุบด่างที่สภาวะมาตรฐาน 8.5 – 10.3%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ที่ความชื้นสัมพัทธ์ 95 – 10 % 15- 27 % ความถ่วงจำเพาะ 1.54
การทำความสะอาด	ผ้าฝ้ายดูแลรักษาง่ายแม้ว่าจะติดฝุ่นได้ดีเนื่องจากผิวขรุขระ แต่การซักล้างทำได้ง่ายสามารถซักที่อุณหภูมิสูงได้ ผ้าฝ้ายทนความร้อนได้ดีจึงสามารถรีดผ้าที่อุณหภูมิสูงได้

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552)

3.สมบัติทางเคมี

ตารางที่ 2.3 แสดงสมบัติทางเคมีของฝ้าย

สารฟอกขาว	ฝ้ายมีความคงทนต่อสารฟอกขาวทุกชนิดทั้งสารฟอกขาวประเภทออกซิเจน เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์
กรด-ด่าง	มีความทนต่อด่างได้ดี แต่ไม่ทนต่อกรดแก่
สารทำละลายอินทรีย์	ฝ้ายทนต่อตัวทำละลายที่เป็นสารอินทรีย์ เช่น อะซีโตน เมตาไซลีน และชนิดอื่นๆได้เกือบทุกชนิด
แสงแดดและความร้อน	ทนต่อความร้อนและแสงแดดได้ดี แสงแดดไม่ทำอันตรายต่อผ้าที่ตากแดดจนแห้ง แต่ถ้าปล่อยให้ถูกแสงสว่างเป็นระยะเวลานาน และตลอดเวลาจะทำให้เซลลูโลสถูกออกซิไดส์ ซึ่งทำให้ผ้าลดความเหนียวได้และเปลี่ยนเป็นสีเหลือง การรีดควรใช้อุณหภูมิ 218 องศาเซลเซียส หรือ 425 องศาฟาเรนไฮต์
สีย้อม	สีย้อมที่ใช้ย้อมฝ้ายได้ คือ สีไดเรค รีแอคทีฟ แวต แนฟทานอล และที่ย้อมติดเส้นใยได้ทนมากที่สุดคือสีวัต
สมบัติในการติดไฟ	การติดไฟจะลุกไหม้อย่างรวดเร็ว
สมบัติในการเป็นตัวนำไฟฟ้าและความร้อน	ฝ้ายเป็นตัวนำความร้อนและไฟฟ้าที่ดี

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552)

4. สมบัติทางชีวภาพ

ตารางที่ 2.4 แสดงสมบัติทางชีวภาพของฝ้าย

เห็ดรา และแบคทีเรีย	ฝ้ายที่อยู่ในสภาพเปียกชื้น และอับจะไม่ทนต่อเชื้อเห็ดรา โดยราดำจะขึ้นได้ง่ายบนฝ้าย ทำให้เกิดจุดดำฝังแน่นในเส้นใย แบคทีเรียจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ทำให้เสื้อผ้าที่หมักแช่ไว้นานๆมีกลิ่นเหม็น และเปื่อยขาดได้ง่าย
แมลง	ตัวมอด ตัวด้วงไม่กัดกินฝ้าย แต่แมลงบางชนิด เช่น ตัวสามง่าม (silverfish) จะชอบกัดกินฝ้าย โดยเฉพาะผ้าที่ลงแป้ง

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552)

2.3.2.2 เส้นหญ้าแฝก

(วรจนา จันทราสา, กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์, ภานุ พัฒนปณิธิพงศ์, 2553) หญ้าแฝกเป็นพืชที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ ให้ใช้เป็นพืชป้องกันการพังทลายของดิน หลังจากที่ปรากฏผลจากการทรงงานในแปลงทดลองหลายพื้นที่ พบว่ารากของหญ้าแฝกช่วยชะลอกระแสน้ำป้องกันดินพังทลายและเก็บความชุ่มชื้นได้ดี เพราะหญ้าแฝกมีกอหนาแน่น มีรากที่ซ่อนไชลงไปในดินลึกหลายเมตร

หญ้าแฝกสามารถขึ้นอยู่ตามธรรมชาติทั่วทุกภาคของประเทศ ดินทุกชนิดทุกสภาพดินฟ้าอากาศมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Vetieria Zizanioides เป็นพืชที่มีความสามรถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี เส้นผ่านศูนย์กลางกอประมาณ 30 ซ.ม. ความสูงดอกยอดประมาณ 50 – 150 ซ.ม. กว้างประมาณ 8 ม.ม. แนวรั้วหญ้าแฝกเปรียบเสมือนแผ่นกรองที่หนาแน่น รากของหญ้าแฝกเหมือนด้ายที่เย็บร้อยกันเป็นยวงกว้างในดิน โดยทั่วไปหญ้าแฝกมีความผูกพันเป็นส่วนหนึ่งกับชีวิตในสังคมไทยมานาน มีการนำเอาหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากมาย เช่น นำรากที่มีความหอม มาแขวนในตู้เสื้อผ้าทำให้มีกลิ่นหอมและช่วยไล่แมลงที่จะมาทำลายเสื้อผ้า เป็นสมุนไพรทางการแพทย์ สรรพคุณช่วยขับลมในลำไส้ แก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ ใช้ใบและต้น ทำวัสดุหลังคาบ้าน ใช้เป็นวัสดุคลุมดิน เชื้อเพลิง อาหารสัตว์ ปุ๋ยหมัก ทำกระดาษ ทำเชือก และทำผลิตภัณฑ์ใช้สอย เป็นต้น

2.3.2.2.1 ขั้นการเตรียมวัตถุดิบ

1.1 การคัดเลือกชนิดและสายพันธุ์

หญ้าแฝกในประเทศไทยมีอยู่ 2 ชนิด คือ หญ้าแฝกหอมและหญ้าแฝกดอน กรมพัฒนาที่ดินได้รวบรวมไว้ทั่วประเทศคัดเลือกได้ 27 สายพันธุ์ แต่มีหญ้าแฝกที่เหมาะสำหรับการขยายพันธุ์และการอนุรักษ์ดินและน้ำจำนวน 10 สายพันธุ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. หญ้าแฝกหอม (Vetiveria Zizanioides Nash)

เป็นหญ้าแฝกที่สามารถรับตัวเข้ากับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมได้ดี เจริญเติบโตได้ค่อนข้างรวดเร็ว จะให้ช่อดอกหลายช่อและเกิดการผสมข้ามต้นทุกปี หญ้าแฝกหอมมีความยาว 40 – 90 ซ.ม. กว้าง 0.6 – 0.9 ซ.ม. ท้องใบออกสีขาวซีดกว่าด้านหลังใบเวลาตากแห้งจะมีสีเขียวนวล เหมาะสำหรับมาทำผลิตภัณฑ์มาก แฝกหอมมี 4 สายพันธุ์ คือ ศรีลังกา กำแพงเพชร 2 สุราษฎรธานี และ สงขลา 3

ข. หญ้าแฝกดอน (Vetiveria Nernoralis A. Camus)

หญ้าแฝกดอนหรือที่เรียกว่าแฝกหรือแฝกพื้นบ้านนั้น มีการกระจายพันธุ์ในวงศ์แคบๆตามธรรมชาติเฉพาะบริเวณแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยอดกอตรงปลายจะแผ่โค้งคล้ายกอตะไคร้ ไม่ตั้งมากเหมือนหญ้าแฝกหอม ในบางพื้นที่พบว่าขึ้นอยู่หนาแน่น ในลักษณะเป็นพืชพื้นล่างคุมดินเป็นบริเวณกว้าง หญ้าแฝกดอนมีใบยาว 35 - 60 เซนติเมตร กว้าง 0.4 - 0.6 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวซีด หลังใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พับสามเหลี่ยมของใบมีหนาม เนื้อใบหยาบสากคายมีไขเคลือบน้อย ทำให้ดูกร้านไม่เคลือบมัน ท้องใบมีสีเดียวกับด้านหลังใบ แต่จะมีสีซีดกว่า แผ่นใบเมื่อส่องแสงแดดไม่เห็นรอยเส้นในเนื้อใบ เส้นกลางใบสังเกตได้ชัดเจน มีลักษณะแข็งเป็นแกนนูนทางด้านหลัง จึงไม่เหมาะสำหรับมาทำผลิตภัณฑ์ แฝกดอนมี 6 สายพันธุ์ คือ พันธุ์นครสวรรค์ เลย ประจวบคิริขันธ์ กำแพงเพชร ราชบุรี ร้อยเอ็ด

จากคุณสมบัติของหญ้าแฝกทั้ง 2 ชนิดและ 10 สายพันธุ์ดังกล่าวข้างต้นหญ้าแฝกที่เหมาะสมนำมาทำผลิตภัณฑ์คือ หญ้าแฝกหอม ซึ่งหญ้าแฝกหอมที่นำมาทำผลิตภัณฑ์มีหลายสายพันธุ์ แต่ที่นิยมใช้อยู่ปัจจุบันมี 3 สายพันธุ์ ซึ่งมีความเหนียวใบใหญ่ยาว เหมาะสมสำหรับทำผลิตภัณฑ์คือ

1) พันธุ์สุราษฎร์ธานี มีคุณสมบัติ เหนียว ใบหญ้า และยาว 70 - 100 เซนติเมตร

2) พันธุ์ศรีลังกา หรือ อินเดีย มีคุณสมบัติเหนียว เล็กกว่าพันธุ์สุราษฎร์ธานีความยาว ไล่เลี่ยกัน

3) พันธุ์สงขลา ใบใหญ่ ยาว แต่เปราะกว่า พันธุ์สุราษฎร์ธานีและศรีลังกา

1.2 การตัดหญ้าแฝก หญ้าแฝกแต่ละพันธุ์ การเจริญเติบโตไม่เท่ากัน แต่พอประมาณอายุที่จะนำมาใช้งานได้ คือ แฝกที่ปลูกใหม่หากได้มีการบำรุงดี อายุประมาณ 5 – 6 เดือนก็ตัดมาใช้งานได้หลังจากนั้นก็จะตัดได้ทุกเดือน แฝกอ่อนจะใช้งานได้ดี หากแฝกเริ่มมีดอกจะแข็งหักง่ายไม่เหมาะสมสำหรับทำผลิตภัณฑ์ เมื่อเราเลือกแฝกในแปลงได้เหมาะสมสำหรับการใช้งานแล้ว ก็ลงมือจากหญ้าแฝก การตัดต้องตัดทั้งร่องคือตัดหมดเลย ตัดเป็นบางส่วนไม่ได้เพราะเป็นหญ้าแฝกจะแตกใบใหม่ไม่พร้อมกัน ทำให้ใบอ่อนแก่ไม่เท่ากัน วิธีตัดใช้เคียวเกี่ยวเหมือนเกี่ยวข้าวจะสะดวก เมื่อตัดได้ให้วางให้เรียบร้อย หญ้าหักตอนสดเมื่อแห้งเส้นก็จะขาด

1.3 การตากหญ้าแฝก วันแรกควรนำแฝกมากระจายเรียงให้เป็นแนว พอแฝกเริ่มเหี่ยว ก็คัดส่วนที่ใช้การไม่ได้ออกไป เอาส่วนที่ใช้ได้มามัดปลายเป็นกำๆ เพื่อให้สะดวกในการขนย้ายและเก็บ เมื่อคัดเสร็จก็นำมาตากโดย แผ่ด้านโคนของแฝกออกให้บาง เป็นรูปพัด และวางเรียงกันให้เป็นระเบียบจะดูเรียบไม่ยุ่งเหยิง ทำให้แฝกแห้งเร็ว ตากประมาณ 3 – 5 วัน หากฝนไม่ตกก็ไม่ต้องเก็บระหว่างตากเมื่อแห้งแล้วก็นำไปใช้งานได้เลย

1.4 การเตรียมเส้นหญ้าแฝกสำหรับทำผลิตภัณฑ์ นำหญ้าแฝกที่แห้งแล้วมาเตรียมเส้นให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่จะทำโดยการแยกเส้นสั้นและยาว ความอ่อนและแข็งออกตามความเหมาะสมที่จะใช้แล้วแต่ชนิดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีหลายวิธี เช่น

1.4.1 ใช้ใบหญ้าแฝกตากแห้งมาทำผลิตภัณฑ์หัตกรรมโดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการอื่น แต่ผู้สานควรจะต้องระวัง และดูลักษณะทิศทางของหนามเล็กๆ ที่ปลายใบ ตัดปลายใบออกประมาณ 20 ซ.ม. เพราะปลายใบจะคม และรูดใบไปตามทิศทางของหนาม วิธีนี้เหมาะสมกับการทำผลิตภัณฑ์สานหยาบๆ ไม่ต้องมีการประณีต

1.4.2 การรีด เพื่อให้เรียบแยกเส้นสำหรับสานลาย หรือดีเกลียว

1.4.3 การเลียด ให้นำใบหญ้าแฝกที่ตากแห้งแล้วมาเลียดเป็นเส้นเล็กๆ ขนาดเท่ากันเพื่อสานเป็นผลิตภัณฑ์ วิธีนี้เหมาะกับการทำผลิตภัณฑ์ที่ต้องการความละเอียด ประณีต

1.4.4 ใช้วิธีนำมาต้ม หากต้องการให้เส้นหญ้าแฝกเหนียวขึ้น ก็ให้นำใบหญ้าแฝกไปต้มในน้ำสะอาดผสมเกลือแกง โดยใช้อัตราส่วน น้ำ 10 ลิตรต่อเกลือแกง 1 ช้อนโต๊ะ ต้มให้เดือดประมาณ 10 – 15 นาที แล้วนำมาล้างให้สะอาด 1 ครั้ง แล้วตากให้แห้ง จะได้เส้นหญ้าแฝกที่เหนียวและขาวขึ้น ทำให้ไม่ค่อยมีเชื้อรา แต่ความมันเงาของเส้นหญ้าจะลดน้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การที่จะเลือกใช้วิธีไหนก็ขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์ว่าต้องการความประณีตมากน้อยแค่ไหน และต้องคำนึงถึงเวลาที่จะใช้ในการผลิตด้วย

คัดเลือกเฉพาะใบหญ้าแฝกอ่อน โดยก่อนนำมาสานให้พรมน้ำ เพื่อให้ใบไม่แข็งกระด้างในการสาน หรือจะใช้ผ้าชุบน้ำมาดๆ รูดขนที่ใบก่อนสานก็ได้

1.5 การฟอกขาวหญ้าแฝกมี 2 วิธี

1.5.1 นำหญ้าแฝกฟอกขาวก่อนทำผลิตภัณฑ์

ลำดับที่ 1 ก่อนต้มต้องต้มแยกหญ้าแฝกก่อน เพราะถือว่าหญ้าแฝกนั้นมีสิ่งสกปรกอยู่

1. ใช้หญ้าแฝก ครึ่งกิโลกรัมต่อน้ำ 40 ลิตร
   - โซดาแอส SODA ASH NO2CO3 3%
   - โซดาไฟ คอสติคโซดา CAUSTIC SODA หรือโซดาเดียมไฮดๆอกไซด์ SODIUM HYDROXIDE NaOH 3%
   - สบู่เทียมเวตติ้งเอเย่น WETTING AGBNT 3%
2. ต้มในน้ำเดือดที่มีสารประกอบตามข้อที่ 1 นาน 40 – 50 นาที
3. แล้วนำไปล้างน้ำให้สะอาด และผึ่งลมให้แห้ง เก็บไว้นำไปฟอกขาวอีกครั้ง

ลำดับที่ 2 วิธีฟอกขาวด้วยปูนคลอรีน CHLOREIN BLBACHING

1. ให้หญ้าแฝกที่ต้มแยกเอาไขมันและสิ่งสกปรกออกแล้ว ½ กิโลกรัม
2. น้ำสะอาด 40 ลิตร
3. คลอรีน CHLOREIN NaOcl ประมาณ 4 – 5 กรัม
4. ละลายคลอรีนลงในน้ำสต๊อกคลอรีน STOCK CHLOREIN ทิ้งไว้ประมาณ 1 นาที เพื่อให้ผงปูนคลอรีนนอนตกตะกอน
5. เอาน้ำออกจากผงที่ตกตะกอนแล้วนำเอาเส้นหญ้าแฝกตามที่ได้ต้มแยกเอาสิ่งสกปรกออกในข้อแรก ข้อที่ 1 ลงผสมเย็นกับน้ำคลอรีน แช่ทิ้งไว้ประมาณ 50 นาที
6. แล้วนำเอาหญ้าแฝกออกผึ่งให้แห้ง แล้วจะนำเอาหญ้าแฝกที่ขาวกว่าเติมไปย้อมก็จะได้สีตามต้องการ หรือจะใช้น้ำยากรีสเซอรีนทาผิวก็จะสวยงามดีและอ่อนนุ่ม

ลำดับที่ 3 วิธีฟอกขาวยิ่งขึ้น หรือฟอกนวล ด้วยการฟอกไฮโดรเยนบรีสซิ่ง HYDROGEN BLEACHING

1. หญ้าแฝกที่ฟอกขาวแล้ว ½ กิโลกรัม ผสมกับน้ำประมาณ 30 ลิตร
   - ไฮโดรเยนเปอร์ออกไซด์ HYDROGEN PEROXIDE (H2O2) 60% ต่อน้ำประมาณ 8 – 9 ลิตร
   - โซเดียมซิลิเกต SODIUM SILICATE (Na2SLO3) 40% ต่อน้ำ 8 – 9 ลิตร
   - สบู่เทียมเวตติ้งเอเย่น WETTING AGENT 1 – 1.5 กรัม
2. ต้นหญ้าแฝกที่มีสารละลายตามข้อที่ 1 ให้เกือบเดือด ประมาณ 80 องศาเซลเซียส นานประมาณ 50 นาที
3. เอาออกล้างให้สะอาด แล้วน้าออกตากให้แห้ง แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีได้ตามต้องการด้วยการย้อม

1.5.2 การนำผลิตภัณฑ์ที่ทำเสร็จแล้วมาอบกำมะถัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การนำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกมาอบกำมะถัน เพื่อให้ขาวขึ้น เพราะหญ้าแฝกจะโดนความชื้นอาจเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เมื่ออบกำมะถันแล้ว สีจะขาวขึ้น ส่วนมากนิยมอบกำมะถัน เมื่อทำผลิตภัณฑ์เสร็จแล้ว หากอบกำมะถันก่อน เมื่อหญ้าแฝกโดนน้ำเพราะขณะทำผลิตภัณฑ์จะต้องพรมน้ำช่วยให้นิ่มสีของหญ้าแฝกจะเหลืองอีก

วิธีการอบกำมะถัน ทำได้ดังนี้

- เตรียมตู้อบ ขนาดความกว้าง 1 เมตร ยาวเมตรครึ่งเมตร
- เตรียมถ่านหุงข้าว พร้อมภาชนะถ้วยกระเบื้องหรือกระป๋องนม
- เตรียมกำมะถันป่น 1 ช้อนโต๊ะ
- นำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกเรียงไว้ข้างบนให้เรียบร้อย
- นำถ่านหุงข้าวที่ติดไฟแล้วใส่ในภาชนะกระเบื้องหรือกระป๋องนม
- นำกำมะถันผงโรยลงไปในถ่านที่ติดไฟแล้วก็เกิดไปลุกแล้วเป็นควันนำไปวางในตู้ที่เตรียมไว้ชั้นล่าง

สรุป

1.การต้มเป็นการแยกเอาสิ่งสกปรกออกและทำให้หญ้าแฝกมีลักษณะเหนียวขึ้น

2.ทำการฟอกด้วยปูนคลอรีนให้ขาวแบบเปลี่ยนสี

3.ทำการฟอกให้ขาวยิ่งขึ้น หรือฟอกนวลด้วยไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ แล้วไปทาด้วยกรีสเซอรีนเพื่อให้อ่อนนิ่มเมื่อต้องการ

2.3.2.2.2 กรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก

การผลิตผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกมีหลายวิธี แล้วแต่จะเลือกว่าวิธีไหนเหมาะสมกับประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จะผลิต ซึ่งมีวิธีการผลิตดังนี้

1 วิธีการถัก

วิธีการถักจะใช้วัสดุที่เป็นเส้นอ่อนและมีความยาวพอสมควร ใช้ถักยึดโครงสร้างภายนอกให้ติดกับผนังของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต เช่นการถักขอบภาชนะการถักหูภาชนะ หรือการถักโครงต่างๆ ของภาชนะเป็นต้น

การถักนี้บางครั้งจะเรียกว่าการผูกก็ได้ ลักษณะถักหรือการผูกภาชนะโดยทั่วไป จะมีระเบียบที่เป็นลักษณะเฉพาะของการถักแต่ละแบบ เช่นเดียวกับแบบของลานสาน เช่นลายถักหัวแมลงวัน ลายถักปลาช่อน ลายถักเม็ดมะยม

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการถักจะเป็นการเสริมเพื่อให้เครื่องจักรสานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก็ตามแต่การถักก็เป็นขบวนการที่จำเป็นอย่างขาดไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นภาชนะหรือเครื่องใช้อื่นๆ ถ้าสังเกตดูแล้วจะเห็นว่ามีขบวนการถักเข้าไปเป็นองค์ประกอบอยู่เสมอ เช่น ขอบ ขา ปาก ก้นของภาชนะ

ลำดับที่ 1 ถักเปียสิ่งใช้ทำแถบ

1. ใช้ปิดบางส่วนที่ไม่พึงปรารถนาจะให้เห็น
2. เป็นการเพิ่มเสริมแต่งทำ ให้วัสดุที่ท้าดูเรียบร้อย
3. ทำให้การออกแบบนั้นดูสมบูรณ์ขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

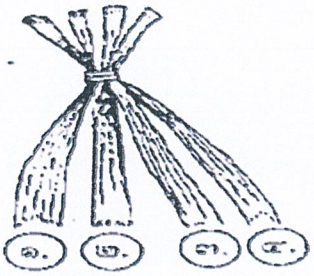

ภาพที่ 2.62 การเตรียมเส้น ทั้งหมดมี 4 เส้น จะเริ่มพันหรือถักทางใดก็ได้แต่ในภาพทำจากซ้ายไปทางขวา

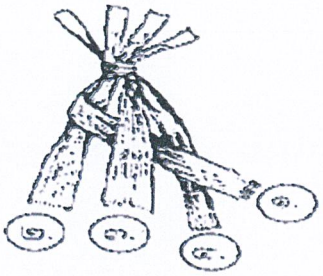

ภาพที่ 2.63 การเริ่มถักขวามือก่อนและขอได้โปรดสังเกตดูด้วยว่าจำนวนเลขกำกับเส้นนั้นสลับที่กันอยู่เสมอ

ภาพที่ 2.64 ขั้นตอนการถักจงสังเกตดูเลขประจำเส้นนั้นจะต้องสลับกัน เท่าที่เห็นอยู่นี้ก็จะนับได้เป็นเลข 3.4.2.1

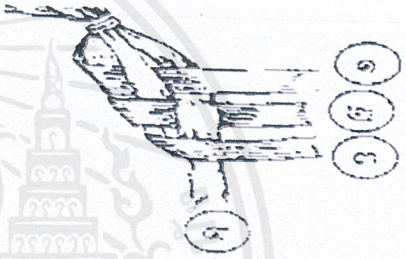

ภาพที่ 2.65 ขั้นตอนการถัก การย้ายเส้นนั้นต้องย้ายขัดกันเสมอโดยไม่ทำซ้ำกันไปจนรบจำนวน 3 ครั้ง ก่อนและต่อมาเส้นที่ 4 ก็จะไปขัดกับเส้นไหนไม่ได้จึงจำจะต้องยกเส้นที่ 1 ลงขัด

ลำดับที่ 2 ถักเป็นลาย 3 ไว้เย็บหมวกหรือใช้ประกอบทำวัสดุอื่นได้หลายชนิด

ถักเปีย 3 ก็คงเช่นเดียวกันกับเปีย 4 ผิดกันอยู่ที่สามารถท้าให้เป็นเส้นเล็กได้ ถักได้ง่ายกว่าเปียอื่นๆ และมีที่ใช้มากเพราะเป็นการถักได้หลายขนาด ถักขนาดเส้นใหญ่ก็จะใช้ทำของหยาบโดยมากใช้ขดเป็นรูปสี่เหลี่ยมแล้วเอามาต่อกันเป็นผืนใช้ปูพื้นห้อง

สานตะกร้าก็มักชอบใช้เปีย 3 ถักเส้นโตนำไปขัดกับเส้นหวาย ที่ทำเป็นโครงเส้นยืนก็จะได้ตะกร้าใส่ผ้าหรือใส่เศษผง เศษกระดาษ หรือจะใช้ประกอบกันเป็นกระเช้าใส่ผลไม้ ใส่ของขวัญก็ดูงามไปอีกแบบหนึ่ง การทำเปีย 3 เส้นใหญ่จะผลิตได้เป็นจำนวนมากและรวดเร็ว ผลิตภัณฑ์จำพวกนี้ต้องอาศัยการประกอบด้วยการเย็บประดิษฐ์ติดต่อ จะด้วยมือหรือด้วยจักรเป็นส่วนใหญ่ นอกจากจะใช้ขดทำพรหมปูพื้นห้องแล้ว ยังสามารถจัดขดเป็นที่วางของร้อนได้ดีอีกด้วย คุณภาพของวัสดุจำพวกนี้ต้องหนาและมีความหยุ่นตัวได้เพื่อจะรับน้ำหนัก ในของนั้นๆ เช่นใช้วางหม้อข้าวหรือวางกระทะเกี่ยวกับการใช้ของภายในครัว เช่น รองครกกันกระเทือนได้เป็นอย่างดีเพราะมีความหนารองรับไม่ให้เกิดเสียดังขณะที่ทำงานนอกจากจะทำผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด เปีย 3 ชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เล็กสามารถทำได้อีกแบบหนึ่ง เช่นเย็บต่อกันด้วยจักรเย็บผ้าหรือเย็บด้วยมือก็อาจทำได้โดยมาก เป็นผลิตภัณฑ์จำพวกหมวกชายและหญิงและสิ่งของอีกหลายชนิด เช่น ทำที่หุ้มแก้วน้ำดื่ม ที่ใส่ไข่ รวกหรือผืนปูสำหรับโต๊ะอาหารเป็นต้น

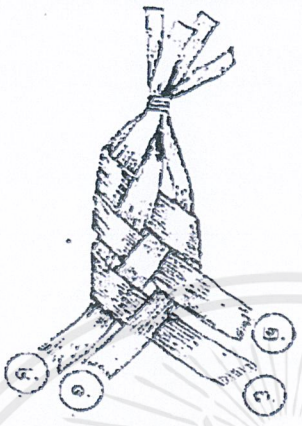

ภาพที่ 2.66 แสดงถึงขัดเส้นต่างๆ ได้จนครบครั้ง ต่อไปผู้ปฏิบัติการก็จะมองเห็นแล้วว่าจะต้องจัดอย่างไรจึงจะได้ทำจากทางซ้ายไปทางขวาครั้งหนึ่ง และจะทำขวามือไปทางซ้ายสลับกันไป

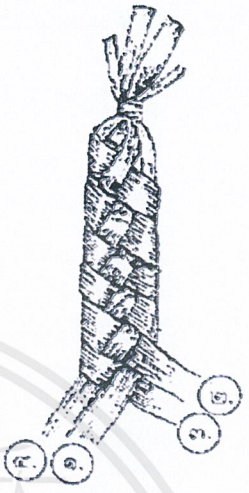

ภาพที่ 2.67 การขัดต่อเนื่องกันตลอดไปจนกว่าจะได้เว้นยาวตามต้องการขนาดของเส้นนั้นขึ้นอยู่กับเส้นหญ้าแฝกต้องการให้เส้นกว้างหรือแคบก็ต้องขึ้นอยู่ที่จัดเส้นหญ้าแฝกที่ใช้สานเป็นข้อแรก

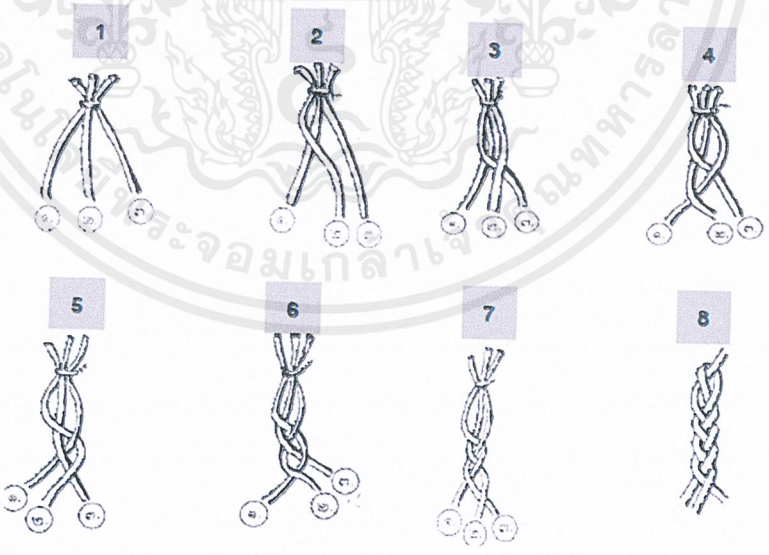

ภาพที่ 2.68 การถักแบบ 3 เส้น

ลำดับที่ 3 ถักสี่เหลี่ยมใช้ทำลาย
เริ่มต้นใช้หญ้าแฝก 2 เส้นไขว้กันตรงกลางเส้น แล้วจะได้ส่วนปลายเป็น 4 เส้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

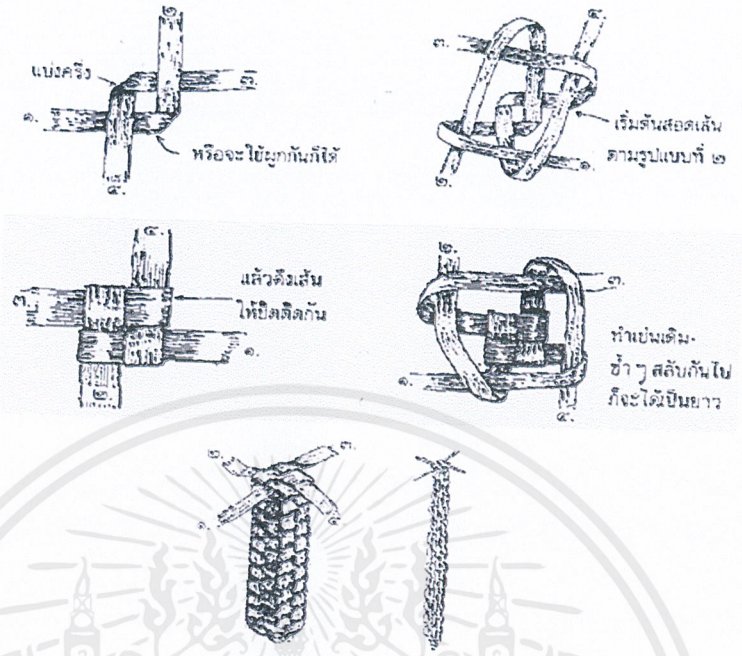

ภาพที่ 2.69 ขั้นตอนการถักแบบสี่เหลี่ยม

ถักสี่เหลี่ยมรอบด้านใช้เส้นหญ้าแฝกชนิดแบน หรือ ต้องการให้เป็นเส้นกลมรอบด้านก็ใช้เส้นหญ้าแฝกตีเกลียว ให้กลม แต่ใช้วิธีสานแบบเดียวกันตาม รูปภาพที่ให้ไว้ ที่ใช้ส่วนใหญ่นั้นทำหูหิ้วกระเป๋าหรือตะกร้าและสายกุญแจ และนอกจากนั้น ก็คงออกแบบต่างๆแล้วใช้ประกอบลายให้เกิดความสวยงาม ถ้าต้องการให้ยาวออกไปก็ต่อเส้นหญ้าแฝกได้

สรุปแล้วล้วนมีประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้นและอาจพลิกแพลงรูปแบบได้อีกมาก

ลำดับที่ 4 ถักตะกร้อทำปุ่มกระเป๋า

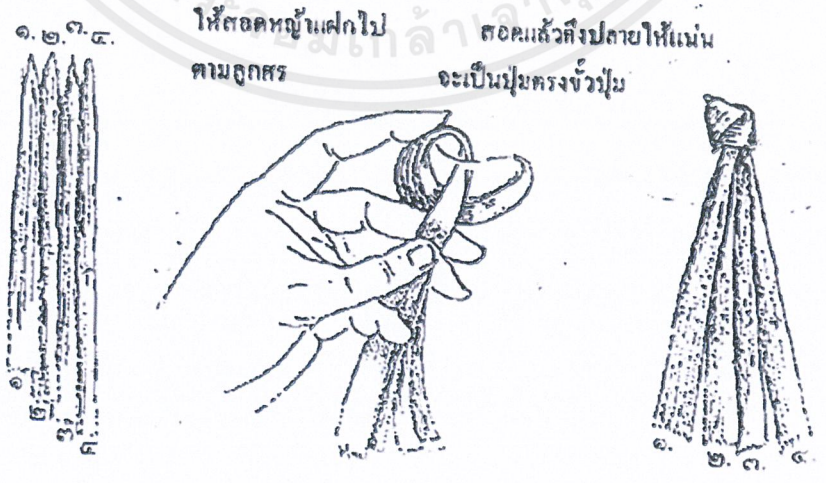

ภาพที่ 2.70 ขั้นตอนการเตรียมเส้นการถักตะกร้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถักตะกร้อเช่นเดียวกับถักเปีย 4 ต่างกันอยู่ที่พับเส้นนั้นไม่ต้องกดให้เส้นแบนคงปล่อยเส้นไว้ แล้วปุ่มจะม้วนไปเอง จนเป็นรูปตะกร้อ

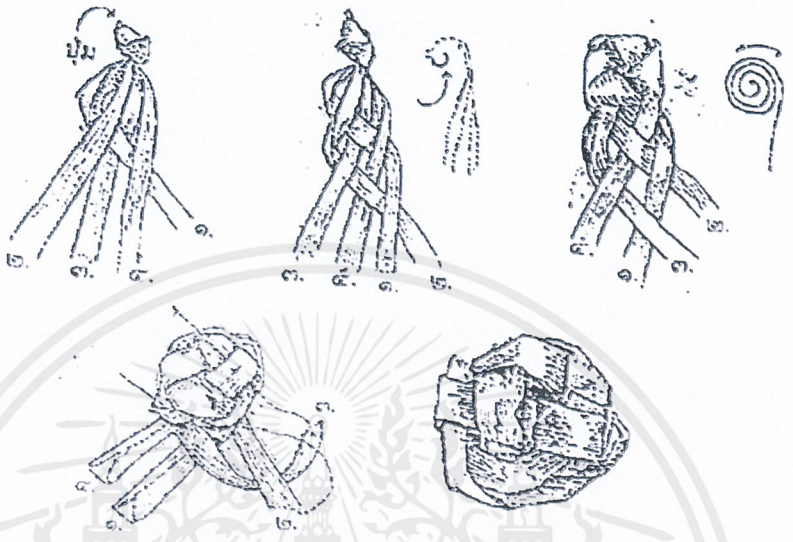

ภาพที่ 2.71 ขั้นตอนการถักตะกร้อ

ถ้าต้องการให้โตก็ให้ปุ่มงอ กด หรือม้วนหลายๆครั้งก็จะได้ลูกตะกร้อโตขึ้น เมื่อได้ตะกร้อโตตามต้องการ จึงสอดขัดเส้นปลายก็จะได้รับผลสำเร็จ ตามที่เห็นนี้ไม่ได้ดึงแน่น เพื่อให้เห็นชัด

2 วิธีการพัน

วิธีการพัน หญ้าแฝกที่ใช้ท้าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเส้นอ่อนและมีความเหนียวพอสมควร ถ้าได้รวมกันเป็นจำนวนมาก ด้วยวิธีการพันให้ถูกต้อง ก็อาจขึ้นเป็นรูปทรงต่างๆได้ วิธีการใหญ่ๆในการรวมผูกพันกันขึ้นนั้นมีหลัก ดังนี้

2.1 พันข้าม คือ เริ่มพันที่หัวเส้น เมื่อพันได้มากแล้วก็พันรวมหักหมวด พันให้ติดกันเป็นก้นหอย ใช้เข็มรูโตหรือลวดนำ

2.2พันไขว้ เริ่มพันหัวเส้น หักหัวงอขมวดพันติดกันกับก้นหอย ด้วยวิธีพันไขว้ วิธีพันไขว้ ลำดับขั้นตอนการพันไขว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

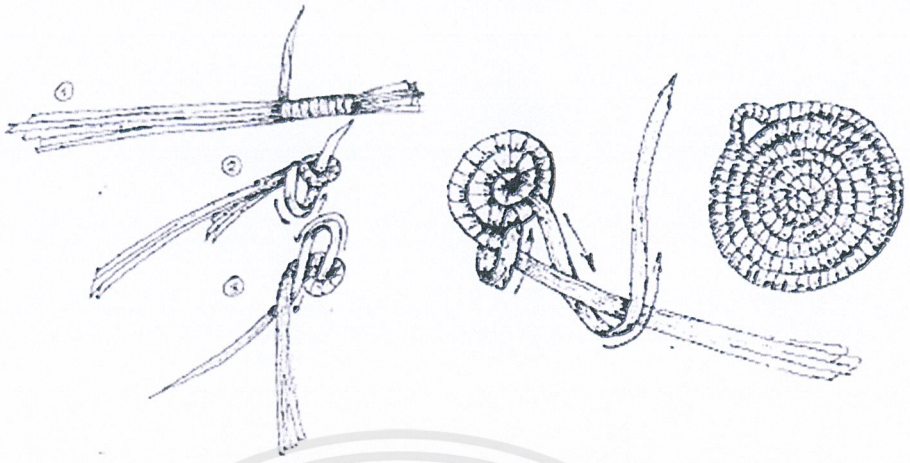

ภาพที่ 2.72 ขั้นตอนการพันไขว้

1. เริ่มพันหัวเส้น
2. หักหัวงอขมวดพันติดกัน
3. พันขมวดให้ติดกันเป็นก้นหอยด้วยวิธีพันไขว้

เมื่อขดเป็นวงกลมโตตามต้องการแล้วก็ทำห่วงสำหรับแขวนเพื่อสะดวกต่อการเก็บ

วิธีพันลูกแก้ว

ลำดับขั้นตอนการพันลูกแก้ว

1. เริ่มพันหัว
2. พันแล้วงอพับ
3. พับรวบเข้าด้วยกัน
4. เริ่มขมวดพันลูกแก้ว
5. ขมวดเป็นรูปวงกลมเป็นที่รองของภาชนะ

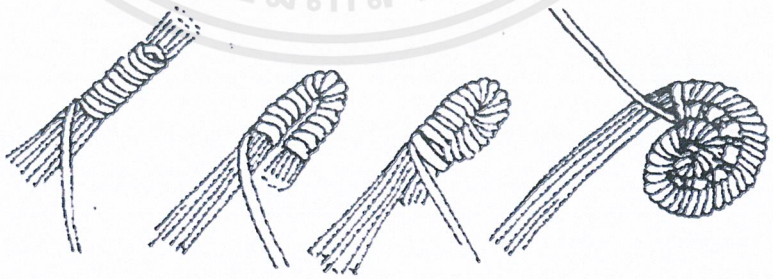

ภาพที่ 2.73 ขั้นตอนการพันลูกแก้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

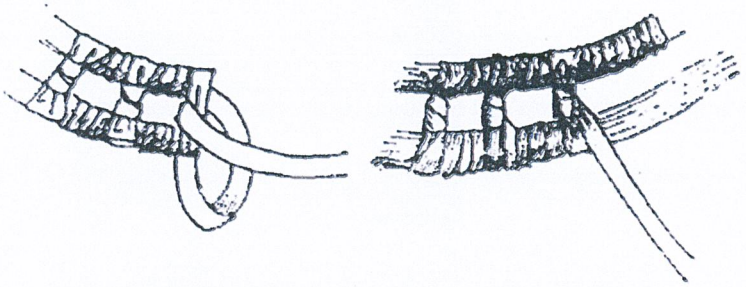

ภาพที่ 2.74 ขมวดเป็นรูปวงกลมเป็นที่รองของภาชนะ

ภาพที่ 2.75 ขมวดเป็นรูปทรงของภาชนะต่างๆ

3. วิธีการสาน

วิธีการสาน คือ ใช้หลักการโดยนำหญ้าแฝกมาไขว้สลับกันไปมา อาจจะใช้หุ่นหรือไม่ใช้หุ่นก็ได้ การสานของไทยนั้นมีรูปแบบต่างกันไปมากมาย ทั้งที่แตกต่างด้วยลักษณะของแบบลายและวัสดุที่ใช้ในการสาน ในด้านลวดลายที่สานนั้น ส่วนมากจะสานลายใดก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น อาจจะใช้ลายธรรมดา เพื่อให้เกิดความแข็งแรงทนทานและความสะดวกในการสาน การสานแบบต่างๆ เท่าที่ปรากฏอยู่ล้วนเกิดขึ้นจากการสานด้วยลายที่ต่างกันไป แต่โดยหลักใหญ่ๆและจะเห็นว่าการสานลวดลายทั้งหลายนั้นจะต้องให้การขัดกันเพื่อให้วัสดุที่สานนั้นยึดตัวขัดกันคงรูปอยู่ได้เป็นหลัก ซึ่งมีรูปทรงต่างๆหลายลาย ไม่ว่าจะเป็นลายขัดธรรมดาหรือลายสอง ลายสามหรือลายอื่นๆก็ตาม

การสานโดยทั่วไปแล้วอาจจะจำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ๆได้ดังนี้

3.1 การสานด้วยการสอดขัดกันด้วยเส้นทแยง

ลายทแยงนี้ลักษณะการสานคล้ายการถัก ส่วนมากจะใช้วัสดุเส้นแบนบางๆ เพราะการสานลายชนิดนี้ต้องการแผ่นทึบ สามารถต่อเชื่ยมกันโค้งหัวไปตามความโค้งของภาชนะที่ต้องการได้ ลายชนิดนี้บางทีก็สานเป็นแผ่นแล้วนำไปประกอบกับโครงสร้างอื่นตามรูปทรงที่ต้องการ นอกจากนี้ลายทแยง เป็นลายที่เก็บริมได้เรียบร้อยสวยงาม

3.2 การสานด้วยวิธีขดเป็นวง

ลายสานแบบขดนี้ส่วนมากจะใช้สานภาชนะ ซึ่งเป็นการสร้างรูปทรงขึ้นด้วยการขดตัวของวัสดุซ้อนกันเป็นชั้นๆแล้วใช้ตัวกลางเชื่อมถักเข้าด้วยกันด้วยการเย็บหรือถัก แต่โดยทั่วไปแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเริ่มต้นจะเริ่มจากการขดออกมาจากวงใน ในลักษณะก้นหอยเสมอ ลายสานแบบนี้จะรับน้ำหนักและแรงดันได้ดี เพราะโครงสร้างทุกส่วนจะรับนำหนักเฉลี่ยได้ทั่วถึงกัน เช่น ตะกร้าหิ้ว กระเป๋าถือ หรือเส้นบางๆนำมาเย็บติดกันเป็นชิ้นๆ เช่น การทำหมวก ทำกระเป๋า หมวก

การทำหมวกจากหญ้าแฝกเป็นการทำที่ง่าย โดยใช้แบบหรือหุ่นประกอบการสาน

1. ขึ้นต้นลายขัดธรรมดาตรงกลาง
2. เสริมเส้นยืนได้ทุกเวลาให้เป็นเส้นคี่

- ขึ้นต้นด้วยการใช้หุ่นด้วยการสานตรงกลางเป็นอันดับแรกสานจนได้พื้นด้านบนหมวกวิธีสานใช้ลายธรรมดาสำคัญที่เส้นยืนต้องเป็นเส้นคี่เสมอ ถ้าเป็นเส้นคู่จะสานขัดไม่ได้และมีโอกาสเสริมเส้นยืนทุกเวลา

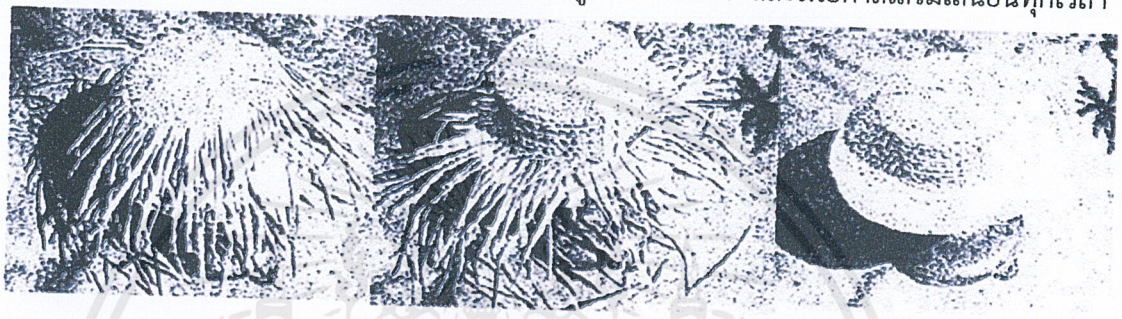

ภาพที่ 2.76 ขั้นตอนการสานหมวก

- สานขัดต่อลงมาตามหุ่นที่ใช้ขึ้นต้นให้รอบหมวกทั้งใบ
- ทำตามหุ่นตลอดจนถึงปีก มีความกว้าง 11.5 ซ.ม. เมื่อเสร็จแล้วพ่นด้วยแลคเกอร์

3.3 การสานด้วนวิธีการสอดขัดกัน

ลายขัดหรือการสอดขัดกันนี้เป็นลายพื้นฐานของการสาน ลายขัดกันนี้เป็นวิวัฒนาการจากการสานขัดกันระหว่างเส้นแนวตั้งและเส้นแนวนอนอย่างละเส้น มาเป็นการใช้เส้นวัสดุหลายๆเส้นขัดสลับกันทำให้เกิดลายใหม่ๆขึ้น หรืออาจจะสอดทแยงเข้าไประหว่างเส้นตั้งและเส้นนอนก็ได้จะได้รายใหม่ขึ้นเช่นกันหรือจะให้ลายขัดกันในลักษณะแนวทแยงมีช่องว่างเป็นรูปข้าวหลามตัดก็ได้ หรือจะเพิ่มเสริมด้วยการยกและข่มสลับกันไป เช่น พวกลายสอง และลายสาม ซึ่งจะทำให้ได้ลายขัดที่ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น กระเป๋าตะกร้าหิ้ว

3 วิธีการผูก

วิธีผูกเบื้องต้นดังภาพแสดงวิธีในการผูกนั้นใช้เส้น 2 เส้นหรือจะใช้ 3-4 เส้นก็ได้ขึ้นอยู่กับขนาดความกว้างของหูตะกร้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

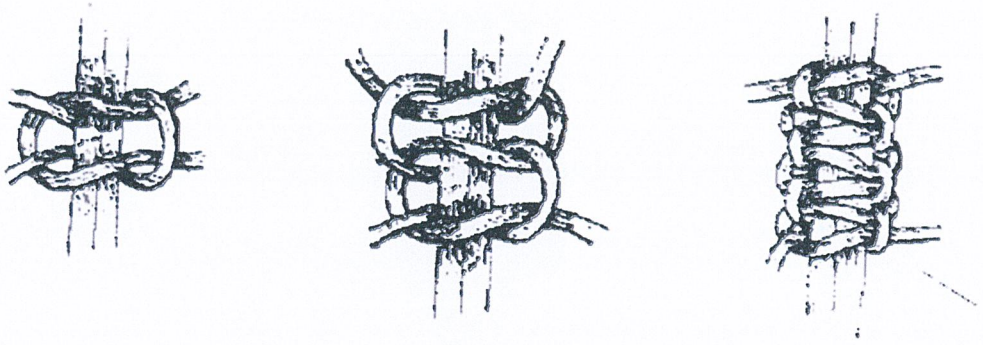

ภาพที่ 2.77 วิธีการผูกมัดลายตะขาบ

วิธีผูก เอาปลายเส้นที่อยู่ด้านบนสอดผ่านใต้เส้นแกนกลางไปขัดทับเส้นล่างส่วนปลายเส้นที่อยู่ด้านล่างสอดทับเส้นแกนกลางและไปสอดขัดเส้นบน แล้วดึงปลายทั้งสองเส้นมัดแกนกลางให้แน่นเมื่อผูกรัดแล้วจะต้องดึงให้กระชับแน่นตลอดความยาวที่ใช้ และควรรูดให้ชิดกันอย่างสม่ำเสมอ จะได้ลายผูกที่สวยงามลายกระชับแน่นแข็งแรงดีขึ้นขั้นตอนการผูกมัดหูตะกร้าลายตะขาบ

ภาพที่ 2.78 แสดงหูหิ้วตะกร้าใส่ของ

5. วิธีการตีเกลียว

การตีเกลียวคือการนำหญ้ามาตีเกลียว เพื่อใช้ถักสิ่งของต่างๆ เช่น เก้าอี้ หรือกาตีเกลียวด้วยมือใช้งานถัก งานทอ เช่น ทำแผ่นวางของร้อนหรือวางจาน ตีเกลียวติดกระดุม พันเกลียวติดหูกระเป๋า

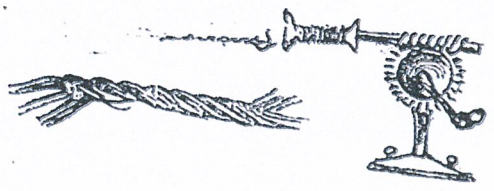

ภาพที่ 2.79 การตีเกลียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. วิธีการทอ

การทอใช้หลักการทอแบบทอเสื่อ โดยมีเส้นยืนเป็นวัสดุอื่นๆ เช่น ด้าย ฝ้าย เชือก ไนล่อน และใช้หญ้าแฝกเป็นเส้นพุ่ง เส้นหญ้าแฝกบิดเป็นเกลียวเล็ก

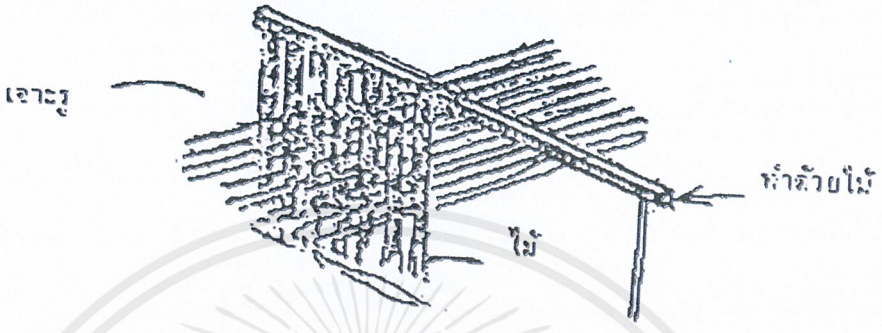

ภาพที่ 2.80 วิธีการทอ

2. 4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมวิธี

2.4.1 หลักการจัดองค์ประกอบพื้นฐานในงานออกแบบ (Design principles) หมายถึง กลยุทธ์ของนักออกแบบที่จะนำองค์ประกอบพื้นฐานในการออกแบบมาสร้าง สรรค์ให้เกิดผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล โดยมีเรื่องราวที่จะต้องคำนึงถึง เช่นความสมดุล การซ้ำ การเน้น การเคลื่อนไหว เป็นต้น

2.4.1.1 ความสมดุล (Balancing) คือการออกแบบซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึก สามารถทรงตัวอยู่ได้อย่างมั่นคง ในแง่นี้ควรจะเป็นลักษณะรูปทรงที่นำมาใช้ หรือการจัดวางรูปทรงให้อยู่ในลักษณะสมดุล หรือการกระจายลงผืนผ้าอย่างสมดุล

2.4.1.2 การซ้ำ (Repeating) ในเรื่องของการออกแบบลายผ้า เป็นการวางองค์ ประกอบศิลป์ให้มีความเคลื่อนไหวไปบนผืนผ้า โดยจะวางแบบซ้ำๆกันในช่วงจังหวะเดิม (Repeatition rhythm) หรือการใช้จังหวะที่ก้าวหน้าเพิ่มขยายไปเรื่อยๆ (Progressing rhythm) หรือการจัดช่วงจังหวะอย่างต่อเนื่อง (Continuous rhythm) สำหรับเรื่องจังหวะนี้ถือเป็นแกนในการออกแบบลายผ้า เนื่องจากการซ้ำกันในองค์ประกอบของลาย (Repetition of motif) จะแทรกอยู่ในหลายรูปแบบของลายผ้า ลวดลายที่ซ้ำกันจะก่อให้เกิดการไหลอย่างสมบูรณ์บนผิวผ้า ลักษณะเหล่านี้เรียกว่า ลายเต็ม (All-over-scale)

2.4.1.3 การเน้น (Emphasizing) หมายถึง การกระทำให้เด่นเป็นพิเศษกว่าธรรมดา ในงานศิลปะจะต้องมีส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือจุดใดจุดหนึ่ง ที่มีความสำคัญกว่าส่วนอื่นๆ เป็นประธานอยู่ ถ้าส่วนๆนั้นอยู่ปะปนกับส่วนอื่นๆ และมีลักษณะเหมือนๆกัน ก็อาจถูกกลืนหรือถูกส่วนอื่นๆที่มีความสำคัญน้อยกว่าบดบัง หรือแย่งความสำคัญ ความน่าสนใจไป งานที่ไม่มีจุด เด่น หรือประธาน จะทำให้ดูน่าเบื่อ ดังนั้นส่วนนั้นจึงต้องถูกเน้นให้เด่นชัดขึ้นเป็นพิเศษว่าส่วนอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ผลงานมีความสมบูรณ์ ลงตัว และน่าสนใจมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.1.4 การเคลื่อนไหว (Moving) เป็นลักษณะของการสร้างตัวชี้เป็นสื่อโยงแสดงให้ผู้ดูได้เห็นว่า ในลักษณะการออกแบบนั้น ชักจูงให้เห็นตามไปในทิศทางใด ซึ่งต้องใช้องค์ประกอบอื่น เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรงเข้าช่วย เพื่อให้มีทิศทางและความกลมกลืนกัน ซึ่งบางลักษณะทำให้มีความรู้สึกเคลื่อนไหวไปทางหนึ่งทางใด หรือทำให้มีความรู้สึกที่จะนำผู้พบเห็นให้สนใจส่วนสำคัญในงานนั้นๆ

2.4.1.5 เอกภาพ (Unity) เอกภาพในความหมายทางด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ คือ การนำเอาองค์ประกอบศิลป์พื้นฐานต่างๆ มาจัดให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว กัน ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกของการเป็นเรื่องราวเดียวกัน การเข้ากันได้ดี เกิดความเหมาะสม ไม่ขัด แย้งกัน ระหว่างองค์ ประกอบพื้นฐานต่างๆ ทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกถึงความต่อเนื่องขององค์ประกอบในภาพ

2.4.2 แรงบันดาลใจในการออกแบบลายผ้า (Inspiration for textile design) แนวความคิดในการออกแบบลายผ้าสามารถมาจากหลายลักษณะวิธี เช่น

2.5.2.1 แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ชายทะเล ป่า เขา

2.5.2.2 แรงบันดาลใจจากผลงานของนักออกแบบ จิตรกรที่มีชื่อเสียงต่างๆ

2.5.2.3 แรงบันดาลใจจากสภาพความเป็นอยู่

2.5.2.4 แรงบันดาลใจจากสถานการณ์ที่ได้พบเห็น

2.5.2.5 แรงบันดาลใจจากความแตกต่างของวัฒนธรรม เป็นต้น

ซึ่งไม่ว่านักออกแบบลายผ้า จะมีแรงบันดาลใจมาจากที่ใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่นักออกแบบลายผ้าทุกคนต้องมีคือ ความเข้าใจและความสามารถในการเลือกใช้สีและการจัดวางลาย

2.4.3 การออกแบบลายพิมพ์ผ้า การออกแบบลวดลายผ้าเพื่อใช้ในการพิมพ์ผ้า ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนได้แก่

2.5.3.1 ลวดลายตกแต่ง (Decorative Motif) ลวดลายหรือลายผ้าเป็นสิ่งที่เกิดจากการออกแบบ ที่จะดึงความสนใจได้ ลายผ้าอาจเกิดจากการนำเอารูปทรงธรรมชาติ รูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงอิสระเป็นพื้นฐาน หรือประยุกต์ในการออกแบบ ลักษณะลวดลายที่ใช้ในการออกแบบ สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท

1. ลายดอกไม้ (Floral) หมายถึงการนำเอาส่วนประกอบต่างๆของพืชมาใช้ในการออกแบบ เช่น ผล ราก อื่นๆ

2. ลายสัตว์ (Animal) ได้แก่ ลวดลายที่มีมาจากการนำเอารูปลักษณะ โครงร่างของสัตว์ มาใช้ในการออกแบบ

3. ลายเรขาคณิต (Geometric) ได้แก่ ลายที่นำเอารูปทรงในหลักวิชาเรขา คณิตทั้งหมด เช่น เส้น รูปทรงกลม หรือสี่เหลี่ยม มาจัดเป็นองค์ประกอบของลวดลายต่างๆขึ้น

4. ลาย Abstract เป็นลวดลายที่เกิดจากการตัดทอนรูปทรงต่างๆแล้วนำรูป ทรงใหม่นั้นมาจัดองค์ประกอบของลวดลายขึ้น ลวดลายแบบนี้บางครั้งอาจชักจูงให้เกิดแนวความ คิดต่างๆกันได้

5. ลายภาพของจริง (Objective or Scenery) เป็นลวดลายของภาพทิวทัศน์ เครื่องจักร เรื่องราวต่างๆ เช่นภาพการจราจร เป็นต้น

2.5.3.2 ระบบการจัดวางลาย การจัดองค์ประกอบของลายที่ใช้ในการพิมพ์ผ้า แบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ระบบเนื้อที่จำกัด หมายถึง การจัดองค์ประกอบของลายที่มีเนื้อที่ของลวดลายน้อยกว่าเนื้อที่ของพื้นผ้า อาจเรียกว่า ลายเฉพาะแห่ง (Spot Design) ในที่นี้หมายรวมถึงลายเฉพาะบริเวณริมหรือเชิงผ้า ลายที่อยู่ในวงกรอบจำกัดด้วย

2. ระบบเนื้อที่ไม่จำกัด หมายถึงการจัดองค์ประกอบของลายให้กระจายเต็มผืนผ้า (All - Over) โดยที่เนื้อที่ของลวดลายจะมีมากกว่าเนื้อที่ของพื้นผ้าส่วนที่ไม่มีลาย ลักษณะของลวดลายอาจเป็นหน่วยเดียว ลายเดียว หรือรวมกันเป็นหมวดหมู่หรือเป็นเส้นยาวต่อเนื่องกัน เช่น ลายทาง

2.5.3.3 ขนาดของลายในการออกแบบลายพิมพ์ผ้า

1. ลายขนาดจิ๋ว (Tiny) เป็นลายที่มีขนาดเล็กมาก มีส่วนละเอียดมาก สามารถใช้ในงานได้เกือบทุกประเภท ขนาดของลายจะมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 1 ซม. ลวดลายขนาดจิ๋วนี้มีผลต่อการพิมพ์คือ จะทำให้การพิมพ์ยุ่งยากเพราะแม่พิมพ์จะเกิดการอุดตันได้ง่าย

2. ลายขนาดเล็ก (Small) เป็นลายขนาดเล็กที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-2 ซม. มีส่วนละเอียดไม่มาก ใช้ประโยชน์ได้มากและไม่ค่อยมีปัญหาในการพิมพ์ ผ้าพิมพ์ในตลาดส่วนใหญ่จะเป็นลายขนาดเล็ก เนื่องจากเป็นที่นิยมของผู้ใช้มาก

3. ลายขนาดกลาง (Medium) ลายขนาดกลางนี้จะมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-3 ซม. อาจจะเป็นลายที่มีขนาดใหญ่กว่าลายขนาดเล็กหรือขนาดเท่ากัน แต่มีตำแหน่งในการวางลายห่างกว่ากัน คือลายขนาดกลางจะมีช่องว่างมากกว่าลายขนาดเล็ก แต่การใช้งานจะไม่กว้างขวางเท่าลายขนาดเล็ก เนื่องจากต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องขนาดของวัตถุที่จะนำผ้าที่มีลวดลายขนาดกลางไปใช้เป็นส่วนประกอบหรือตกแต่ง

4. ลายขนาดใหญ่ (Large) เป็นลายที่มีขนาดใหญ่กว่าลายขนาดกลางขึ้นไป มีเส้นผ่านศูนย์กลางของลายประมาณ 4 ซม. เป็นต้นไป ส่วนมากการออกแบบลายขนาดใหญ่จะเป็นงานที่ออกแบบเพื่อใช้ประโยชน์เฉพาะงานนั้นๆ เช่น ผ้าคลุมเตียง ผ้าม่าน

2.5.3.4 รูปแบบลวดลาย (Pattern)

รูปแบบของลวดลายต่างๆ จะขึ้นอยู่กับการซ้ำองค์ประกอบของลายหรือลวดลาย โดยทั่วไปแล้ว รูปแบบของลวดลายจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

รูปแบบการจัดวางที่เกิดจากการสุ่ม

รูปแบบการจัดวางที่มีตำแหน่งที่แน่นอน

- ตารางการจัดวางรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเรียงต่อกัน (square)
- ตารางการจัดวางเรียงต่อกันแบบการก่ออิฐ (brick)
- ตารางการจัดวางแบบ Half-drop
- ตารางการจัดวางแบบสี่เหลี่ยมเพชร (diamond)
- ตารางการจัดวางแบบสามเหลี่ยม (triangle)
- ตารางการจัดวางแบบเส้นโค้งที่มีรูปคล้ายตัวเอส (ogee)
- ตารางการจัดวางแบบรูปหกเหลี่ยม (hexagon)
- ตารางการจัดวางรูปแบบเกล็ด (scale)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

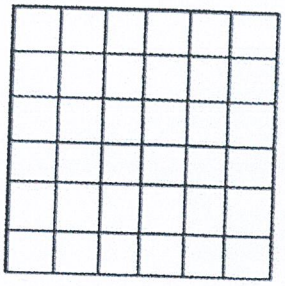

ภาพที่ 2.81 แสดงการต่อลายแบบ square

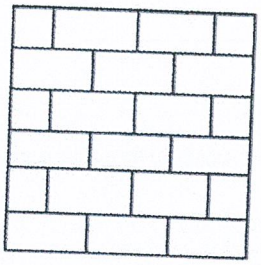

ภาพที่ 2.82 แสดงการต่อลายแบบ brick

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552: 22)

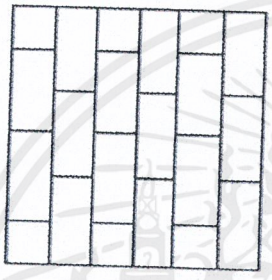

ภาพที่ 2.83 แสดงการต่อลายแบบ Half-drop

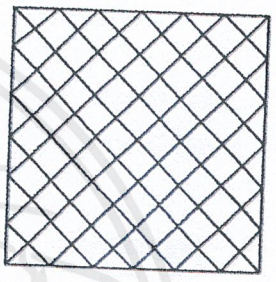

ภาพที่ 2.84 แสดงการต่อลายแบบ diamond

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552: 22)

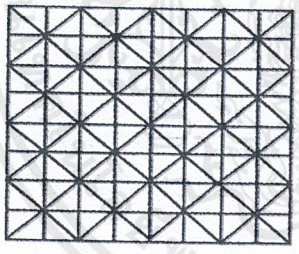

ภาพที่ 2.85 แสดงการต่อลายแบบ triangle

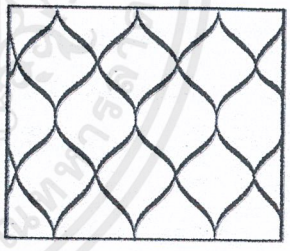

ภาพที่ 2.86 แสดงการต่อลายแบบ ogee

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552: 23)

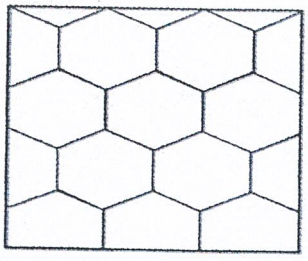

ภาพที่ 2.87 แสดงการต่อลายแบบ hexagon

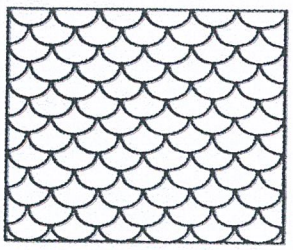

ภาพที่ 2.88 แสดงการต่อลายแบบ scale

ที่มา : ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์ (2552: 23)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3.5 ลักษณะการซ้ำแบบพื้นฐาน (common repeat systems)

การซ้ำกันขององค์ประกอบลายมีพื้นฐานจากการที่จัดวางองค์ประกอบให้เกิดการทับซ้อนกัน การต่อเนื่องกัน หรือการวางแยกจากกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. Random เป็นการซ้ำที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน
2. Spaced องค์ประกอบแต่ละชิ้นจะวางอยู่ลอยๆล้อมรอบด้วย ส่วนของผืนผ้าที่ไม่มีลวดลายใดๆ
3. Touching องค์ประกอบของลายจะมีส่วนที่ติดต่อกัน
4. Dovetail (top & bottom) จะเกิดการซ้ำที่ส่วนบนและส่วนล่างขององค์ประกอบลาย
5. Dovetail (all side) บางครั้งเรียกว่า การซ้ำแบบ Jigsaw Puzzle ที่ไม่สามารถหาองค์ประกอบแรกสุดหรือองค์ประกอบสุดท้ายได้
6. Union เกิดการเชื่อมต่อขององค์ประกอบ 2 ชิ้น
7. Overlapping มีการทับซ้อนขององค์ประกอบลาย เพื่อทำให้เกิดมิติในลายหรือเกิดความเข้มของสีที่สูงขึ้น
8. Intersection องค์ประกอบจะถูกเชื่อมต่อกันหมด

2.4.4 เทคนิคการพิมพ์ผ้า

การพิมพ์ผ้า หมายถึง การทำให้เกิดสีเฉพาะแห่ง (Local Coloration) บนผ้าซึ่งแตกต่างจากการย้อมสีเพราะผลผลิตที่ได้จากการย้อมโดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะมีสีเพียงสีเดียวตลอดชิ้นของผ้านั้น และไม่มีลวดลาย แต่การพิมพ์สามารถทำให้เกิดสีหลายสีได้บนผ้าหนึ่งผืน ซึ่งลวดลายที่ได้จะมีขอบเขตแน่นอน การพิมพ์ผ้าจัดเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความละเอียด การช่างสังเกต การฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เพื่อนำมาใช้ทดลอง ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

ผ้าพิมพ์ (Printed Fabric) การผลิตสินค้าผ้าพิมพ์เพื่อจำหน่าย ในปัจจุบันจะได้ผลผลิตที่มีลักษณะแตกต่างกัน 2 ชนิด คือ

ผ้าพิมพ์ลาย (Direct Printing) คือการพิมพ์ลายโดยตรงลงบนผืนผ้า

ผ้าพิมพ์พื้น (Reverse Printing) คือการพิมพ์พื้นให้มีสี ลวดลายที่ได้จะเป็นสีเดิมของผ้า หรือ อาจมีการพิมพ์ลวดลายซ้ำเพื่อให้เกิดสีตามต้องการ

การทำธุรกรรมในโลกปัจจุบันได้เปลี่ยนโฉมหน้าไปจากเดิม การติดต่อระหว่างกันนิยมใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีการพิมพ์แบบดิจิตอลสามารถผสมผสานกลมกลืนเข้ากับเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี แบบลายในปัจจุบันนิยมออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ ภาพคอมพิวเตอร์สามารถเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของ Dot format ซึ่งเป็นคำสั่งการทำงานของเครื่องพิมพ์ระบบดิจิตอล คำสั่งที่อยู่ในรูป Dot format สามารถส่งออนไลน์ไปยังโรงงานพิมพ์ผ้าโดยตรง จะเห็นว่าการพิมพ์ระบบดิจิตอลเป็นเทคโนโลยีการพิมพ์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับระบบการพิมพ์แบบ Quick response เพื่อช่วยให้การจัดการผลิตได้อย่างรวดเร็วโดย เฉพาะสินค้าที่ผลิตตามสั่ง สินค้าแฟชั่น ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ต่างๆ และสินค้าหรูที่ผลิตในจำนวนจำกัด สินค้าในลักษณะนี้จำเป็นต้องการการส่งมอบรวดเร็วและมีคุณภาพสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4.1 เทคโนโลยีที่ใช้ในการพิมพ์ระบบดิจิตอล เทคโนโลยีการพิมพ์ระบบดิจิตอล เป็นวิวัฒนาการการพิมพ์ยุคใหม่ เพราะอาศัยเทคนิคการพิมพ์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้แม่พิมพ์อีกต่อไป ซึ่งปัจจุบันเครื่องพิมพ์ระบบดิจิตอลกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

เทคโนโลยีการพิมพ์ระบบพ่นหมึก หลักการทำงานของเครื่องพิมพ์ระบบพ่นหมึกนั้น หัวพิมพ์จะทำหน้าที่สร้างละอองหมึกที่มีขนาดเล็กๆ และจะถูกพ่นออกทางปลาย หัวฉีด (Nozzles) ที่มีขนาดเล็กๆ ละอองหมึกพิมพ์เหล่านี้จะถูกบังคับให้พุ่งตกลงในตำแหน่งที่ต้องการบนวัสดุพิมพ์ได้อย่างแม่นยำ ระบบการพิมพ์แบบพ่นหมึกสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1.ระบบพ่นหมึกแบบต่อเนื่อง (Continuous ink jet) เทคนิคของการพิมพ์แบบนี้หมึกพิมพ์จะถูกพ่นออกมาตลอดเวลา ละอองหมึกพิมพ์จะถูกชาร์จให้ มีประจุด้วย Charge electrode หลัง จากนั้นหมึกพิมพ์จะถูกบังคับให้เคลื่อนที่เบี่ยงเบนด้วย Deflection plate ให้ไปตกลงบนกระดาษพิมพ์ในตำแหน่งที่ต้องการ

2. ระบบพ่นหมึกตามสั่ง (Drop on demand) หลักการทำงานของเครื่อง พิมพ์แบบนี้ ละอองหมึกจะถูกพ่นออกมาเมื่อถูกสั่ง โดยที่ละอองหมึกจะถูกพ่นออกมาทีละหยด ทุกหยดจะถูกนำไป ใช้หมด ระบบการพิมพ์แบบนี้ไม่จำเป็นต้องชาร์จประจุหมึกเหมือนกับระบบพ่นหมึกแบบต่อเนื่อง จึงสามารถใช้พิมพ์สีน้ำ (สีรีแอคทีฟ, สีแอซิด)

การประยุกต์เครื่องพิมพ์ระบบพ่นหมึกในการพิมพ์วัสดุสิ่งทอ กลุ่ม เป้าหมายที่เป็นลูกค้าในธุรกิจสิ่งทอที่สามารถนำเครื่องพิมพ์ระบบดิจิตอลเพื่อนำไปใช้งานต่างๆ เช่น งานออกแบบและพิมพ์ปรู๊ฟสี พิมพ์ภาพศิลปะบนเสื้อผ้า พิมพ์งานที่มีออเดอร์ไม่เกิน 300 ตร.ม. พิมพ์งานที่ต้องการความรวดเร็วในการส่งมอบ

2.4.4.2 การนำเครื่องพิมพ์ดิจิตอล มาใช้กับลายผ้า ข้อดีของเครื่องพิมพ์ดิจิตอลนี้ คือ ทำให้ได้ลายผ้าที่คมชัดและแม่นยำมากขึ้น จะไม่มีสีอื่นไหลปนข้ามระหว่างสีเหมือนการพิมพ์ในรูปแบบของออฟเซต ผ้าที่พิมพ์ออกมาจะตรงตามความต้องการและสวยถูกใจดีไซน์เนอร์มากกว่า เพราะไม่พบข้อผิดพลาดเหมือนแต่ก่อนที่จะมีสีเลอะติดมาบนผ้า ที่สำคัญการเลือกใช้เครื่องพิมพ์ดิจิตอลจะคุ้มค่ากว่าออฟเซตในด้านคุณภาพงาน โดยเป้าหมายของการพิมพ์ดิจิตอลไม่ใช่การแทนที่หรือเป็นคู่แข่งกับการพิมพ์แบบปกติธรรมดา (พิมพ์สกรีน และพิมพ์โรตารี่สกรีน) แต่เป็นการปิดช่องว่างของการพิมพ์แบบปกติธรรมดาเพื่อแก้ ปัญหาข้อจำกัดที่เครื่องพิมพ์สกรีนแบบราบและโรตารี่สกรีนทำไม่ได้อันเนื่องจากต้นทุนที่สูงในการผลิตผลิตภัณฑ์จำนวนน้อย

ภาพที่ 2.89 แสดงเครื่องพิมพ์ดิจิตอลสิ่งทอ Colaris
ที่มา : http://www.fyunion.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

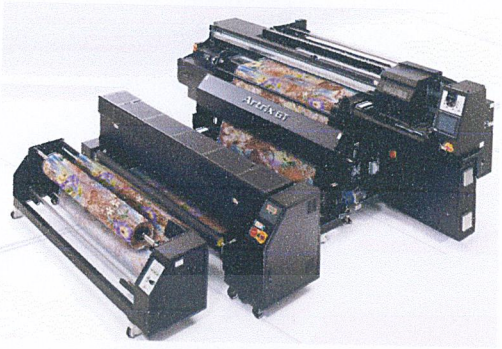

ภาพที่ 2.90 แสดงเครื่องพิมพ์ดิจิตอลสิ่งทอ Artsix Gt
ที่มา : http://www.fyunion.com/Item.asp?catid=106&id=174

ภาพที่ 2.91 แสดงการทำงานของเครื่องพิมพ์ดิจิตอล
ที่มา : http://www.zimmer-austria.com/en/veranstaltungen-presse/aktuelles///nld/5618/index.html

2.4.4.3 **สูตรหมึกพิมพ์สำหรับเครื่องพิมพ์ระบบดิจิตอล** หมึกพิมพ์สำหรับนำมาใช้กับเครื่องพิมพ์ระบบดิจิตอลนั้นจำเป็นต้องให้ความพิถีพิถันในการเตรียมเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะหมึก พิมพ์ต้องมีสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากหมึกพิมพ์สำหรับพิมพ์ซิลค์สกรีนทั่วไป เช่น สมบัติแรงตึงผิวของหมึกพิมพ์ และสมบัติการแห้งตัวของหมึกพิมพ์ต้องเหมาะสม สมบัติแรงตึงผิวของหมึกพิมพ์นั้นจะเป็นตัวควบคุมไม่ให้ละอองหมึกพิมพ์ยุบ ตัวหรือแตกเสียก่อน ก่อนที่จะพุ่งไปตกลงบนวัสดุพิมพ์ ส่วนสมบัติการแห้งตัวของหมึกพิมพ์ก็ต้องควบคุมให้มีความเหมาะสมด้วย ทั้งนี้เพราะถ้าหมึกพิมพ์แห้งตัวเร็วจนเกินไปก็อาจจะทำให้ปลายของท่อส่งหมึกนั้นเกิดการอุดตันเกิดขึ้น แต่ถ้าหมึกพิมพ์แห้งช้าจนเกินไปก็อาจจะทำให้ลายพิมพ์บนวัสดุพิมพ์นั้นไม่ชัดเจนเนื่องจากการแพร่ของหมึกพิมพ์ หมึกพิมพ์สำหรับเครื่อง Ink jet นั้น ส่วนใหญ่จะใช้สี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รีแอคทีฟ และสีดิสเพิส แต่ปัจจุบันบริษัทพิมพ์สิ่งทอนิยมพิมพ์พิกเมนท์มากกว่า เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตถูกกว่าและการพัฒนาหมึกพิมพ์สำหรับเครื่องพิมพ์ Ink jet นั้น ก็ยังพบว่ามีอุปสรรคสำคัญ คือปัญหาการตก ตะกอนของหมึกพิมพ์พิกเมนท์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการอุดตันของท่อส่งหมึกเป็นประจำ ในปัจจุบันจึงยังไม่พบว่ามีการใช้หมึกพิมพ์พิกเมนท์อย่างแพร่หลาย

2.4.4.4 การพิมพ์ผ้าไหมด้วยเทคโนโลยีดิจิตอล ตลาดของส่วนประกอบตกแต่ง (Accessories) ไหมยอมรับในเรื่องพิมพ์ด้วยดิจิตอล เพราะสามารถผลิตได้รวดเร็วในปริมาณไม่มาก แบบลายต่างๆ มีการหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ และเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง จึงเน้นคุณภาพของลายพิมพ์เป็นเรื่องสำคัญมากในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิ เนคไทไหม ผ้าพันคอไหม ชุดชั้นในไหม ตลอดจนเสื้อเชิ้ตของสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี ฯลฯ

การพิมพ์ให้เกิดเงา (Shadow printing) และให้มีความคมชัดนั้นมีความสำคัญมากสำหรับการออกแบบ ในบางกรณีต้องระมัดระวังมากเป็นพิเศษกับผ้าไหมในเรื่องคุณสมบัติความคงทนรองลงมาจากเรื่องคุณภาพของลายพิมพ์ ดังนั้นตลาดของการพิมพ์ผ้าไหมจึงเปลี่ยนมาเป็นการพิมพ์แบบดิจิตอลมากขึ้นๆ

การเตรียมผ้าไหมเพื่อใช้พิมพ์ดิจิตอล ผ้าไหมที่ผ่านการลอกกาวและฟอกขาวแล้ว จะต้องนำมาเตรียมให้เหมาะในการพิมพ์ดิจิตอลหรือการพิมพ์ระบบฉีดหมึก (Ink jet printing) ซึ่งการเตรียมนี้จะเป็นการกำหนดคุณภาพของการพิมพ์ในเรื่องต่างๆดังนี้

- คุณภาพความละเอียด คมชัด
- อัตราเร็วในการผนึกสี
- การทำให้เฉดสีเหมือนเดิม
- ความสดใส
- ความคงทน
- เสถียรภาพของผ้าพิมพ์ที่เก็บรักษา

ส่วนประกอบหลัก 3 ตัวในการเตรียมสูตรเตรียมผ้าไหมก่อนดิจิตอล ได้แก่สารข้น (Thickener) ยูเรีย (Urea) และกรดหรือสารที่ให้ความเป็นกรด อย่างไรก็ตามหัวใจสำคัญในการเตรียมผ้าไหมเพื่อพิมพ์ Ink jet คือการเลือกสารข้นที่เหมาะสมถูกต้อง สารข้นที่เหมาะสมสำหรับการพิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์แอสิด (Acid ink) คือพวก Manno- galactan ซึ่งสารเหล่านี้จะคงตัวในสภาวะกรด ซึ่งเป็นสภาวะที่ใช้ในขั้นตอนผนึกสี เป็นสารประกอบที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูง มีคุณสมบัติในการพองตัว (swell) ดี ดูดซับน้ำได้พอเหมาะและปล่อยออกโดยการระเหยในระหว่างกระบวนการอบไอน้ำร้อน

หมึกพิมพ์ผ้าไหม สามารถเลือกใช้หมึกพิมพ์แอสิดหรือหมึกพิมพ์รีแอคทีฟ สีละลายน้ำ ประจุลบเหล่านี้จะถูกเลือกใช้ในการพิมพ์ผ้าไหมเป็นปกติ หมึกพิมพ์แอสิดจะไม่ทำปฏิกิริยากับเส้นใยเพื่อเกิดพันธะโควาเลนต์ (Covalent bond) แต่จะดูดติดกับเส้นใยโดยจับกับตำแหน่ง (ที่จะจับกับสี) ที่เป็นประจุบวกของเส้นใยเกิดเป็นพันธะ ไอออนิค (Ionic bond) เฉดสีที่ได้จะเข้ม และสดใสกว่าที่ได้จากการพิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์รีแอคทีฟ อย่างไรก็ตามการพิมพ์ด้วยสีรีแอคทีฟเป็นที่ยอมรับกันอย่างแท้จริงในทุกเป้าหมายมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5 เทคนิคการต่อผ้า

เกิดจากการช่างคิดช่างทำของคนสมัยก่อนที่นำเศษผ้าหลากหลายสีมาเย็บต่อกัน จนเกิดเป็นลวดลายที่สวยงาม และเกิดเป็นชิ้นงานขึ้นมา มีประวัติมาช้านานทั้งในแถบเอเชีย ยุโรป ออสเตรเลีย กำเนิดจากนักรบชาวอียิปต์โบราณ คือ เมื่อยามออกรบจะใช้เสื้อเกราะเป็นเหล็กและแข็ง ดังนั้นจึงมีการสามเสื้ออีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้เกิดความนุ่ม และป้องกันผิวที่เสียดสีกับเสื้อเกาะและที่สำคัญคือให้ความอบอุ่นให้ความมั่นใจในการออกสู้รบกับศัตรู เนื่องจากเสื้อหนานุ่มตัวนั้น จะแสดงถึงความรักและความอบอุ่นที่ภรรยาได้ถักทอเย็บต่อผ้าจนกลายเป็นของขวัญสื่อแทนใจให้กับสามีในยามออกรบ

ภาพที่ 2.92 แสดงตัวอย่างงานต่อผ้า
ที่มา : http://www.naradacrafts.com

1. Quilting คือ การเย็บให้ผ้าสามชั้น ได้แก่ แผ่นใย แผ่นล่างติดกัน สามารถเย็บได้ด้วยมือหรือจักร โดยการนำผ้ามาวางซ้อนกัน 3 ชิ้น

- ผ้าชั้นบน (quilt top) มักจะเป็นผ้าฝ้าย เป็นชั้นที่ตกแต่งให้เกิดความสวยงาม
- ส่วนชั้นใน (batting) เป็นชั้นที่ให้ความนุ่มและความอบอุ่น ทำด้วยเส้นใยโพลีเอสเตอร์
- ผ้ารองด้านหลัง (backing) มักจะทำด้วยผ้าฝ้าย เช่นเดียวกับผ้าชั้นบน

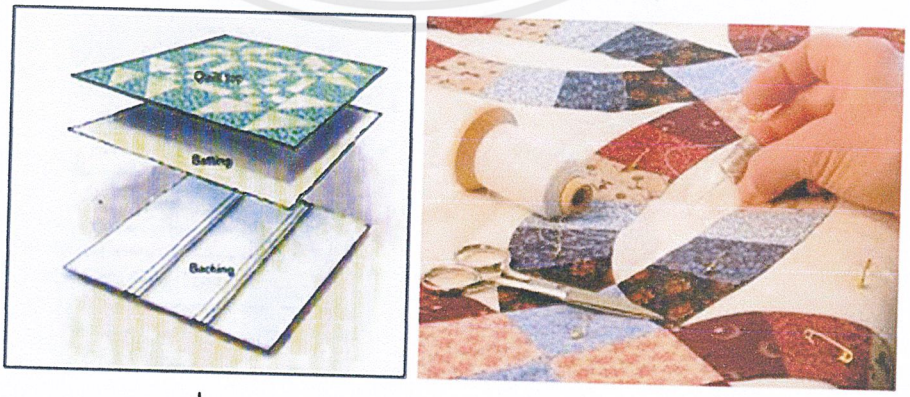

ภาพที่ 2.93 แสดงลักษณะของงาน quilting (ต่อผ้า 3 ชั้น)
ที่มา : http://www.naradacrafts.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานการควิลท์ด้วยมือ คือ การแทงเข็มลงและขึ้น (เข็มตั้งฉาก) เพื่อให้เส้นด้ายทะลุติดกับแผ่นล่าง ลักษณะการควิลท์จะการเนาถี่ๆ โดยเย็บด้นให้เกิดเป็นลายนูนขึ้นมา

2. การต่อผ้า (Patchwork) คือ การนำผ้าที่เป็นรูปเรขาคณิตมาเย็บต่อกันจนเป็นผืนใหญ่ หรือเกิดลวดลาย จะมีชื่อเรียกในแต่ละลายแตกต่างกันไป เช่น Log cabin, Eight point, Pin wheel ฯลฯ

ภาพที่ 2.94 แสดงลักษณะของงาน Patchwork (การต่อผ้า)
ที่มา : http://www.naradacrafts.com

2.1 Traditional patchwork คือ การต่อผ้าแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการนำผ้ามาเย็บต่อกันให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมและนำมาต่อๆ กันจนเป็นผ้าผืนใหญ่

2.2 Cutting paper and fabric patchwork คือ การตัดผ้าตามแบบเพื่อนำมาสอยติดกับผ้า ให้เป็นลวดลายที่สวยแปลกตา และสามารถประยุกต์ได้หลากหลายรูปแบบ

2.3 Logcabin คือ การนำผ้าชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ มาเย็บรอบๆ โดยเลือกสีสันที่สวยงามนำมาเย็บต่อกันจนเป็นช่อง หรือ บล็อก

3. การปะผ้า (Applique) คือ การนำผ้าที่มีรูปลักษณะต่างๆ เช่น ต้นไม้, ดาว, คน ฯลฯ มาเย็บลอยปะลงบนผ้าอีกชิ้น

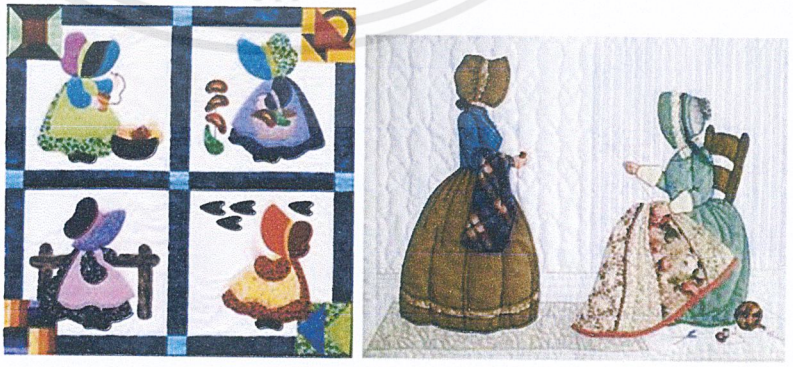

ภาพที่ 2.95 ภาพแสดงลักษณะของงาน Applique (การปะผ้า)
ที่มา : http://www.naradacrafts.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทคนิคการ Applique มีหลากหลายวิธี

3.1 การเย็บด้านหน้า จะทำง่าย สะดวกและรวดเร็ว เพียงแค่ใช้ผ้าหลายๆ สี หลายๆ ชิ้น ตกแต่งบนชิ้นงานโยปัจจุบันใช้กระดาษกาว 2 หน้า ที่ช่วยให้สะดวกขึ้น

3.2 เย็บด้านหลัง จะเหมือนกับลวดลายที่ไม่ยุ่งยากมาก เช่น ตัวอักษร สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และใช้ผ้าตกแต่งสีเดียว

วิธีการเย็บด้านหลัง

2.2.1 วางผ้าตกแต่งด้านหน้าของชิ้นงาน

2.2.2 วางกระดาษแพทเทิร์นไว้ด้านหลังของผ้าโดยเอาด้านถูกเข้าหาตัวผ้า

2.2.3 เย็บตามลายบนกระดาษ (เย็บด้นถอยหลัง หรือลูกโซ่)

2.2.4 พลิกผ้าด้านหน้าขึ้น ตัดผ้าตกแต่งออกให้ชิดริมตะเข็บ

3.3 Reverse Applique จะวางผ้าตกแต่งหลังชิ้นงานหลายๆ ชิ้นตามต้องการ

2.3.1 ลอกแพทเทิร์นด้านผิด

2.3.2 วางแพทเทิร์น และตกแต่งผ้าไว้ด้านหลังของชิ้นงาน

2.3.3 เย็บตามลายบนกระดาษ

2.3.4 เจาะผ้าด้านนอก ตัดให้ชิดริมตะเข็ม (นิยมการสอยแบบซ่อนด้าย)

3.4 Shadow Applique จะวางผ้าชนิดบางใส่ไว้ชิ้นบน เช่น ผ้าแก้ว ผ้าป่านแล้ววางผ้าสีเข้มด้านล่าง เย็บตามลวดลายที่ลอกลายไว้ เย็บด้วยตะเข็บเส้นตรงหรือด้นถอยหลัง เมื่อเย็บเสร็จจะตัดริมผ้าด้านล่างออก จะทำให้ดูมีมิติและผ้าไม่ย่น

2.4.6 การเย็บผ้า

วิธีการพื้นฐานในการเย็บผ้า

การเนา เป็นการเย็บผ้าด้วยมือให้ติดกันชั่วคราวเพื่อการเย็บถาวรหรือการสอย เช่นการเนาตะเข็บการเนาชายเสื้อและชายกระโปรงเนากระเป๋าให้ติดกับตัวเสื้อเป็นต้นการเนามีหลายชนิด แต่ละชนิดมีประโยชน์และการใช้งานแตกต่างกันการเนาส่วนใหญ่ทำจากขวาไปซ้ายเพราะคนทั่วไปถนัดขวา

การเนาเท่ากัน คือ การเย็บด้วยมือที่ช่วยยึดผ้า 2 ชิ้นหรือมากกว่าให้ติดกัน มีความถี่ห่างของฝีเข็มเสมอกันทั้งด้านบนและด้านล่าง ฝีเข็มห่างประมาณ 1/4 ถึง 1/2 นิ้ว ซึ่งถ้าเนาห่างกว่านี้จะไม่สามารถบังคับผ้าทั้ง 2 ชิ้นให้อยู่คงที่ได้ การเนาเท่ากันเหมาะสำหรับเนาตะเข็บ ก่อนเย็บเนาชายเสื้อและชายกระโปรงก่อนสอย เป็นต้น

การเนาไม่เท่ากัน เป็นการเนาที่มีความถี่ห่างของฝีเข็มสลับกันฝีเข็มถี่อยู่ด้านบนฝีเข็มห่างอยู่ด้านล่างเป็นการเนาที่ช่วยยึดผ้าให้ติดกันแน่นกว่าการเนาเท่ากันการเนาชนิดนี้ใช้เป็นแนวในการเย็บจักรได้ดีหรือใช้เนาเพื่อลองตัวเสื้อหรือกระโปรงเป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

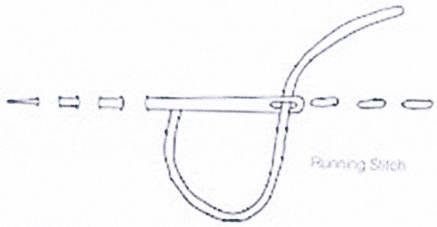

ภาพที่ 2.96 แสดงการเนา
ที่มา : http://xn--42c2b0bh9duh.com

การด้น เป็นการเย็บด้วยมือที่ใช้แทนการเย็บด้วยจักรมีความทนทานมาก การด้นที่นิยมทั่วไปมี ดังนี้

การด้นตะลุย วิธีทำคล้ายการเนาเป็นการเย็บผ้า 2 ชิ้นให้ติดกันอย่างถาวรโดยแทงเข็มขึ้นและลงให้ฝีเข็มถี่ที่สุดใช้เย็บทั่วไปทำแนวรูดปะผ้า เป็นต้น

การด้นถอยหลัง เป็นการเย็บผ้า2ชนิดให้ติดกันโดยแทงเข็มขึ้นและย้อนกลับไปแทงเข็มด้านหลังให้มีเข็มมีความยาวเพียง?ของฝีเข็มแรงแทงเข็มลงแล้วดึงด้ายขึ้นทำเช่นนี้ไปจนสิ้นสุดตะเข็บตะเข็บชนิดนี้มีความทนทานมากด้านหน้าจะมีลักษณะฝีเข็มเหมือนการเย็บด้วยจักรส่วนด้านหลังด้ายเย็บซ้อนกันแน่นเหมาะสำหรับเย็บผ้าโดยทั่วไปที่ต้องการความทนทาน

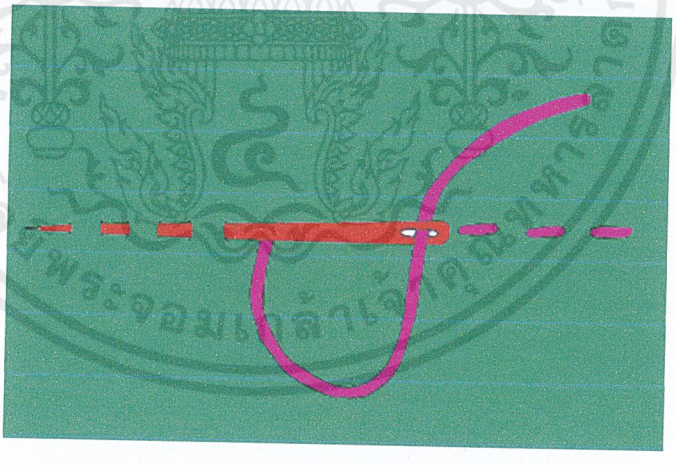

ภาพที่ 2.97 แสดงการด้นตะลุย
ที่มา : http://bleachza.blogspot.com

การสอยเป็นการเย็บด้วยมือที่มองเห็นรอยเย็บทางด้านนอกน้อยที่สุดนิยมใช้สอยชายเสื้อชายกระโปรงชายขากางเกงหรือชายผ้าอื่น ๆ ที่ต้องการความสวยงามประณีตการสอยมีหลายชนิดที่นิยมใช้ทั่วไป มีดังนี้

การสอยซ่อนด้าย เป็นการสอยที่มองเห็นเส้นด้ายเย็บเพียงเล็กน้อย โดยแทงเข็มให้เข็มสอดในพับบทของผ้าให้กว้างช่วงละประมาณ 1 เซนติเมตร ก่อนแทงเข็มออกสะกิดเส้นด้ายจากผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นล่างประมาณ 1 – 3 เส้นแล้วสอดเข็มเข้าไปในเส้นทบผ้าแทงเข็มออกสะกิดเส้นด้ายจากผ้าชิ้นล่างทำเช่นนี้เรื่อยไปจนสิ้นสุดแนวที่ต้องการสอย

การสอยฟันปลา เป็นการสอยที่มองเห็นเส้นด้ายทางด้านผิดมากกว่าทางด้านถูก โดยแทงเข็มสะกิดเนื้อผ้าด้านบนและด้านล่างแล้วดึงเข็มดึงด้ายตามทำเช่นนี้ไปจนสิ้นสุดการเย็บการสอยชนิดนี้เป็นการสอยที่ให้ความทนทานนิยมใช้สอยชายกางเกงทั่วไปไว้เพื่อให้เย็บตรงตำแหน่งใช้ด้ายเย็บตรงกลางฐานก้านกระดุมกับตัวเสื้อไม่ดึง

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

2.5.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทตะกร้าปิกนิก

การใช้งาน ใช้สำหรับใส่สิ่งของเพื่อไปพักผ่อน มีรูปแบบต่างๆ บางชนิดมีหูหิ้ว บางชนิดเป็นสายสะพาน

a. ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยม ตัวอย่างเช่น Picnic Time Kabrio Botanica ขนาด : 14.5 "x 10" x 11"

ภาพที่ 2.98 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยม
ที่มา : http://www.overstock.com/Home-Garden/Picnic-Time-Kabrio-Botanica/8070823/product.html

b. ตะกร้าปิกนิกทรงบอก ตัวอย่างเช่น Picnic at Ascot Yorkshire Picnic Basket for Four Wicker/Gazebo ขนาด : 17" x 20" x 13.5"

ภาพที่ 2.99 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยม
ที่มา : http://www.overstock.com/Home-Garden/Picnic-Time-Kabrio-Botanica/8070823/product.html

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

c. ตะกร้าปิกนิกทรงบ้าน ตัวอย่างเช่น BHGSUMMER

ขนาด : 18" x 12" x 13.5"

ภาพที่ 2.100 ตะกร้าปิกนิกทรงบ้าน

ที่มา : http://www.pinterest.com/pin/134263632614232480

ภาพที่ 2.101 ตะกร้าปิกนิกทรงบ้าน

ที่มา : http://www.pinterest.com/pin/280912095478019291

2.5.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทหมอน

หมอน เป็นเครื่องนอนอย่างหนึ่งที่ใช้ศีรษะหนุนเวลานอน หรือใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น ใช้กอด ใช้อิง หมอนถูกประดิษฐ์ขึ้นมาในหลากหลายรูปแบบ โดยหมอนที่ใช้ส่วนใหญ่ทำจากผ้าเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและยัดด้วยวัสดุเช่น นุ่น ขนเป็ด หรือปัจจุบันนิยมใช้โพลีเอสเตอร์ ส่วนหมอนที่ใช้นอนกอดเรียกว่า หมอนข้าง เป็นรูปทรงกระบอก สำหรับ หมอนอิง มีหลายแบบ เช่น ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ทรงกลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมอนอิง หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าชนิดต่างๆ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย นำมาตัดเย็บประกอบให้มีขนาดและรูปแบบตามต้องการ ส่วนมากเป็นรูปทรง สี่เหลี่ยม อาจนำวัสดุอื่นมาเย็บประกอบในชิ้นงานเดียวกัน เช่น แผ่นกก แผ่นหนัง แล้วบรรจุด้วยนุ่น ใยพอลีเอสเตอร์ หรือเส้นใยอื่นๆ ที่เหมาะสม และอาจตกแต่งด้วยวัสดุอื่น เพื่อความสวยงาม เช่น เลื่อม ลูกปัด นิยมนำมาทำเป็นของใช้และของตกแต่ง แบ่งตามขนาดต่างๆดังนี้

ขนาด 12” x 12”

ขนาด 14” x 14”

ขนาด 15” x 15”

ขนาด 16” x 16”

ขนาด 18” x 18”

ขนาด 19” x 19”

ขนาด 20” x 20”

ขนาด 21” x 21”

หมอนหนุนสามรถหนุนได้สองรูปแบบ คือนอนหงายแล้วเอาหมอนหนุนใต้เข่า หรือนอนตะแคงหมอนอยู่ระหว่างขา ท่านอนและการใช้หมอนท่านี้จะช่วยลดอาการปวดหลังเนื่องจากกล้ามเนื้อหลังอักเสบ หมอนที่ใช้คือหมอนข้าง

ภาพที่ 2.102 หมอนอิง

2.5.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทเสื่อ

การใช้งาน ใช้สำหรับปูรองนั่ง มี 2 แบบ คือแบบสอด และ แบบพับได้

(1) เสื่อขนาดเล็ก ขนาด: 31.5" x 40"

(2) เสื่อขนาดใหญ่ ขนาด: 40" x 80"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

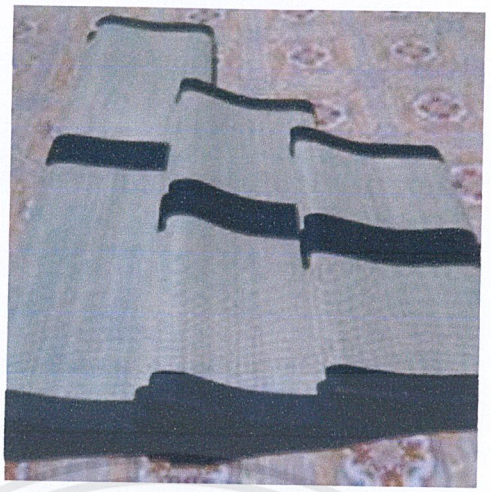

ภาพที่ 2.103 เสื่อแบบพับ
ที่มา : http://kokthaibanphaeng.webiz.co.th

2.5.4 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า

รูปแบบของกระเป๋าทรง Bucket Bag ลักษณะรูปทรงเหมือนถัง อาจมีหูหิ้ว, ที่จับหรือที่ถือ 1 เส้น บางครั้งอาจมีการผสมผสานโดยการนำเอา Tote Bag เข้ามาร่วมตกแต่งด้วย

ภาพที่ 2.104 Bucket Bag
ที่มา : http://www.pinterest.com

ภาพที่ 2.105 Nakagawa Masashich
ที่มา : http://www.pinterest.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ประเภทหมวก

การใช้งาน ใช้สำหรับสวมใส่ศีรษะเพื่อความสวยงาม หรือป้องกันความร้อนจากแสงแดด รูปแบบของหมวกมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยอาจมีทรงสูงขึ้น หรือเตี้ยลงหรือปีกหมวกกว้างขึ้นหรือเล็กลงเช่น

(1) หมวกโบตเตอร์ (Boater) หมวกฟางที่มียอดแบน

ภาพที่ 2.106 หมวกโบตเตอร์

(2) หมวกฟลอบี้ (Floppy) หมวกทรงปีกกว้างใหญ่

ภาพที่ 2.107 หมวกฟลอบี้
ที่มา : http://www.chillpainai.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การพัฒนาการออกแบบ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางที่ใช้ในการออกแบบ

แนวทางในการออกแบบนั้นใช้แรงบันดาลใจจากรูปแบบของสถาปัตยกรรม โดยดึงลวดลายของช่องลม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมาผสมผสานกับเรื่องราวของดอกกุหลาบจากบทประพันธ์เรื่องมัทนะพาธา การใช้ลวดลายของช่องลมและดอกกุหลาบนั้นเป็นการบ่งบอกความเป็นตัวตนที่ชัดเจน มาใช้ในการจัดวางลาย โดยเทคนิคที่ใช้ได้แก่ เทคนิคสีน้ำ ร่วมกับการพิมพ์ดิจิตอลลงบนผ้า เย็บประกอบด้วยการนำใบหญ้าแฝกมาถัก สาน และทอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

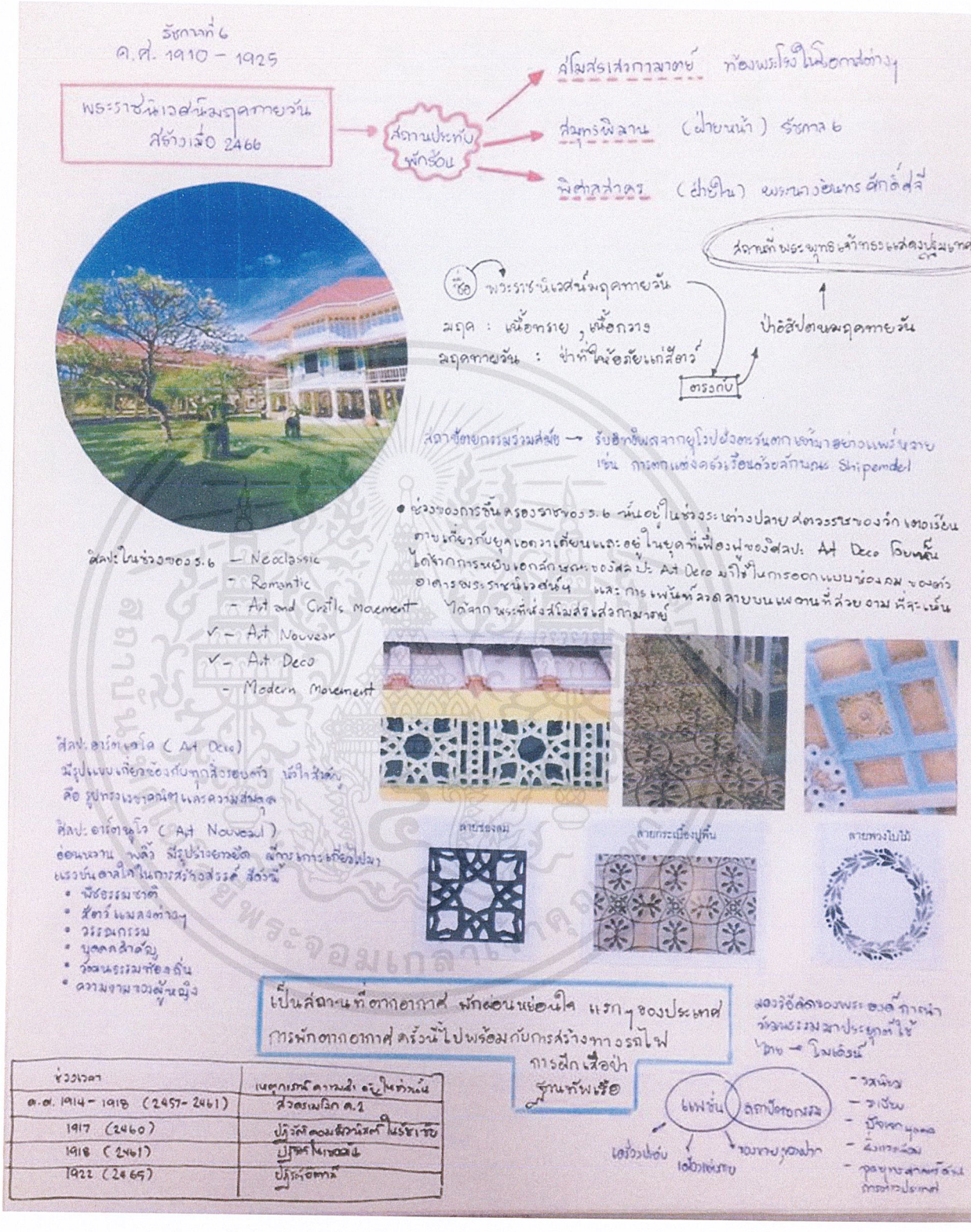

ภาพที่ 3.1 แสดงภาพการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

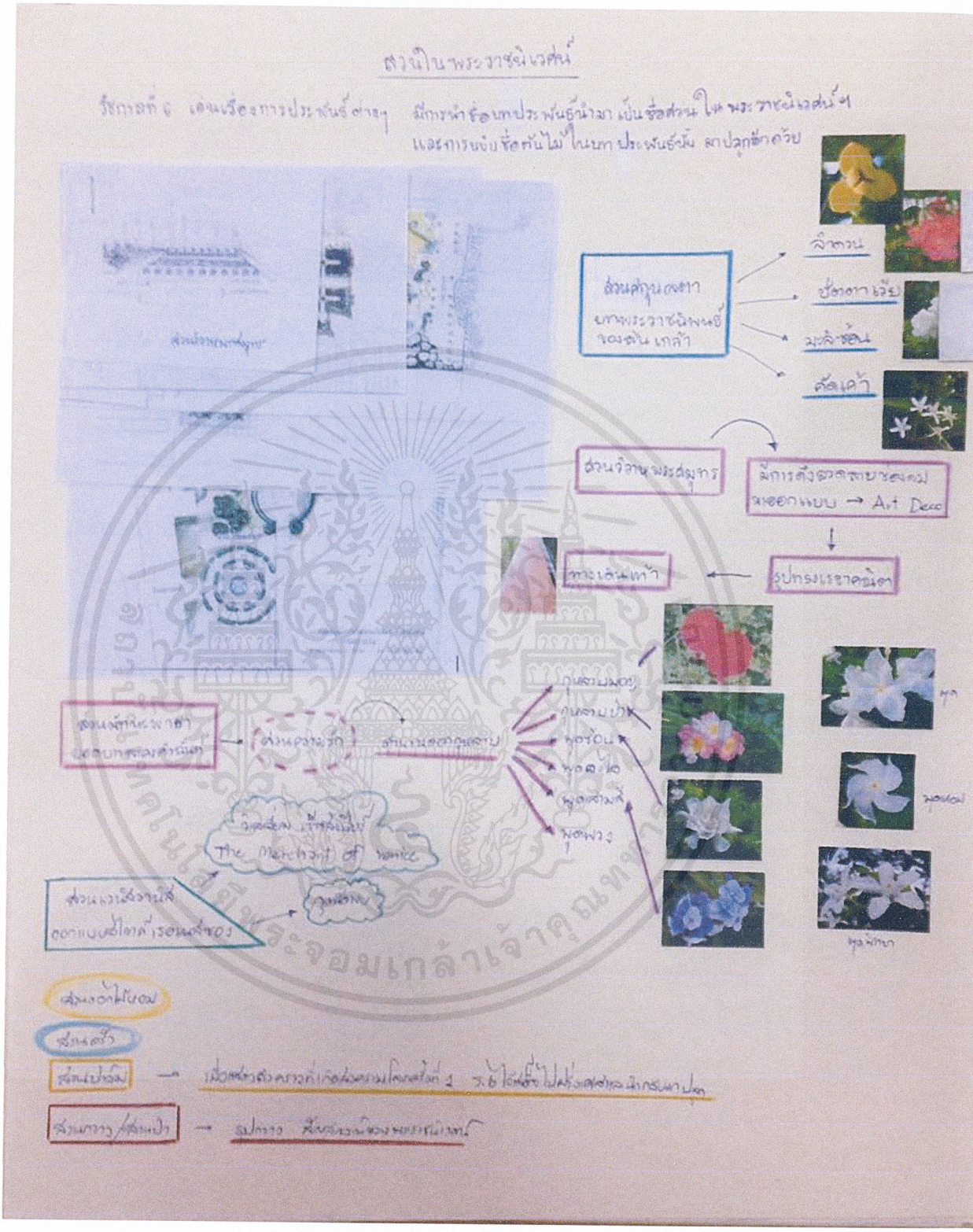

ภาพที่ 3.2 แสดงภาพการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.3 แสดงภาพ Mood board ของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์

3.2.1 การออกแบบลวดลายผ้า

ภาพที่ 3.4 แสดงภาพลวดลายผ้า ใช้เทคนิคการลงสีน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

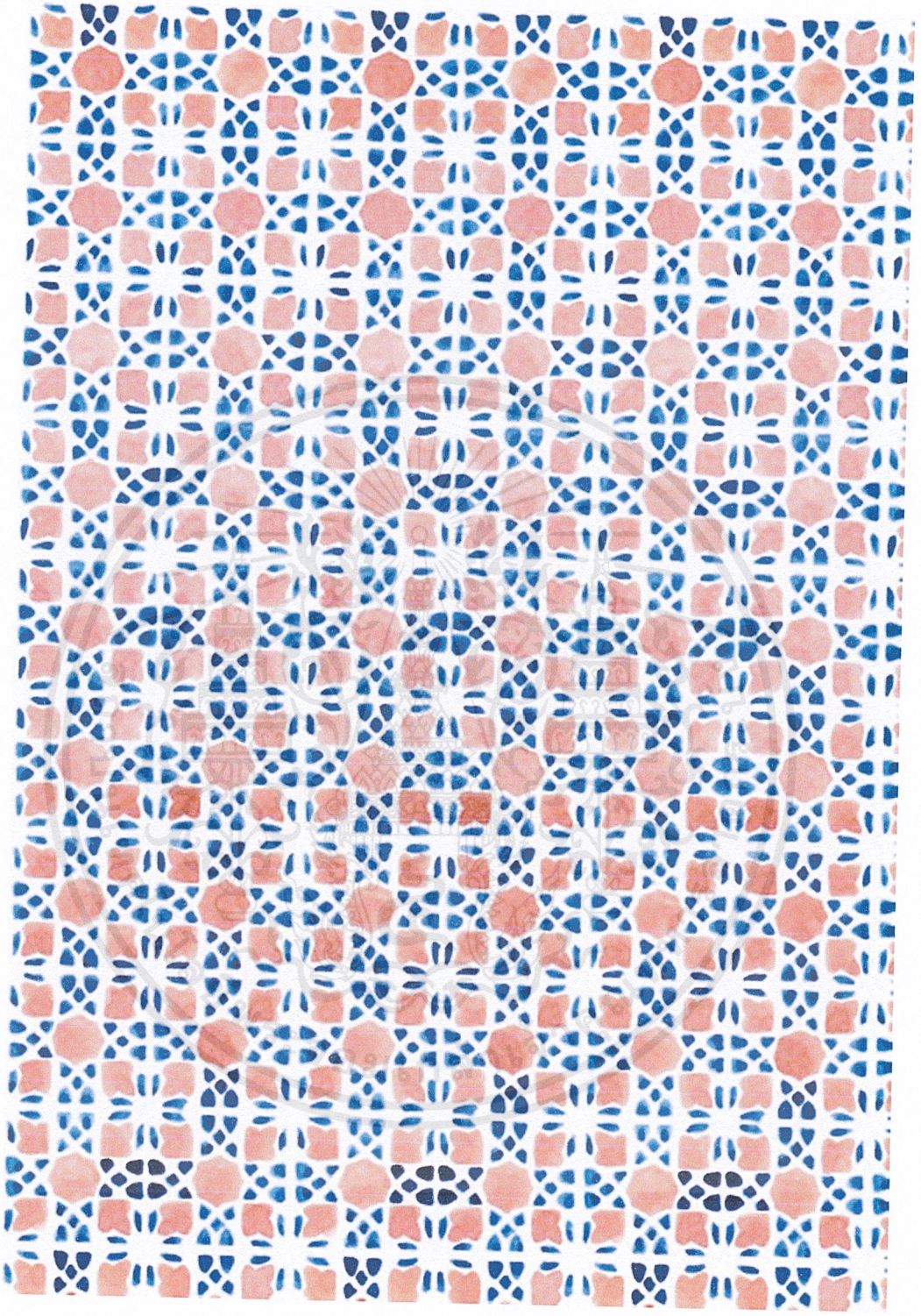

ภาพที่ 3.5 แสดงภาพลวดลายผ้า ใช้เทคนิคการลงสีน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.6 แสดงภาพสรุปลวดลายผ้า การนำลายทั้ง 2 ลายมาซ้อนทับให้เกิดลวดลายใหม่ โดยปริ้นดิจิตอลลงบนผ้าใยธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบ ได้แก่ ตะกร้าปิกนิก ตะกร้าทรงชะลอม หมอนปิกนิก เสื่อพับ หมวกทรงปีกกว้าง(Cartwheel) หมวกยอดแบน(Boater) กระเป๋า ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3.7 แสดงภาพการเสนอต้นแบบตะกร้าปิกนิก

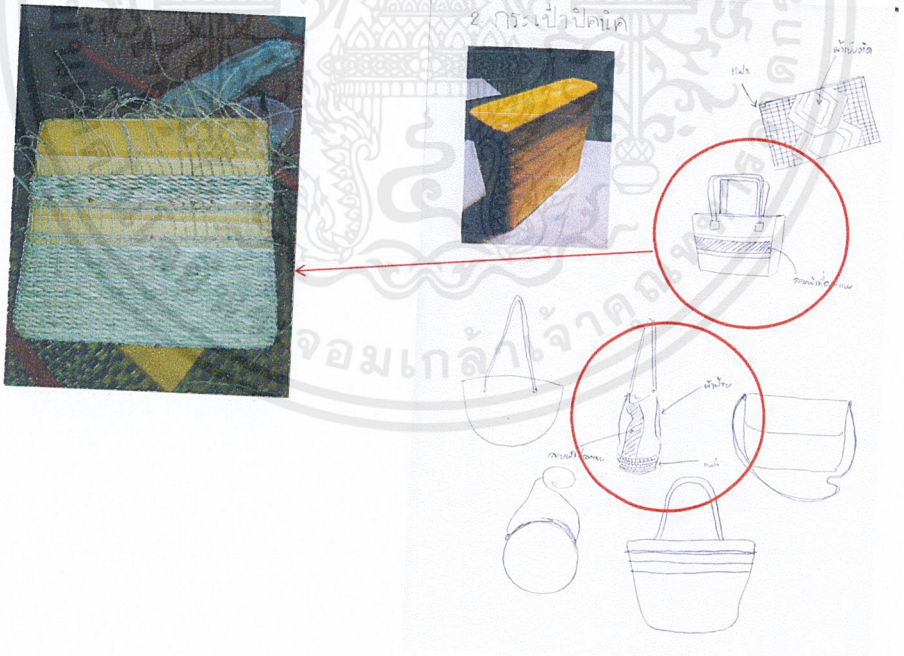

ภาพที่ 3.8 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบกระเป๋าปิกนิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.9 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบหมวกทรงปีกกว้าง(Cartwheel) และหมวกยอดแบน(Boater)

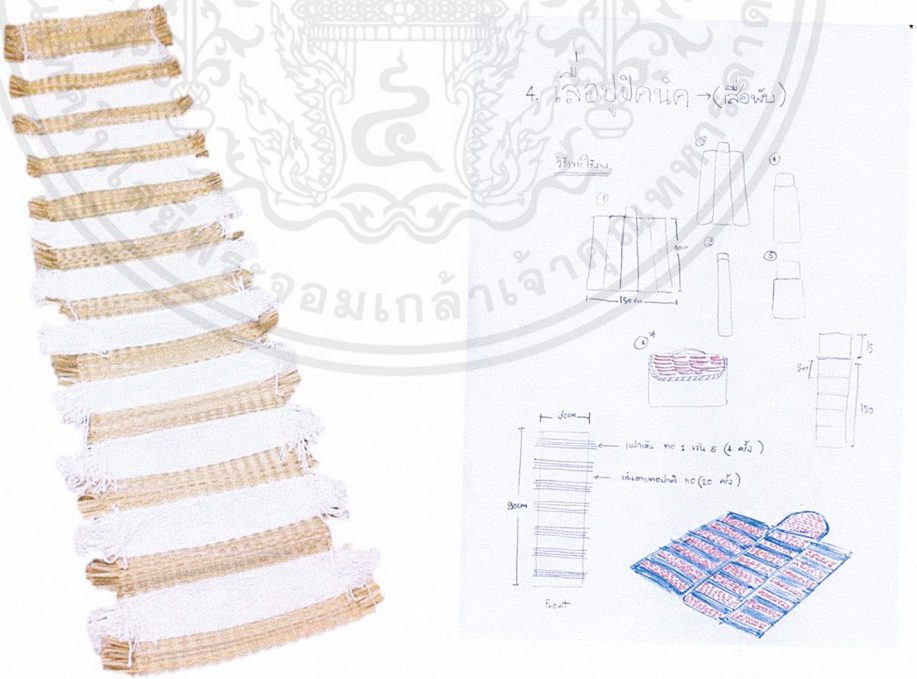

ภาพที่ 3.10 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบเสื่อพับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.11 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบหมอนอิง

ภาพที่ 3.12 ภาพแสดงการเสนอต้นแบบตะกร้าทรงชะลอม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

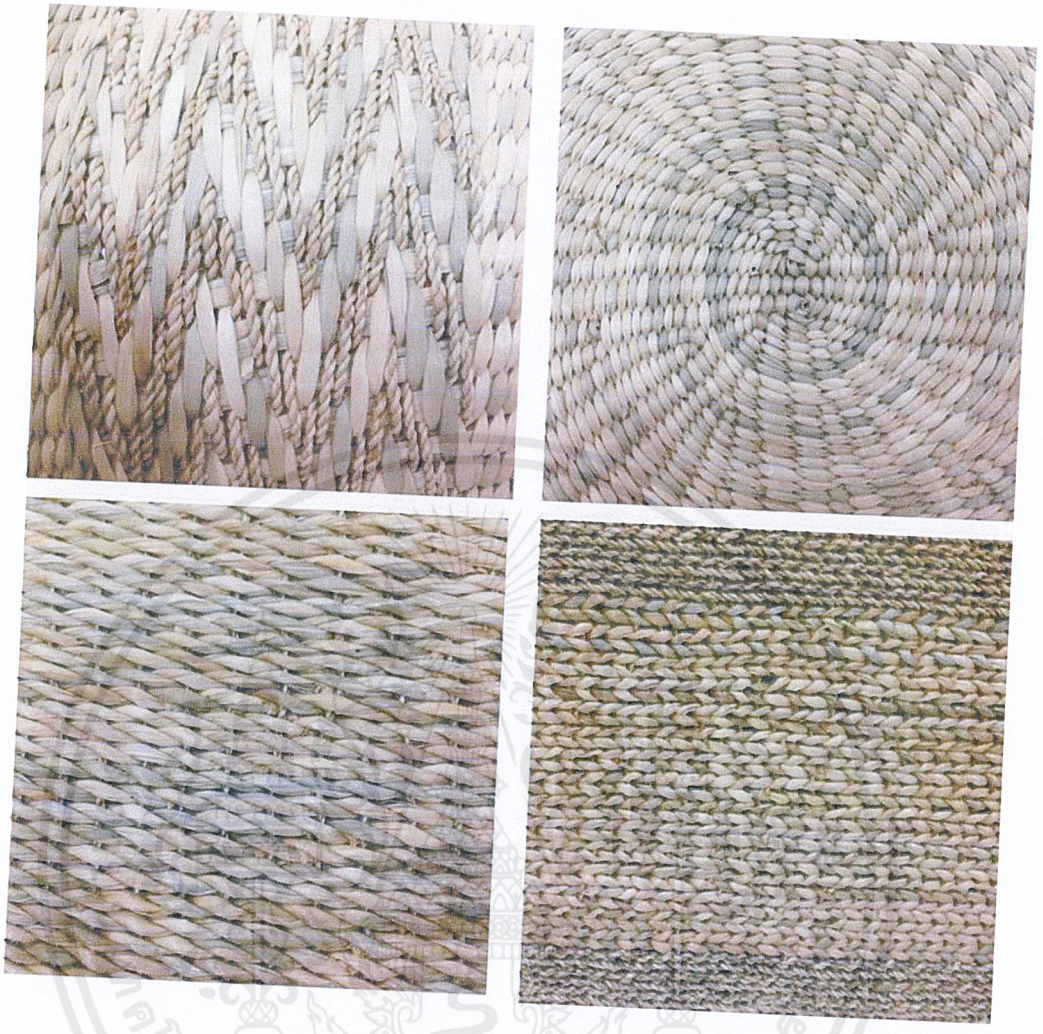

ภาพที่ 3.13 ภาพแสดงเทคนิคการถักหญ้าแฝก

3.3 สรุปผลการออกแบบและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

3.3.1 การถักหญ้าแฝกมีความหลากหลายน่าสนใจ

3.3.2 เทคนิคการสร้างลวดลายเหมาะสมกับตัวงาน มีการจัดวางองค์ประกอบได้ดี

3.3.3 ภาพรวมผลิตภัณฑ์โดยรวมมีความเข้ากัน ยกเว้นผ้าคาดกระเป๋า และผ้าเย็บริมขอบหมวกทั้ง 2 ใบ มีสีที่โดนเกิน ผลจากการใช้ผ้าใยสังเคราะห์ ให้ปรับเปลี่ยนเป็นผ้าชนิดเดียวกับผลิตภัณฑ์ตัวอื่นคือ ใช้ผ้าฝ้าย

3.3.4 ลูกไม้และดอกไม้ที่ใช้ตกแต่งบริเวณหมวกให้ทดลองนำผ้าที่ใช้ซับใน มาพับเป็นดอกไม้เพื่อตกแต่งแทน

3.3.5 เสื่อพับให้เปลี่ยนสีเส้นฝ้ายจากสีขาวเป็นสีที่เข้ม อาจเป็นสีน้ำตาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การเสนอผลการออกแบบ

การนำเสนอขอบเขตของโครงการในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการพัฒนาแบบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

4.1 รายละเอียดผลิตภัณฑ์ในโครงการ

ขอบเขตของโครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมใน รัชกาลที่ 6 ประกอบไปด้วย

4.1.1 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	1 เซต	จำนวน 3 ใบ
4.1.2 หมอนปิกนิก	1 แบบ	จำนวน 2 ใบ
4.1.3 เสื่อพับ	1 แบบ	จำนวน 2 ผืน
4.1.4 หมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
4.1.5 หมวกยอดแบน (Boater)	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
4.1.6 กระเป๋า	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
4.1.7 ตะกร้าทรงชะลอม	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1 ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

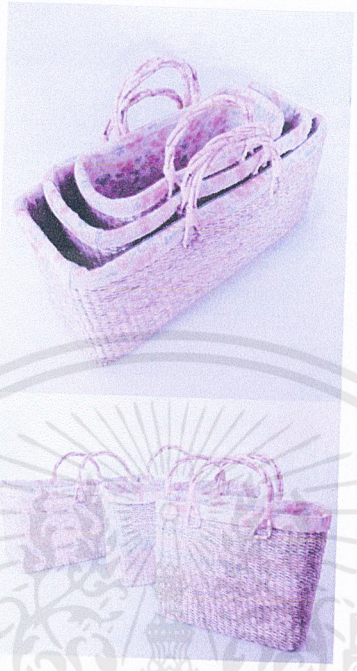

ประเภทผลิตภัณฑ์ : ตะกร้า
วัสดุ : หญ้าแฝก เส้นหวาย และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : ธรรมชาติ

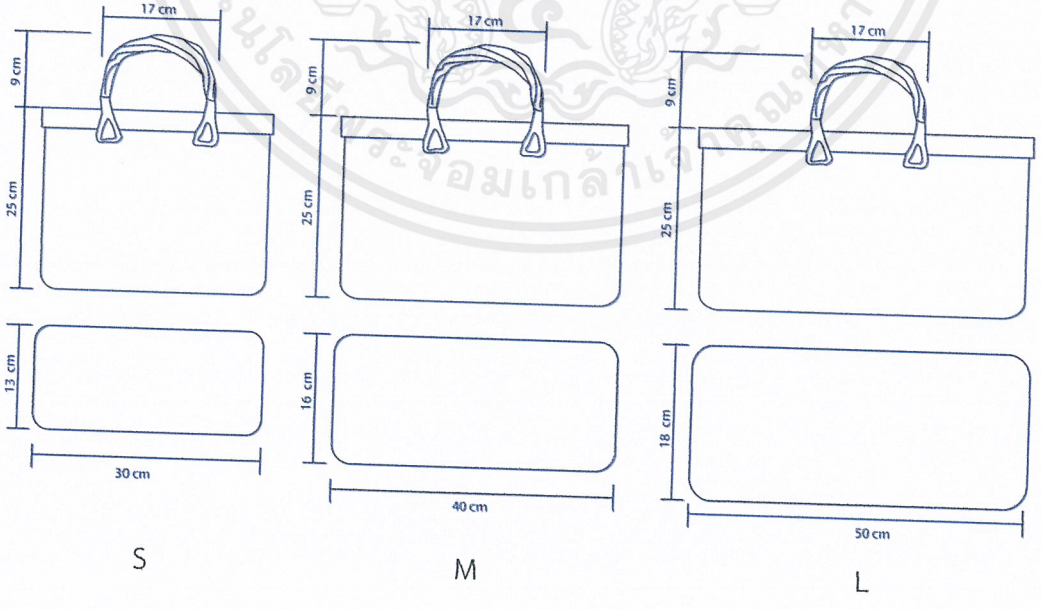

ภาพที่ 4.1 ภาพแสดงรูปแบบตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 หมอนปิกนิก

ประเภทผลิตภัณฑ์ : หมอนปิกนิก
วัสดุ : หญ้าแฝก และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : สีธรรมชาติ

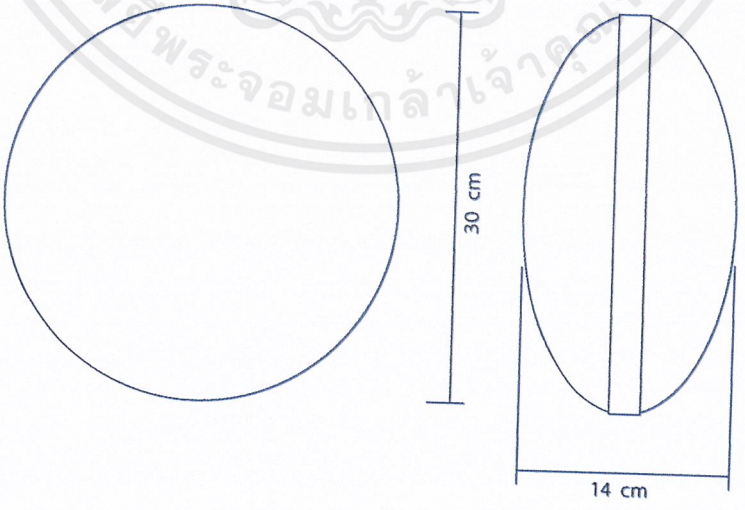

ภาพที่ 4.2 ภาพแสดงรูปแบบหมอนปิกนิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 เสื่อพับ

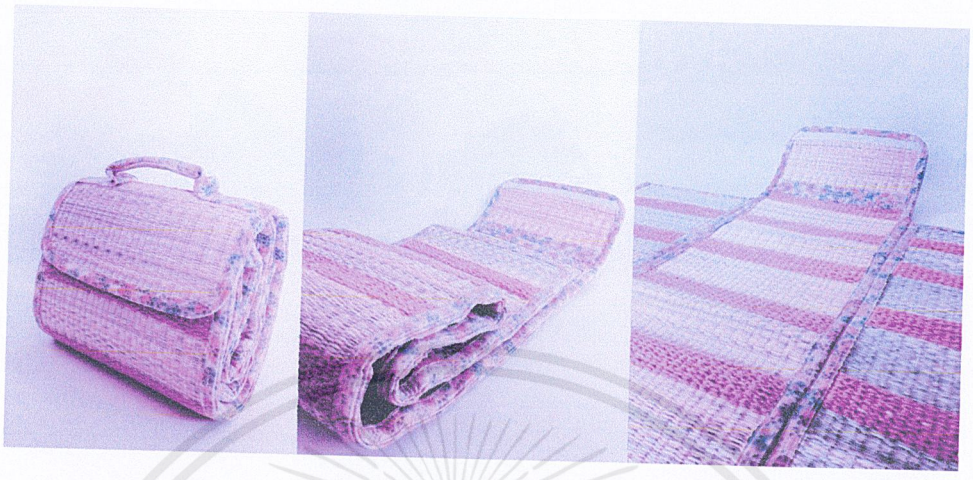

ประเภทผลิตภัณฑ์ : เสื่อพับ
วัสดุ : หญ้าแฝก เชือกฝ้ายย้อมสี และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : การทอ และเย็บประกอบ
สี : สีชมพู/ สีธรรมชาติ

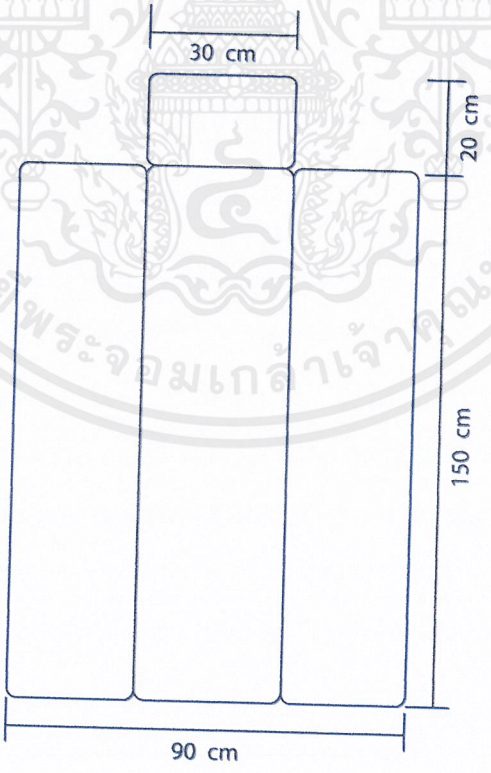

ภาพที่ 4.3 ภาพแสดงรูปแบบเสื่อพับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 หมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)

ประเภทผลิตภัณฑ์ : หมวกฟลอปปี้
วัสดุ : หญ้าแฝก และ ผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : สีธรรมชาติ

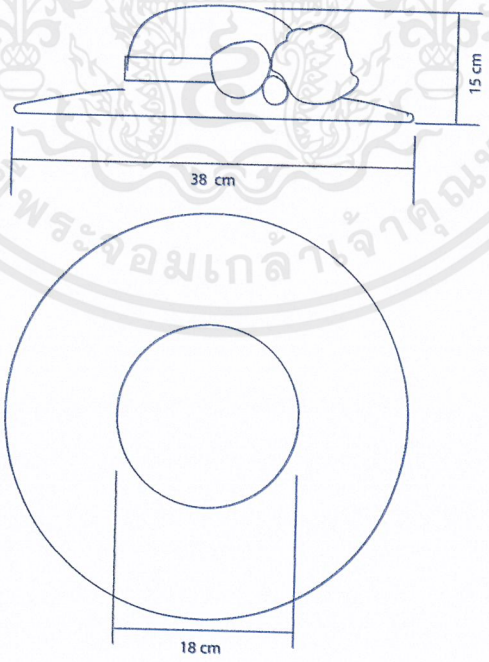

ภาพที่ 4.4 ภาพแสดงรูปแบบหมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.5 หมวกยอดแบน (Boater)

ประเภทผลิตภัณฑ์ : หมวกโบตเตอร์
วัสดุ : หญ้าแฝก และ ผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : สีธรรมชาติ

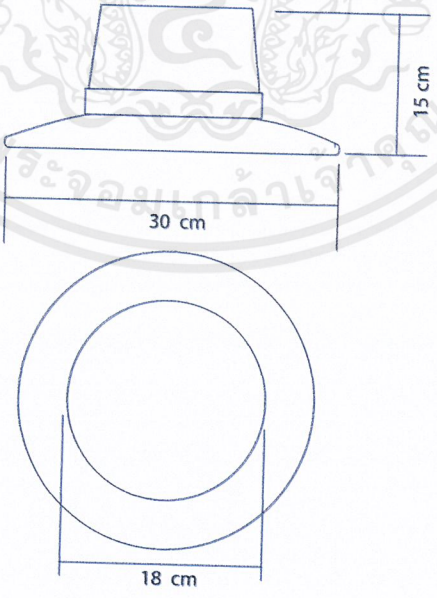

ภาพที่ 4.5 ภาพแสดงรูปแบบหมวกยอดแบน (Boater)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.6 กระเป๋า

ประเภทผลิตภัณฑ์ : กระเป๋า
วัสดุ : หญ้าแฝก เส้นหวาย และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : สีธรรมชาติ

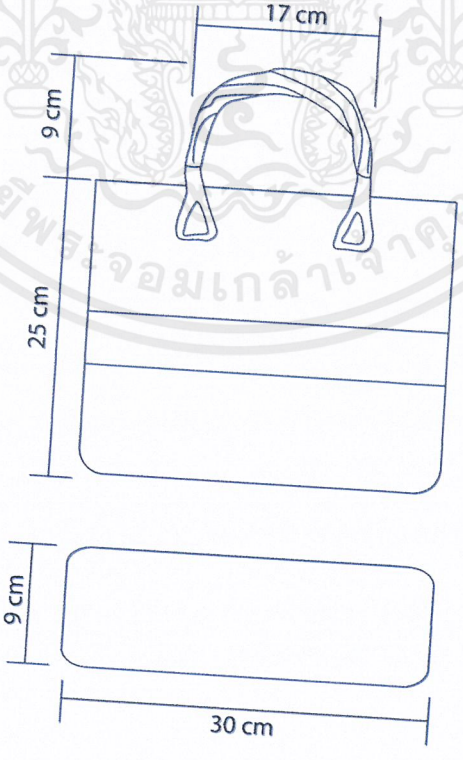

ภาพที่ 4.6 ภาพแสดงรูปแบบกระเป๋า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.7 ตะกร้าทรงชะลอม

ประเภทผลิตภัณฑ์ : ตะกร้าทรงชะลอม
วัสดุ : หญ้าแฝก เส้นใยกก และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค : ถัก/ สาน และเย็บประกอบ
สี : สีธรรมชาติ

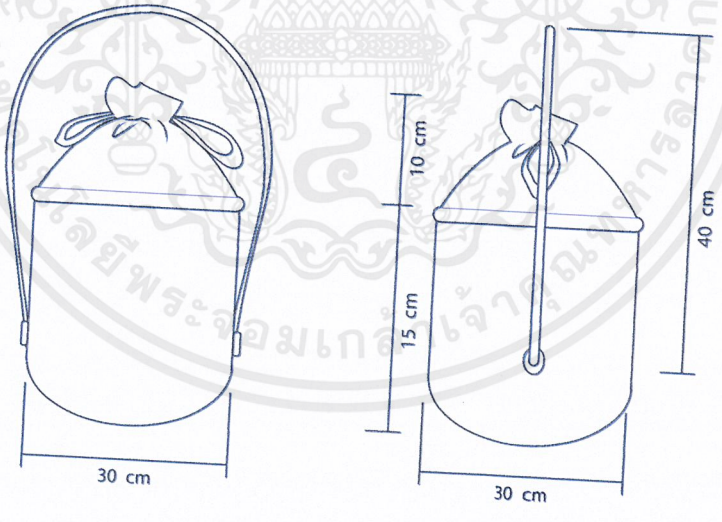

ภาพที่ 4.7 ภาพแสดงรูปแบบตะกร้าทรงชะลอม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์ (Lookbook)

มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.8 ภาพแสดงหน้าปก LookBook

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 ภาพแสดงภาพรวมตัวอย่างผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Product
Basket
Material
Vetiver, Rattan
and digital print cotton.
Technique
Knit/ weave
Color
Natural color
Dimension
18 x 50 x 25 cm. Price 2,500 baht
16 x 40 x 25 cm. Price 2,200 baht
13 x 30 x 25 cm. Price 1,900 baht

ประเภทผลิตภัณฑ์
ตะกร้า
วัสดุ
หญ้าแฝก เส้นหวาย และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค
ถัก/ สาน
สี
สีธรรมชาติ

THE
SWEET
SUMMER
PICNIC

ภาพที่ 4.10 ภาพแสดงภาพถ่ายตะร้าปิกนิกสี่เหลี่ยมผืนผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11 ภาพแสดงภาพถ่ายหมอนปิกนิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Product
Mat
Material
Vetiver, Dyed cotton
and digital print cotton.
Technique
Weaving
Color
Pink/ Natural color
Dimension
90 x 150 x 0.8 cm.

Price
3,000 baht

ประเภทผลิตภัณฑ์
เสื่อ
วัสดุ
หญ้าแฝก เชือกฝ้ายย้อมสี และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค
การทอ
สี
สีชมพู/ สีธรรมชาติ

THE
SWEET
SUMMER
PICNIC

VITIVER
COLLECTION
MAT

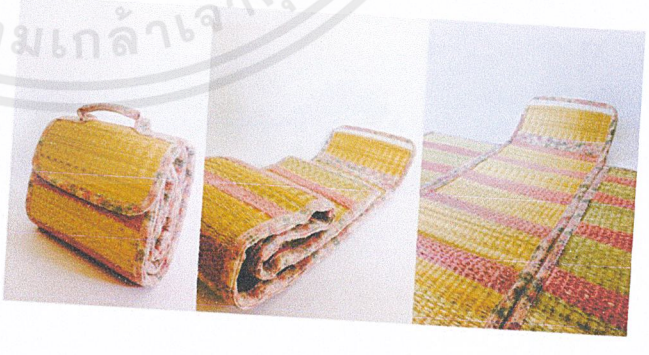

ภาพที่ 4.12 ภาพแสดงภาพถ่ายเสื่อพับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Product
Basket
Material
Vetiver, Kok fiber
and digital print cotton.
Technique
Knit/ Weave
Color
Natural color
Dimension
30 x 30 x 15 cm.

ประเภทผลิตภัณฑ์
ตะกร้าทรงชะลอม
วัสดุ
หญ้าแฝก เส้นใยกก และผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค
ถัก/ สาน
สี
สีธรรมชาติ

Price 2,000 บาท

ภาพที่ 4.13 ภาพแสดงภาพถ่ายตะกร้าทรงชะลอม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.14 ภาพแสดงภาพถ่ายกระเป๋า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.15 ภาพแสดงภาพถ่ายหมวกฟลอปปี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Product
Boater hat
Material
Vetiver, and digital print cotton
Technique
Knit/ Weave / Twisted vitiver
Color
Natural color
Dimension
30 x 30 x 15 cm.

Price
580 baht

ประเภทผลิตภัณฑ์
หมวกโบตเตอร์
วัสดุ
หญ้าแฝก และ ผ้าฝ้ายพิมพ์ดิจิตอล
เทคนิค
ถัก/ สาน/ แฝกพันเกลียว
สี
สีธรรมชาติ

THE
SWEET
SUMMER
PICNIC

VITIVER
COLLECTION
BOATER HAT

ภาพที่ 4.16 ภาพแสดงภาพถ่ายหมวกทรงโบตเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.17 ภาพแสดงบรรยากาศการใช้ผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.18 ภาพแสดงบรรยากาศการใช้ผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

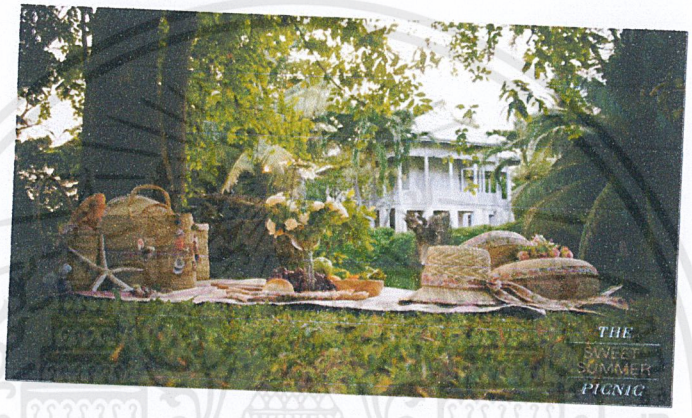

DESIGN BY
CHATITA PRUGSAHOMHUAL
TEL: 0876676038
LINE ID : NUmuk1991
Email : chatita.humail@gmail.com
VIOLET COLLECTION

ภาพที่ 4.19 ภาพแสดงหน้าหลัง LookBook

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.20 ภาพแสดงภาพถ่ายการจัดนิทรรศการ (Exhibition)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 การประเมินราคาผลิตภัณฑ์

ค่าบล็อกโฟม ทั้งหมด 6 ชิ้น ราคา 600 บาท

ค่าใบแฝก 11 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 80 บาท เป็นเงิน 880 บาท

ค่าผ้าฝ้าย 15 เมตร เมตรละ 175 บาท เป็นเงิน 2,625 บาท

ค่าพิมพ์ผ้า 3 ตารางเมตร ตารางเมตรละ 350 บาท เป็นเงิน 2,100

ค่าตีนตุ๊กแก 1 ม้วน ราคา 180 บาท

แผ่นพลาสติกรองก้นตะกร้า 5 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 45 บาท เป็นเงิน 225 บาท

4.3.1 ตารางแสดงตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ตารางที่ 4.1.1 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าปิกนิก ขนาด 18 x 50 x 25 ซม.

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกควั่นเกลียว	-	3บาท/เมตร	200	600
2	ค่าหูหวาย	-	-	1	65
3	-	เย็บซับใน	-	-	80
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	Digital Print	-	-	175
6	-	ค่าถักตะกร้า	-	-	500
รวมราคา					1,520

ราคาขายจริง 2,500 บาท

ตารางที่ 4.1.2 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าปิกนิก ขนาด 16 x 40 x 25 ซม.

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกควั่นเกลียว	-	3บาท/เมตร	150	450
2	ค่าหูหวาย	-	-	1	65
3	-	เย็บซับใน	-	-	60
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	Digital Print	-	-	175
6	-	ค่าถักตะกร้า	-	-	500
รวมราคา					1,350

ราคาขายจริง 2,200 บาท

ตารางที่ 4.1.3 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าปิกนิก ขนาด 13 x 30 x 25 ซม.

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกควั่นเกลียว	-	3บาท/เมตร	100	300

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2	ค่าหูหวาย	-	-	1	65
3	-	เย็บซับใน	-	-	60
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	Digital Print	-	-	88
6	-	ค่าถักตะกร้า	-	-	500
รวมราคา					1,113

ราคาขายจริง 1,900 บาท

4.3.2 ตารางแสดงหมอนปิกนิก

ตารางที่ 4.2 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมอนปิกนิก

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/กก.	1/2	40
2	-	Digital Print	-	-	100
3	-	เย็บริม	-	-	120
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	ซิป	-	50บาท/หลา	2	100
6	หัวซิป	-	2บาท/ตัว	2	4
7	-	ค่าถักหมอน	-	-	800
รวมราคา					1.264

ราคาขายจริง 1,600 บาท

4.3.3 ตารางแสดงเสื่อพับ

ตารางที่ 4.3 แสดงการประเมินราคาต้นทุนเสื่อพับ

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/เมตร	1	80
2	-	Digital Print	-	-	200
3	-	เย็บ	-	-	150
4	-	ออกแบบ	100	-	100
5	-	ค่าทอ	300/ผืน	3	900
6	เชือกฝ้าย	-	120/กก.	4	480
รวมราคา					1,910

ราคาขายจริง 3,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.4 ตารางแสดงหมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)

ตารางที่ 4.4 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/กก.	1/2	40
2	-	Digital Print	-	-	150
3	-	เย็บริม	-	-	40
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	ค่าถัก	-	-	250
รวมราคา					580

ราคาขายจริง 880 บาท

4.3.5 ตารางแสดงหมวกยอดแบน (Boater)

ตารางที่ 4.5 แสดงการประเมินราคาต้นทุนหมวกยอดแบน (Boater)

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/กก.	1/2	40
2	-	Digital Print	-	-	100
3	-	เย็บริม	-	-	20
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	ค่าถัก	-	-	200
รวมราคา					460

ราคาขายจริง 580 บาท

4.3.6 กระเป๋า

ตารางที่ 4.6 แสดงการประเมินราคาต้นทุนกระเป๋า

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/กก.	1	80
2	-	Digital Print	-	-	200
3	-	เย็บริม	-	-	60
4	-	ออกแบบ	-	-	100
5	-	ค่าถัก	-	-	400
6	ค่าหูหวาย	-	-	1	65
รวมราคา					905

ราคาขายจริง 1,150 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.7 ตารางแสดงตะกร้าทรงชะลอม

ตารางที่ 4.7 แสดงการประเมินราคาต้นทุนตะกร้าทรงชะลอม

ลำดับ	วัสดุ	ค่าจ้าง	ราคา/หน่วย	จำนวน	ราคา(บาท)
1	ค่าแฝกใบ	-	80 บาท/กก.	1	80
2	ค่าแฝกเกลียว	-	3บาท/เมตร	70	210
3	-	Digital Print	-	-	200
4	-	เย็บริม	-	-	100
5	-	ออกแบบ	-	-	100
6	-	ค่าถัก			400
รวมราคา					1,090

ราคาขายจริง 2,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการออกแบบและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการออกแบบ

โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวันที่ได้แรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 โดยดึงลวดลายของช่องลม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมาผสมผสานกับเรื่องราวของดอกกุหลาบจากบทประพันธ์เรื่องมัทนะพาธา การใช้ลวดลายของช่องลมและดอกกุหลาบนั้นเป็นการบ่งบอกความเป็นตัวตนที่ชัดเจน

ดังนั้นโครงการจึงได้ถ่ายทอด รูปแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีความร่วมสมัย สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และมีความสอดคล้องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการพักตากอากาศ โดยผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้น และส่งเสริม ให้เกิดความสน ใจในเรื่องราววัฒนธรรมในรัชกาลที่ 6 มากขึ้น และที่สำคัญได้นำหญ้าแฝก วัตถุดิบที่มีอยู่ในพระราชนิเวศน์ฯ จึงเป็นการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในงานออกแบบเพื่อการจัดจำหน่าย สามารถเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาข้อมูล ทดลอง และพัฒนาการออกแบบ สรุปแล้วผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบและในโครงการมีดังนี้

1. ตะกร้าปิกนิกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	1 เซต	จำนวน 3 ใบ
2. หมอนปิกนิก	1 แบบ	จำนวน 2 ใบ
3. เสื่อพับ	1 แบบ	จำนวน 2 ผืน
4. หมวกทรงปีกกว้าง (Cartwheel)	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
5. หมวกยอดแบน (Boater)	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
6. กระเป๋า	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ
7. ตะกร้าทรงชะลอม	1 แบบ	จำนวน 1 ใบ

จากการออกแบบทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ถ่ายทอดประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและจุดประสงค์ของโครงการ มีการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม สามารถผลิตได้จริงในอุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ข้อเสนอแนะของนักศึกษา

5.2.1 สถาปัตยกรรมสมัยพระราชนิยมมีความน่าสนใจในหลายๆด้านนอกจากความสวยงามแล้วยังมีด้านประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางจิตใจด้วย โดยองค์ประกอบต่างๆของสถาปัตยกรรมสามารถนำ มาต่อยอดเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ กราฟฟิก การจัดนิทรรศการ ภาพประกอบ อื่นๆ ได้อีกมากมาย และสามารถสร้างเอกลักษณ์ที่เด่นชัดให้กับผู้ที่ได้พบเห็น

5.2.2 พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน มีเรื่องราวมากมายที่น่าสนใจค้นคว้าและสามารถนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบชองที่ระลึกได้อีก เช่น สวนเบญจนารีที่มีพันธุ์ไม้หลากหลายพันธุ์ นกพันธุ์หายากที่ทางพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ได้อนุรักษ์และเก็บภาพถ่ายไว้มากมายให้นักท่องเที่ยวมาชม เป็นต้น

5.2.3 เทคนิคการพิมพ์ดิจิตอลบนผ้า เป็นเทคนิคที่เกิดความผิดพลาดได้ง่าย ดังนั้นในการทำงานควรจะจัดการปรับสีแบบให้เหมาะสม ทดลองเนื้อผ้าที่ต้องการพิมพ์ รวมทั้งชี้แจ้งรายละเอียดกับโรงงานก่อนทุกครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ภาพรวมของงานออกมาดี จัดบูทได้เหมาะสมกับงานและตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนแนวคิดในการนำเสนอนั้น ยังดูเพ้อฝันไปหน่อย แต่สามารถทำงานออกมาได้ลงตัว ทำให้เห็นภาพความเป็นตัวตนของพระราชนิเวศน์ฯ ได้ดี ข้อแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับหมอนปิกนิก ยังสามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต่อไปได้อีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

กาวี ศรีกูลกิจ. 2543. **"เทคโนโลยีการพิมพ์ระบบดิจิตอล (Digital Printing Technology)"**. Colour way the leading creative and informative textile journal. 29.

ใจรัก จันทร์สิน. 2549. **"สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก"** . วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

วรจนา จันทราสา, กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์, ภานุ พัฒนปณิธิพงศ์. 2553. **"การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากใบหญ้าแฝก"**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ดิสนีย์ สิงหวรเศรษฐ์. **ออกแบบสิ่งทอ**. 2552. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ปิ่น บุตรี. 2554. **พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน**. [Online]. Available : http://namfon35.blogspot.com/2012/03/professional-practice-assignment-3-59.html

รองศาสตราจารย์วีณา เอี่ยมประไพ. 2557. **งานสถาปัตยกรรมนสมัยรัชกาลที่ 6.** [Online]. Available : http://art-culture-ramavi.blogspot.com/2014/02/6_26.html

วรชาติ มีชูบท. **เกร็ดพงศาวดารรัชกาลที่6**. 2553. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์

วรชาติ มีชูบท. **พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม**. 2552. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์

ศุทธภา ตรีเดช. 2554. **"โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ได้แรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์สำหรับนิทรรศน์รัตนโกสินทร์"** . วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุภักดิภา พูลทรัพย์. 2557. **Love-Wedding & Living Together.** [Online]. Available : http://square.megazy.com

เสาวลักษณ์ พงษธา โปษยะนันทน์. **174 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย**. 2547. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยาม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

กลุ่มหัตถกรรมหญ้าแฝก ที่ตำบลโคกปรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
108 หมู่ 3 บ้านโคกปรง ต.โคกปรง อ.วิเชียรบุรี
โทร 081-036-4458

ร้านจำหน่ายผ้าฝ้าย ใยธรรมชาติ
บริษัท เอส. ดี. จำกัด
จำหน่าย ปลีก ส่ง ผ้านำสมัย
110-112 ถ. วานิช1 จักรวรรดิ สัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ 10100
โทร 0-2221-1727, 0-2223-9913

ร้านพิมพ์ผ้า
PremiumPops Digital &Screen print
พิมพ์ผ้า : Digital Printing, Screen Printing, Transfer Printing
Making Shopping Bag, T-Shirt,Premium Gift & ETC.
455 ถ.ทรงวาด แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์/โทรสาร 02-622-5764
มือถือ 086-304-3050/ 0816112526
Email Address : premiumpops@gmail.com
Face book http://www.facebook.com/pages/Premiumpops/133096860092506

ร้านจำหน่ายอะไหล่กระเป๋า
เจริญรุ่งเรือง
ซิป-หัวซิป สายเทปพีพี ผ้า PVC-ซับใน โฟม-ฟองน้ำ หูหวาย อุปกรณ์การทำกระเป๋า ทุกชนิด
253/9-10 ถ. เจริญรัถ คลองสาน กรุงเทพฯ 10600
โทร 02-4397841

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติการศึกษา

ชื่อ นางสาวณาฐิตา พฤกษาหอมหวล

วุฒิการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวัดไผ่ล้อม(พูลประชาอุปถัมภ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้